Riksdagens protokoll 1994/95:82

Torsdagen den 30 mars

Kl. 12.00 – 17.59
19.00 – 21.41

Protokoll
1994/95:82

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 24 mars.

2 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
1994/95:151 till lagutskottet

3 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 29 mars

AU11 Arbetsmarknadspolitik
Mom. 1 (arbetsmarknadspolitikens förutsättningar och inriktning)
1. utskottet
2. res. 1 (m)
3. res. 2 (c)
4. res. 3 (fp)
5. res. 4 (v)
6. res. 6 (kds)

Förberedande votering 1:
18 för res. 4
10 för res. 6
259 avstod
62 frånvarande
Kammaren biträdde res. 4.

Förberedande votering 2:
19 för res. 3
16 för res. 4
252 avstod
62 frånvarande
Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 3:
20 för res. 2
22 för res. 3

246 avstod
61 frånvarande
Kammaren biträdde res. 3.
Förberedande votering 4:
66 för res. 1
22 för res. 3
200 avstod
61 frånvarande
Kammaren biträdde res. 1.
Huvudvotering:
148 för utskottet
69 för res. 1
67 avstod
65 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet:	139 s, 9 mp
För res. 1:	68 m, 1 kds
Avstod:	20 c, 21 fp, 16 v, 2 mp, 8 kds
Frånvarande:	22 s, 12 m, 7 c, 5 fp, 6 v, 7 mp, 6 kds

Mom. 2 (arbetsmarknadspolitiken i samband med arbetstidsfrågorna)
1. utskottet
2. res. 7 (mp)
Votering:
271 för utskottet
14 för res. 7
1 avstod
63 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet:	139 s, 68 m, 17 c, 22 fp, 15 v, 10 kds
För res. 7:	14 mp
Avstod:	1 c
Frånvarande:	22 s, 12 m, 9 c, 4 fp, 7 v, 4 mp, 5 kds

Mom. 3 (inriktning av besparingsåtgärder inom området Arbetsmarknad m.m.)
1. utskottet
2. res. 8 (v)
Votering:
273 för utskottet
16 för res. 8
60 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet:	139 s, 68 m, 20 c, 22 fp, 14 mp, 10 kds
För res. 8:	16 v
Frånvarande:	22 s, 12 m, 7 c, 4 fp, 6 v, 4 mp, 5 kds

Mom. 15 (rekryteringsstödets användning)
1. utskottet
2. res. 18 (fp)
Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 22 (invandrarna och arbetsmarknaden)
1. utskottet
2. res. 22 (mp)
Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 40 (utvecklingsprogram för ungdomar m.m.)
1. utskottet
2. res. 33 (c, fp, kds)
3. res. 34 (mp)
Förberedande votering:
48 för res. 33
14 för res. 34
227 avstod
60 frånvarande
Kammaren biträdde res. 33.
Huvudvotering:
168 för utskottet
55 för res. 33
64 avstod
62 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 39 s, 8 m, 16 v, 5 mp
För res. 33: 20 c, 22 fp, 3 mp, 10 kds
Avstod: 58 m, 6 mp
Frånvarande: 22 s, 14 m, 7 c, 4 fp, 6 v, 4 mp, 5 kds
Lennart Fridén, Stig Rindborg och Birgitta Wistrand (alla m) samt Elisa Abascal Reyes (mp) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mom. 41 (obligatoriska praktikplatser)
1. utskottet
2. res. 35 (v)
Votering:
272 för utskottet
16 för res. 35
61 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 139 s, 67 m, 20 c, 22 fp, 14 mp, 10 kds
För res. 35: 16 v
Frånvarande: 22 s, 13 m, 7 c, 4 fp, 6 v, 4 mp, 5 kds

Mom. 52 (medel till småföretagsinsatser)
1. utskottet
2. res. 41 (c, fp)
Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 66 (avskaffande av statsbidrag till permitteringslöneersättning m.m.)
1. utskottet
2. res. 53 (v)
Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 68 (återgång till en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring)
1. utskottet
2. res. 55 (c, fp, kds)
Votering:
166 för utskottet
52 för res. 55
71 avstod
60 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet:	139 s, 16 v, 11 mp
För res. 55:	20 c, 22 fp, 10 kds
Avstod:	68 m, 3 mp
Frånvarande:	22 s, 12 m, 7 c, 4 fp, 6 v, 4 mp, 5 kds

Mom. 69 (förändringar i arbetslöshetsförsäkringen m.m.)
1. utskottet
2. res. 58 (mp)
Votering:
195 för utskottet
14 för res. 58
78 avstod
62 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet:	137 s, 2 m, 20 c, 10 fp, 16 v, 10 kds
För res. 58:	14 mp
Avstod:	66 m, 12 fp
Frånvarande:	24 s, 12 m, 7 c, 4 fp, 6 v, 4 mp, 5 kds

Övriga moment
Kammaren biföll utskottets hemställan.

BoU18 Byggnaders inomhusmiljö m.m.
Mom. 1 (ett miljö- och hälsoriktigt byggande och boende)
1. utskottet
2. res. 1 (m)

Votering:
218 för utskottet
68 för res. 1
63 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 136 s, 20 c, 22 fp, 16 v, 14 mp, 10 kds
För res. 1: 68 m
Frånvarande: 25 s, 12 m, 7 c, 4 fp, 6 v, 4 mp, 5 kds

Mom. 3 (kommunala energi- och miljörådgivare)
1. utskottet
2. res. 3 (v, mp)
Votering:
258 för utskottet
30 för res. 3
61 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 139 s, 67 m, 20 c, 22 fp, 10 kds
För res. 3: 16 v, 14 mp
Frånvarande: 22 s, 13 m, 7 c, 4 fp, 6 v, 4 mp, 5 kds

Mom. 4 (utvidgning av byggfelsförsäkringen)
1. utskottet
2. res. 4 (v, mp)
Votering:
258 för utskottet
30 för res. 4
1 avstod
60 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 139 s, 67 m, 20 c, 22 fp, 10 kds
För res. 4: 16 v, 14 mp
Avstod: 1 m
Frånvarande: 22 s, 12 m, 7 c, 4 fp, 6 v, 4 mp, 5 kds

Mom. 5 ("Svensk Husprovning AB")
1. utskottet
2. res. 5 (v, mp)
Votering:
257 för utskottet
29 för res. 5
1 avstod
62 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 139 s, 67 m, 20 c, 21 fp, 10 kds

För res. 5: 16 v, 13 mp
Avstod: 1 mp
Frånvarande: 22 s, 13 m, 7 c, 5 fp, 6 v, 4 mp, 5 kds

Mom. 7 (användning av återluft)
1. utskottet
2. res. 7 (fp)
Votering:
253 för utskottet
35 för res. 7
1 avstod
60 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 139 s, 68 m, 20 c, 15 v, 1 mp, 10 kds
För res. 7: 22 fp, 1 v, 12 mp
Avstod: 1 mp
Frånvarande: 22 s, 12 m, 7 c, 4 fp, 6 v, 4 mp, 5 kds

Mom. 11 (gränsvärden för radon)
1. utskottet
2. res. 9 (v, mp)
Votering:
258 för utskottet
30 för res. 9
61 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 139 s, 68 m, 19 c, 22 fp, 10 kds
För res. 9: 16 v, 14 mp
Frånvarande: 22 s, 12 m, 8 c, 4 fp, 6 v, 4 mp, 5 kds

Övriga moment
Kammaren biföll utskottets hemställan.

KU32 Anslag till statschefen och regeringen
Mom. 1 (Kungliga hov- och slottsstaten)
1. utskottet
2. res. 1 (v)
Votering:
265 för utskottet
16 för res. 1
5 avstod
63 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 136 s, 67 m, 20 c, 20 fp, 12 mp, 10 kds
För res. 1: 16 v
Avstod: 2 s, 1 fp, 2 mp

Frånvarande: 23 s, 13 m, 7 c, 5 fp, 6 v, 4 mp, 5 kds
Elisa Abascal Reyes (mp) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Mom. 2
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Mom. 3 (Regeringskansliet m.m.)
1. utskottet
2. res. 2 (m)
3. res. 3 (v, mp)
Förberedande votering:
78 för res. 2
30 för res. 3
181 avstod
60 frånvarande
Kammaren biträdde res. 2.
Huvudvotering:
193 för utskottet
68 för res. 2
28 avstod
60 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 139 s, 20 c, 22 fp, 2 v, 10 kds
För res. 2: 68 m
Avstod: 14 v, 14 mp
Frånvarande: 22 s, 12 m, 7 c, 4 fp, 6 v, 4 mp, 5 kds

LU22 Anslag till Patentverket m.m.
Kammaren biföll utskottets hemställan.

FöU3 Strålskydd
Mom. 1 (riskerna från lågdosstrålning)
1. utskottet
2. res. (mp)
Votering:
270 för utskottet
17 för res.
62 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För uskottet: 139 s, 67 m, 20 c, 21 fp, 13 v, 10 kds
För res.: 3 v, 14 mp
Frånvarande: 22 s, 13 m, 7 c, 5 fp, 6 v, 4 mp, 5 kds

Mom. 2 – 6
Kammaren biföll utskottets hemställan.

4 § Anslag till Tullverket, m.m.

Föredrogs
Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU23
Anslag till Tullverket, m.m. (prop. 1994/95:100 delvis)

Anf. 1 CARL FREDRIK GRAF (m)

Herr talman! Jag har flera gånger tidigare debatterat anslaget till Tullverket i denna kammare. Årets debatt kommer emellertid att skilja sig från tidigare års debatter på grund av de organisatoriska och andra förändringar som blir följden av regeringens förslag.

Till grund för den diskussion som vi nu skall föra ligger naturligtvis Sveriges medlemskap i EU. Generaltullstyrelsen gjorde i december en bedömning som innebar att det skulle vara möjligt att minska antalet anställda vid Tullverket med 522 personer. Det skulle motsvara den andel som kunde frigöras på grund av de förenklingar i den EU-interna handeln som blir följden av medlemskapet. Ambitionerna vad gäller bekämpning av narkotikainförsel skulle kunna bibehållas och på sikt ökas.

Regeringen gick emellertid i budgetpropositionen betydligt längre och föreslog att Tullverket skulle minskas med en tredjedel i förhållande till dagens situation. Utifrån moderata utgångspunkter var detta naturligtvis oacceptabelt av flera skäl.

Till att börja med vill jag nämna en principiell utgångspunkt. Ett fritt samhälle med fria ansvarstagande medborgare kräver en stark ram, en ram som svarar för medborgarnas skydd och som kan anses utgöra ett väsentligt inslag i en demokrati. Utan att gå vidare i den debatten vill jag ändå peka på att t.ex. försvaret, Polisen, rättsväsendet och Tullen har viktiga uppgifter i det perspektivet. Det är därför ingen slump att vi moderater på just dessa områden, där vi anser staten har ett grundläggande ansvar, är beredda att gå längre än vad regeringen gör i budgetpropositionen. För Tullens del är det kanske främst fråga om att medverka till att droger inte förs in i landet. Det är ett exempel på en uppgift som varken kan eller skall utföras av andra än statens företrädare. Den typen av verksamhet skall därför finansieras via statens budget.

En utskottsmajoritet bestående av socialdemokrater och miljöpartister har underkänt regeringens förslag och lagt fram ett nytt som innebär att personalminskningen inte blir lika stor som den annars skulle ha blivit. Dessutom medverkar utskottsmajoriteten till att göra inslaget av offentligrättsliga avgifter till ett viktigt inslag i finansieringen. Avgifterna beslutas inte av riksdagen, utan av regeringen, som i sin tur delegerat dessa vidare till Tullen. Riksdagen frånhänder sig därigenom en viss del av den styrning som beslut av anslagstilldelning normalt innebär. En ny princip börjar att få fotfäste vars konsekvenser nog alla inte är på det klara med.

Vi får därför den litet udda figuren att utskottets anslag understiger regeringens. Likväl anser man sig klara att göra en något mindre neddragning av personalstyrkan än vad regeringsförslaget hade inneburit.

Det moderata alternativet innebär dels att Tullen långsiktigt får 300 årsarbetskrafter utöver regeringens förslag, dels att personalminskningen inte sker lika snabbt. Vårt förslag innebär att Tullen får exakt det anslag som Tullen själv har anmält till regeringen med utgångspunkt i den utredning som presenterades i december 1994. Vi har ansett oss ha ett åtagande från diskussionerna i folkomröstningen om EU, där vi argumenterade för att kontrollen av drogtrafiken över gränserna inte skulle bli sämre, utan på sikt bättre, genom ett ökat samarbete mellan medlemsländerna. Både i sak och med hänsyn till vad som sagts i debatten ser vi inga möjligheter att klara uppställda mål med de minskningar som regeringen har föreslagit.

Jag beklagar att det inte gått att få en bredare samverkan i anslagsfrågan. Det hade varit en styrka att kunna ge en entydig signal vad gäller möjligheten för Tullen att leva upp till de ambitioner för verksamheten som riksdagen ställer upp.

Tullen får nu en helt ny organisatorisk ram som en konsekvens av neddragningarna. Tullnärvaron kommer att minska på vissa orter. Mot bakgrund av detta är det viktigt att lyfta fram behovet av att utveckla samarbetet med Polisen inte minst med anledning av frågan om klassificering av flygplatser som jag strax skall återkomma till. Vad gäller Tullens gränskontrollverksamhet och Polisens narkotikabekämpande aktiviteter finns det möjligheter till ytterligare samverkan.

I detta sammanhang vill jag också föra fram något av det som tas upp i vår kommittémotion med Gun Hellsvik som första namn och som delvis behandlas i ett annat utskott. Tullen har en roll att spela i det som ofta följer av narkotikabrottslighet, nämligen ekonomisk brottslighet. Det krävs ett ökat mått av samarbete mellan berörda myndigheter, i det här fallet polis, åklagare och skatteförvaltning. Ett samspelat svenskt agerande från olika myndigheter kommer att leda till framgångar i kombination med det utbyte av erfarenheter mellan länder som kommer att kunna ske i ökad utsträckning.

Jag vill emellertid även lyfta fram att regeringen på ministerrådets möten och i andra sammanhang aktivt måste ge politiska signaler som ger stöd för en restriktiv narkotikapolitik. Vi skall utnyttja medlemskapet för att bilda opinion mot de krafter som vill liberalisera narkotikan.

Jag är samtidigt glad över att utskottet uttalar att narkotikakontrollen i fortsättningen skall vara en högt prioriterad verksamhet för Tullen. Det är för oss moderater viktigt att denna fråga står högt upp på agendan. Jag vill nämna att vi återkommer med ytterligare synpunkter i kontrollfrågan efter den remissomgång som pågår med anledning av EU-gränskontrollutredningens förslag och den proposition som skall följa på den.

I betänkandet finns vidare en reservation om tulltillägg, en företeelse som diskuterats många gånger i denna kammare. Jag nöjer mig denna gång med att konstatera att tulltilläggen uppfattas som en provokation. Det är en sanktionsmöjlighet från myndigheterna som inte borde förekomma.

För många människor förknippas Tullen inte bara med narkotikabekämpning utan även med service till näringslivet. Handeln med EU-

länderna förenklas, men handeln med tredje land har i vissa avseenden blivit krångligare. EU:s regelverk har visat sig svårare att överblicka för Tullen och näringslivet än vad många trott. Det finns ingen anledning att blunda för detta. Men det finns välgrundad anledning att förmoda att både Tullen och näringslivet under en övergångstid kommer att få ökade arbetsuppgifter i detta avseende. Mot den bakgrunden ter sig utskottsmajoritetens lösning av anslagsärenden mindre välbetänkt. Hela personalneddragningen, ehuru något mindre än den av regeringen föreslagna, skall verkställas snarast. Vårt förslag hade givit utrymme för att se till utvecklingen och vid nästa budgetproposition kunna dra slutsatser vad gäller dimensioneringen av servicen till bl.a. näringslivet. De ofta långa avstånden mellan t.ex. exportör och kontrolltullanstalt gör tullnärvaron till en viktig parameter när det gäller beslut om företagsetableringar m.m. Vårt budgetförslag skall ses mot bakgrund av inte bara narkotikakontrollen utan i lika hög grad med anledning av den service som Tullen skall kunna ge till näringslivet.

När det gäller möjligheter att konkurrera på lika villkor över hela landet och gentemot företag i andra länder är inte minst klassificeringen av flygplatserna viktig. I betänkandet behandlas också denna fråga, och det framgår att regeringen avvaktar resultatet av de överläggningar som nu pågår mellan Luftfartsverket och Tullen. Efter det att betänkandet justerats har det via medier kommit till vår kännedom att det finns stor skillnad mellan Tullen och Luftfartsverket i synen på hur många flygplatser som skall räknas som internationella gemenskapsflygplatser. Luftfartsverket nämner 21 stycken utöver de tre som Tullen talar om.

Med anledning av dessa uppgifter kommer på moderat initiativ en hearing att äga rum i trafikutskottet den 27 april. Vi anser det viktigt att riksdagen skaffar sig ytterligare information i denna fråga innan vi tar ställning. Hearingen kommer att ge oss denna möjlighet. Eftersom utgångspunkterna förefaller vara väldigt olika för Tullen respektive Luftfartsverket finns det anledning för oss att bedöma frågan på nytt. Vid det tillfället är det viktigt att också Finansdepartementet ges tillfälle att ge sin syn på saken. Enligt uppgift har regeringen strax före jul fattat beslut om att endast anmäla våra tre största flygplatser samt svävarterminalen i Malmö som gemenskapsflygplatser till EU-kommissionen. Det är mot bakgrund av den stora skillnaden mellan regeringens beslut och Luftfartsverkets inställning som det finns all anledning för skatteutskottet att på nytt upp frågan. Med i dag tillgänglig information anser vi att Sverige bör anmäla 24 flygplatser som gemenskapsflygplatser i enlighet med vad Luftfartsverket har anfört. Vi litar på att regeringen har samma uppfattning och vill därför inte frånhända riksdagen möjlighet att påverka beslut i detta ärende.

Det är onekligen märkligt att Sverige, med stora ytor och omfattande inrikestrafik som ansluter till utrikestrafiken, enbart skulle kunna komma att få tre, möjligen fyra, gemenskapsflygplatser. Denna siffra kan jämföras med att Finland vill ha 16, lilla Danmark 7, Spanien och Storbritannien vartdera 35, Frankrike 110 etc. Vi får dessutom inte glömma att en lång rad transporter av både gods och personer äger rum vid sidan om den reguljära flygtrafiken. Det är viktigt att utskottet i

denna för landet så väsentliga fråga får belyst konsekvenserna för näringslivet och de regionala utvecklingsmöjligheterna.

Jag yrkar därför, herr talman, på återremiss av betänkandet för förnyad prövning av frågan om klassificering av flygplatser. Syftet är att utskottet genom att ta del av synpunkterna på hearingen och övriga fakta som efter hand kommit fram skall kunna göra en fördjupad beredning av ärendet. Jag vill emellertid understryka att vi inte har någon annan mening vad gäller vårt förslag till anslag till Tullen eller övriga ställningstagande som finns i betänkandet. För den händelse att yrkandet om återremiss inte skulle vinna majoritet är mitt andrahandsyrkande bifall till reservation 1 avseende anslaget.

Anf. 2 ROLF KENNERYD (c)

Herr talman! Att på sakliga grunder beräkna omfattningen av anslaget till Tullen torde vara en av de allra svåraste uppgifterna i årets budget. Å ena sidan står det att den totala hanteringsvolymen inom Tullens ansvarsområde kraftigt minskat till följd av EU-inträdet, framför allt när det gäller klareringsverksamheten. Å andra sidan framstår det som utomordentligt angeläget att Tullens del i ansvaret för narkotikabekämpningen kan fullföljas med minst bibehållen kvalitet. Dessutom ställer näringslivets positiva utveckling krav på kvalitet, snabbhet och flexibilitet i dokumenthantering och kontroll av varor.

Det är denna besvärliga balansgång som utskottet haft att hantera. Den hanteringen har inte underlättats av att regeringens beredning av ärendet av tidsskäl eller av andra skäl varit klart bristfällig. Utskottets hantering av ärendet har däremot underlättats och möjliggjorts tack vare en rad uppvaktningar och därutöver ett betydande flöde av information av olika slag. Ur detta tillkommande informationsutbyte har utkristalliserats en för hela utskottet gemensam uppfattning att anslaget bör ökas så att det motsvarar 250–300 anställda utöver regeringens förslag. Jag beklagar i likhet med Carl Fredrik Graf att det inte varit möjligt att inom detta intervall nå en för hela utskottet gemensam slutlig uppfattning.

Ärligheten påbjuder att jag säger att en nivå inom detta intervall naturligtvis kan vara lika rätt som en annan nivå inom intervallet. Det är nämligen inte säkert att marginellt högre anslag verkligen ger bättre kvalitet i verksamheten. Det konstaterandet baseras bl.a. på en genomgående iakttagelse av ett stort antal kontakter under ärendets hantering, nämligen att det finns ett påtagligt behov och även möjligheter för ändrade rutiner och arbetssätt inom Tullverket, ändringar som inte enbart är påkallade av förändrade förutsättningar efter EU-inträdet.

Det som omöjliggjorde den totala enigheten i utskottet på sluttampen var den finansiering som regeringspartiet tillsammans med Miljöpartiet valde, nämligen att låta näringslivet betala de ökade kostnader som den ökade bemanningen medför. Det kan naturligtvis inte vara riktigt att företagen skall betala för en kontrolluppgift som är av klar samhällsansvarskaraktär.

Beträffande bakgrunden till det återremissyrkande som nyss har framställts vill jag säga att vi i utskottet har varit helt överens om att

frågan om klassning av flygplatser bör hanteras av den som har ansvaret för den löpande verksamheten. Det är en riktig princip, som i och för sig behöver värnas. Men i den situation som har uppkommit, och som har blivit akut efter utskottsbehandlingen, ter det sig emellertid nödvändigt att riksdagen förbehåller sig möjligheten till fortsatt inflytande på slutresultatet i denna delfråga. Vi kommer därför att stödja yrkandet om återremiss av betänkandet i denna del.

Anf. 3 ISA HALVARSSON (fp)

Herr talman! Narkotikabekämpningen är viktig i vårt land. Eftersom några gränskontroller inte skall förekomma i EU, upplevs risken för att narkotikan skall flöda in fritt som uppenbar.

Men EU förbjuder inte gränskontroller i alla sammanhang. Enligt artikel 36 i Romfördraget ges alla medlemsstater rätt att upprätthålla import- och exportrestriktioner med hänsyn till bl.a. offentlig sedlighet, ordning och säkerhet samt för att skydda människors och djurs liv och hälsa. Att denna artikel kan tillämpas på narkotika är helt klart.

Det fordras att varje land ger sina kontrollmyndigheter de befogenheter som krävs för detta. I Sverige har tullen fått befogenheten att kontrollera innehav av narkotika över hela landet, därmed också vid de inre gränserna.

Gränskontroller är betydligt effektivare och mindre resurskrävande än kontroller inne i landet. Sådana här befogenheter har också getts till tullen inte bara i Storbritannien utan också i Tyskland och Frankrike. Det har lett till större narkotikabeslag både i Storbritannien och i Frankrike.

Det är naturligtvis lättast att fånga upp inresande narkotikasmugglare vid gränsen, där också den mesta narkotikan smugglas in. Den narkotika som tas vid gränskontrollen är ren, dvs. den blandas i försäljningsledet upp tre till tio gånger. Det betyder att det skydd som tullkontrollen genom beslagen vid gränsen ger är avsevärt större än rena kvantitetsuppgifter anger.

Men den tullkontroll som skall förekomma när Sverige är med i EU kommer att i ännu högre grad än i dag bygga på spaning, underrättelse och internationellt samarbete. De extra befogenheter som tullen fått är det naturligtvis ingen glädje med om vi inte har nog med tullare.

Efter många uppvaktningar och kontakter står det för oss i Folkpartiet klart att tullen behöver tillföras ytterligare 300 permanenta tjänster, utöver vad regeringen har föreslagit i budgetpropositionen. Vi menar att regeringens förslag var dåligt underbyggt. Tyvärr har vi inte kunnat få majoritet i utskottet för att gå så långt som till 300 tjänster. Men glädjande nog har Socialdemokraterna och Miljöpartiet ändå föreslagit ytterligare 250 tjänster.

Det har också visat sig att EU:s tullregler mot tredje land är ytterligt krångliga. Tullagen och tillämpningsföreskrifterna till den utgör tydligen en mycket dålig kompromiss mellan tolv staters tulladministrationers uppfattning, grundad på de egna tidigare föreskrifterna. Det är ytterst angeläget att hela lagkomplexet gås igenom och förenklas för att det skall få en både till företagens och till myndigheternas verklighet

anpassad funktion. Den svenska lagstiftningen får inte heller övertolka EU:s regelverk.

Det har också visat sig att svenska utredningar inte heller har beaktat de förändringar inom EU som har gällt jordbruksprodukter och det krångel som förekommer, t.ex. med bidragsgodset. Anita Gradin har, som kommissionär inom EU, påvisat mängder med fusk som förekommer när det just handlar om bidragsgods. Det är viktigt att vi från svensk sida hjälper till så att man inte får det här stora fusket.

Det är alltså stora inkörningsproblem i och med vårt medlemskap. Tullen har svårt att hinna med. En stor del av orsaken till det rådande balansläget säger man från tullens sida har att göra med att tulldatasystemet inte fungerar bra. Speciellt på exportsidan är det långa väntetider. Lösningen på de här problemen är Generaltullstyrelsens sak. Men vi menar att man skyndsamt måste göra någonting åt det här.

Tulltilläggen menar vi bör avskaffas. Det är mycket besvärligt att korrekt behärska de gällande bestämmelserna på tullområdet. Det är komplicerat för företagen, och då är det viktigt att man inte lägger på ytterligare bördor i form av en sanktionsavgift. Därför måste, menar vi, ursäkter på grund av den mänskliga faktorn erkännas utan avgiftsdebitering, så att Tullverket kan använda sina knappa resurser, för man kommer fortfarande att ha knappa resurser, till att underlätta för företagare att klara de här nyheterna och inte till att administrera det merarbete som de här sanktionsavgifterna ger.

Jag står naturligtvis bakom de tre motioner som Folkpartiet har väckt. Men för att underlätta för kammaren vill jag enbart yrka bifall till reservation 1.

Vi vill från Folkpartiets sida också ställa oss bakom återremissyrkandet. Det har tillkommit nya saker efter det att vi har behandlat frågan i utskottet. Jag tycker också att det är viktigt att vi kan få avvakta hearingen den 27 april och att vi inte återkallas efter någon timme, som brukligt är och som redan har skett, för att återuppta ärendet.

Jag tycker att utskottet skulle kunna ta allvarligt på frågan om klassningen av internationella gemenskapsflygplatser, som faktiskt betyder mycket för den regionala utvecklingen. Det vore ett elände, tycker jag, om man skulle begränsa de här flygplatsernas utvecklingsmöjligheter. Det snedvrider konkurrensen, men innebär också att man får en ytterligare koncentration av företagsetableringar till de tre storstadsområdena, och det finner jag mycket olyckligt.

Anf. 4 LARS BÄCKSTRÖM (v)

Herr talman! Jag läste en sentens någon gång som var på latin. Det var stiligt. Men fritt översatt lät det ungefär: Milt i tonen, starkt i sak. Det försöker jag leva efter. Men jag är inte så säker på att jag klarar av det i den här debatten, vad gäller mildheten i tonen i alla fall. Det andra är jag säker på att klara.

Tulldebatterna brukar inte vara långa vad gäller antalet inlägg, inläggens tid eller antalet debattörer. Men den här gången har vi en lång talarlista. Det visar att kammaren skall fatta beslut i viktiga principiella frågor. Det är frågor som rör tullskyddet vid Sveriges gränser. Man må

kalla de gränserna för yttre eller inre, de är fortfarande Sveriges gränser. För beslut och dess konsekvenser inom och vid dessa gränser har Sveriges riksdag ett direkt ansvar.

Det här rör ytterst EU-omröstningen. I den omröstningen hade vi två nej-partier, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, som varnade för och som sade att ett av skälen för att säga nej till EU var att EU var ett hot mot gränsskyddet och narkotikakontrollen. Då sade ja-partierna: Nej, det här skall vi klara ändå. Vi lovar att även om vi kommer med i EU skall vi behålla ett fullgott gränsskydd, ett fullgott skydd mot narkotika och annat farligt gods.

Så gick Sverige med. Det skulle ju inte bli något problem, för alla hade ju lovat att man skulle upprätthålla ett fullgott gränsskydd. Naturligtvis insåg alla att det blev förenklingar vad gäller tullklarering, att man kunde dra ner på en del av tullens pengar. En del tullanställda behövdes inte mer.

Generaltullstyrelsen redovisade i december 1994 att det gick att spara 522 tjänster. Då hade man också utgått från principen om ett fullgott gränsskydd men ansett att man kunde dra ned på detta sätt.

Sedan blev det januari. Då hade Finansdepartementet berett den här frågan. Nu sade departementet helt plötsligt att det gick att spara 1 097 tjänster. Man kunde alltså spara ytterligare 575 tjänster. Och det här är en organisation som har 3 300 anställda.

Hur kom Finansdepartementet fram till detta? Har vi läst någon utredning om hur departementet kom fram till det? Nej, det har vi inte gjort. Detta beror på att Finansdepartementet skulle spara pengar, och då gjorde man det. Man tyckte att det gick att göra en ad hoc-lösning. Det är ett latinskt uttryck. Man skär här och där på ett slumpartat sätt.

Det är viktigt att kunna spara i dessa tider med dåliga statsfinanser, men man bör ha ett visst beslutsunderlag. De flesta insåg att departementet inte hade något vettigt underlag för sitt förslag. Det kom in mängder med motioner i den här frågan. När vi bläddrar i vårt betänkande kan vi se att det förekommer många namn: Alf Svensson, Gudrun Schyman, Thomas Julin, Ragnhild Pohanka, Gun Hellsvik, Olof Johansson, Johnny Ahlqvist, Bo Nilsson, Bengt Silfverstrand, Michael Stjernström, Erling Bager, Eva Flyborg, Widar Andersson, Lennart Nilsson, Sten Svensson, Ingbritt Irhammar, Birgitta Carlsson. Från alla partier, på olika nivåer, kom det in mängder med motioner i frågan.

Många var oroade. Snart visade det sig att motionärernas oro snarare var i underkant än i överkant. Det underströks i utskottsberedningen. Det kom in massor av handlingar. Och vi uppvaktades av en samlad antidrogrörelse, näringslivet och kommuner. Tullverkets generaldirektör har aldrig gjort sig känd för att vara särdeles kritisk mot regeringen. Det kan ingen hävda. Han har varit en lojal verksledare. T.o.m. han säger att de löften som gavs om ett fullgott narkotikaskydd inte kan infrias med detta förslag.

Fakta talar för sig själv. Sedan fick vi ännu mer fakta när vi tittade på verksamheten och såg hur krångliga dessa nya regelsystem var. Det är inte många som har hunnit sätta sig in i frågorna så nogsamt som vi i skatteutskottet har gjort. Men i det fall då det i Sverige finns tre para-

grafer i mitten av en A4-sida som reglerar elektroniska komponenter finns det i EU-rätten tjocka luntor. Det är en fördel om man har en civilingenjörsexamen i elektronik när det gäller att förstå regelverket. Det ställs nya krav på utbildning och insatser för att man skall klara av EU:s regelverk.

I den mån Finansdepartementet hade något underlag hade man tittat på hur mycket tid som hade använts till klarering. Sedan hade man bara gjort någon statistisk medelvärdesberäkning. Men i statistiska värden döljer sig en verklighet, och i det som ofta bara stumt bokfördes som klarering ingick väsentliga delar av kontroll. Det vet de som har arbetat med frågorna på riktigt. Man kan inte begära att alla tjänstemän på Finansdepartementet skall veta om detta, men därav fick vi det dåliga förslaget från regeringen.

Alla här i korridorerna och i skatteutskottets sessionssal insåg snart att regeringsförslaget inte hade några möjligheter att gå igenom. Socialdemokrater i denna riksdag är lojala mot sin regering. Det skall de naturligtvis vara, men jag tror att alla socialdemokratiska ledamöter i utskottet insåg att detta förslag var orimligt, särskilt de ledamöter som hade insyn i Tullverkets verksamhet. Alla insåg att regeringens förslag skulle förlora. Frågan var inte om man skulle förlora, utan med hur mycket. Detta diskuterades nogsamt i utskottet.

Vänsterpartiets lösning var enkel. Vi sade att man skulle minska sparbetinget för kommande budgetår med 75 miljoner kronor. Sedan skall en strukturutredning göras som inte bara tar hänsyn till teorier om hur EU påverkar den svenska tullverksamheten utan till hur EU i verkligheten påverkar tullens verksamhet och behov av kontroll och skydd mot farligt gods, narkotika i synnerhet. Man skall ta hänsyn till verkligheten och göra en strukturutredning och sedan fatta beslutet om den långsiktiga sparplanen för de två kommande åren. Detta är det rimliga förhållningssättet i denna svåra fråga. Allt annat är dåliga eller mindre dåliga lösningar.

Herr talman! Miljöpartiet har i princip samma förslag som Vänsterpartiet. Det gladde mig som vänsterpartist mycket. Men utskottet avstyrker Vänsterpartiets förslag och fattar beslut som tillgodoser Miljöpartiets förslag. Nu kommer det märkliga, herr talman: det är samma förslag. Ledamöter här i kammaren och ledamöter vid terminalerna! Är det inte fantastiskt att två identiska krav i utskottet leder till ett enda beslut som gör att det ena kravet avstyrks och det andra tillgodoses?

Det här strider mot normal logik men tydligen inte mot den politiska logiken i vissa partier. Jag menar att vanlig logik bör råda även i politiken. Jag anser, herr talman, att utskottet gör en riktig bedömning när man säger att man har avstyrkt Vänsterpartiets motion. I den meningen gör man en riktig bedömning. Man har avstyrkt den. Det är korrekt. Men hur kan man samtidigt ha tillgodosett Miljöpartiets motion om att anslagen skall ökas med 75 miljoner? Det är ganska knepigt, för att uttrycka det försiktigt.

Läs på sidan 11 i detta betänkande! Där står:

"Utskottet anser att en anslagsnivå för helår räknat om 75 miljoner kronor över den nivå som regeringen har föreslagit är en rimlig avväg-

ning." Då kan man behålla 250 tjänster fler än regeringen föreslår. Då verkar det som om motionen är tillgodosedd. Men på sidan 12 står det, och det är helt fantastiskt, att "takten i besparingsplanen bör ändras så att tyngdpunkten i besparingen i stället förläggs till budgetåret 1995/96 – – –. Enligt utskottets bedömning är det möjligt att öka den besparing som skall genomföras – – – med 50 miljoner kronor." Miljöpartiet föreslår att man skall ge 75 miljoner extra till Tullverket. Det förslaget tillgodoses genom att man ökar sparbetinget från 150 miljoner till 200 miljoner för kommande budgetår. Man tillgodoser förslaget på ett fantastiskt sätt. Det är samma sak som om jag skulle vilja ha en resa söderut till Italien men i stället får en resa till Norrbotten. Då blir jag också tillgodosedd.

Det här går i motsatt riktning. Att man kan anse att man tillgodoser någon på detta sätt är absurbt. Detta är möjligtvis grekiska sofismer – nej, de är mer eleganta än så. Det här är en bondauktion. Miljöpartiet har bjudit, och principen har varit att socialdemokraterna har tagit lägstbjudande. I Miljöpartiet var man så levnadsglad, för att använda ett fornnordiskt ord, att man gick med på vad som helst bara man fick kalla det en uppgörelse. Detta är ytterligt pinsamt för Miljöpartiet. Det är ytterligt pinsamt för motionärerna.

Herr talman! Den talartid som jag anmälde är tyvärr slut. Annars skulle jag kunna penetrera detta agerande mycket länge.

Jag vill yrka bifall till Vänsterpartiets reservation under mom. 1. Vi kommer också att biträda alla övriga reservationer under detta moment i huvudvoteringen. Det gör att vi har en enig och bred opposition. Jag hoppas att vi segrar i slutvoteringen. Jag tror inte det, men jag hoppas. Det är ju en hel del som har motionerat.

Jag vill också, herr talman, yrka bifall till Vänsterpartiets reservation under mom. 3. Den tillgodoser Folkpartiets, Centerns och Moderaternas synpunkter vad gäller flygplatsfrågan. Därför kommer vi att avstå från att under voteringen yrka om återremiss. Om det blir en återremiss finns det en bra reservation att stödja.

Anf. 5 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds)

Herr talman! Tullverkets arbetsvolym minskar kraftigt som en konsekvens av Sveriges medlemskap i EU. De besparingar på 30 % som föreslagits i propositionen är emellertid för långtgående. Såväl narkotikakontrollen som servicenivån gentemot företagen skulle bli allvarligt lidande av en så kraftig neddragning som budgetförslaget innebär.

Regeringen har i sitt budgetförslag inte tagit hänsyn till att det i klareringsverksamheten också ingår kontroller. Uppskattningsvis används 30 % av klareringsresurserna för kontroll, och här kan ingen neddragning göras. Regeringen har inte heller beaktat att handeln med tredje land har blivit mer komplicerad.

Det finns många löften från ledande politiker angående gränskontrollen. I en interpellationsdebatt den 17 november sade finansminister Göran Persson att "besparingspotentialen är avsevärd, men en del av den tänker vi ta i anspråk för att se till att vi klarar ett gott gränsskydd". Hur mycket är det uttalandet värt i dag? Det är regeringen som har

bevisbördan för att en 30-procentig neddragning av resurserna kan göras utan att kontrollverksamheten påverkas negativt.

Längs de svenska kuststräckor som är belägna mellan de s.k. kontrollpunkterna, dvs. gränskontrollövergångsställen där tull- och polispersonal är verksamma, kommer kontrollen att vara i det närmaste obefintlig om inte patrullverksamhet i samverkan sätts in.

Det är framför allt Sydsverige som är mest utsatt. Denna hotbild måste beaktas.

Varje år passerar ca 10 miljoner resenärer Helsingborg. På mindre än tio minuter kan man nå Sveriges kust från Danmark med en egen motorbåt. Det tar endast en timme att nå Christiania i Köpenhamn från Helsingborg. Det kommer i praktiken att bli fritt fram för den s.k. myrtrafiken, dvs. svenska ungdomar och andra som åker till Köpenhamn eller Amsterdam med pengar på fickan och tar med sig mindre partier hem för eget bruk eller för försäljning på hemorten. Det är oerhört viktigt att ungdomar fångas upp tidigt i livet innan de sjunkit alltför djupt ned i drogträsket, då det är svårare att sluta med missbruket och kostnaden för samhället är mångdubbelt större.

Smugglare söker den svagaste kontrollpunkten. Med en nedtrappad kontroll vid Sveriges inre gränser mot EU torde man kunna förvänta att t.ex. amfetaminkurirer österifrån väljer att ta vägen via Danmark och Tyskland för att nå sina mål i norra Skandinavien i stället för att ta risken att utsättas för kontroll i Ystad eller Karlskrona.

Beträffande priset på narkotika har det kommit alarmerande uppgifter från åklagarmyndigheten i Malmö att narkotikamarknaden i Malmö i stort sett är mättad. För ett år sedan kostade amfetamin 200–300 kronor per gram, i dag kostar samma mängd ca 70 kr. Dessutom är det polska amfetaminet, som är på frammarsch, mycket starkare än tidigare, vilket gör att det kan spädas ut mer och ge fler doser. Ett sjunkande pris tyder på en ökad tillgång på narkotika. Bl.a. har man i Landskrona kunnat konstatera en kraftig ökning av rökheroinet, främst bland ungdomar, och detta är en ny företeelse. En viktig uppgift för samhället är att kartlägga prisbilden och tillgången på narkotika i Sverige som helhet.

Den fasta tullnärvaron kommer att minska på ett tiotal orter i Sverige. Det kommer att innebära försämringar för service till företagen och kontrollverksamheten. Det kan komma att bli problem för svenska företag som skall exportklarera i Sverige. Vi kan rimligen inte acceptera att det försvåras för svenska företag så att de hamnar i ett underläge gentemot utländska företag. Regelfloran är helt ny och företagen behöver hjälp och rådgivning.

Herr talman! Narkotikabekämpningen är en mycket viktig fråga. Jag hade hoppats på en bred uppgörelse i riksdagen för att ge Tullen ett högre anslag. I början av ärendets handläggning såg det ut som om det skulle gå. Jag beklagar djupt att inte Miljöpartiet hade litet is i magen, utan i stället hade bråttom att göra upp med Socialdemokraterna på en alltför låg ambitionsnivå. Det finns ingen motsättning mellan vissa avgiftshöjningar för företagen och ett ökat anslag. Men jag inser att

Miljöpartiet i uppgörelsen med Socialdemokraterna har bundit upp sig för att inte ge Tullen något ökat anslag.

Kristdemokraterna anser vissa avgiftshöjningar vara rimliga. Det handlar om minskad kredittid och förseningsavgift för företagen, som tillsammans ger ca 20 miljoner kronor per år. Däremot avvisar kristdemokraterna de ytterligare höjda avgifterna på ca 40 miljoner kronor, tullräkningsavgift och tullförrättningsavgift, som Socialdemokraterna och Miljöpartiet vill lägga på företagen.

Narkotikabekämpning är ett allmänt intresse, inte i första hand ett intresse för företagen. Därför är det statens ansvar att bekosta kontroll av narkotika. Ett ökat anslag är därför den rimliga slutsatsen.

Motionen från kristdemokraterna innehåller förslag om höjning av anslagsnivån på 100 miljoner kronor för budgetåret 1995/96. En sådan nivåhöjning skulle ge Tullen möjlighet att behålla ytterligare minst 300 årsarbetskrafter utöver vad förslaget i propositionen medger. Beträffande åren 1997 och 1998 bör anslagsnivån fastställas så att den motsvarar de ytterligare minst 300 tjänster som Tullverket skall behålla i sin organisation, eller i dagsläget ca 100 miljoner kronor.

Tullen saknar i dag möjlighet att få del av bl.a. flygbolagens passagerarlistor. För att kunna bedriva en effektiv spaning mot försök att smuggla narkotika m.m. bör övervägas en lagändring i syfte att tillskapa en skyldighet för flygbolag och rederier att tillställa tullmyndigheterna sina passagerarlistor.

Sedan årsskiftet krävs vid inre gräns någon form av misstanke för att tullen skall få stoppa en resenär. Misstanken uttrycks som "anledning anta". Tullen får inte genomföra slumpmässiga kontroller utan enbart selektiva dvs. ett urval. De områden som omfattas är bl.a. narkotika, dopningspreparat, hundar och katter samt sprit och tobak. Det är mycket viktigt att tullen får resurser att bygga upp en förbättrad underrättelse för att kunna få en s.k. misstanke. Det handlar t.ex. om en satsning på att öka antalet sambandsmän i utlandet och ett förbättrat samarbete mellan berörda myndigheter, bl.a. tull, polis, kustbevakning, luftfartsverk.

Under januari och februari i år gjorde Tullen 199 beslag. Detta skall jämföras med siffrorna för samma period 1994 som var 278. Av dessa beslag var nio stycken att betrakta som större beslag. Det är värt att framhålla att inte mindre än sju av dessa stora beslag gjordes vid den inre gränsen. Det bör också framhållas att 89 % av all införd narkotika i Sverige kommer från ett annat EU-land. Detta innebär att Sverige måste ha en mycket god gränskontroll vid såväl inre som yttre gräns.

Det är för tidigt att dra några slutsatser på grundval av dessa siffror, men om ett halvår eller kanske ett år har vi ett bättre underlag för ytterligare åtgärder. Jag förutsätter att tulltjänstemännen från Ystad till Haparanda ger oss politiker fortlöpande rapporter om utvecklingen.

Schengenavtalet som trädde i kraft den 26 mars innebär att gränskontrollen avskaffas mellan de sju medlemsländerna. Det innebär att dessa länder måste få en ny kontrollmetodik för tull och polis.

Det är intressant att konstatera att man i Tyskland, som är ett av de sju länderna i Schengenavtalet, förstärker tullen i stället för att minska

den. Tullkriminalen Köln bestod under 1993 av 300 personer och har förstärkts under 1994 och 1995 för att nästa år uppgå till 600 personer. Vidare har man inom tyska tullen infört s.k. mobila kontrollgrupper (MKG) med mycket gott resultat. Jag upplever att vi har mycket att lära av Tyskland beträffande arbetet mot narkotikan.

Herr talman! Det måste ske en skyndsam utvärdering av effekterna för kontrollverksamheten av bl.a. narkotika och tullverksamheten i övrigt. Jag uppmanar regeringen att vidta åtgärder för att utvärderingen blir genomförd. Det är angeläget att regeringen noga följer konsekvenserna av besparingarna.

Jag är övertygad om att det kommer att behövas mer resurser till Tullen. Jag kommer att följa utvecklingen mycket noga och ställa regeringen, Socialdemokraterna och Miljöpartiet i riksdagen till svars för utvecklingen. Jag kan lova att jag återkommer i ärendet.

I dag yrkar jag återremiss av ärendet. Skälet är att det inte är klart hur många internationella gemensamhetsflygplatser vi skall ha i Sverige. Tullverket vill endast ha de nuvarande tre, men Luftfartsverket vill ha 24 stycken. Regeringen skall fatta beslut senare i år.

Riksdagen bör inte avsäga sig möjligheten att påverka regeringens beslut. Vi bör avvakta till dess att denna fråga är bättre utredd.

Om ärendet inte återremitteras i dag yrkar jag i andra hand bifall till reservationerna 3, 6 och 7.

Anf. 6 SVERRE PALM (s)

Herr talman! Årets tulldebatt med anledning av Tullens anslagsframställan skiljer sig mycket från tidigare års tullärende. Vi har dels att ta ställning till en anslagsframställan som omfattar 18 månader, dels till en historisk neddragning av tullverksamheten som ett led i Sveriges medlemskap i den europeiska unionen.

EU-medlemskapet medför betydande förändringar av Tullens arbetsuppgifter. EU:s mer komplexa tullprocedur skall tillämpas av den svenska Tullen och det tillkommer också vissa uppgifter såsom kvot- och licenshantering. Medlemskapet leder dock till kraftigt minskade arbetsvolymer inom Tullverket. Minskningarna rör främst klareringsverksamheten, men även andra områden berörs. Förändringarna innebär att ca 65 % av all klarering av gods och transporter bortfaller. Med hänsyn till att klareringsverksamheten utgör mer än 50 % av Tullverkets operativa verksamhet är minskningen av arbetsuppgifterna mycket stora. Förändringarna av Tullverkets arbetsvolym innebär naturligtvis att personaldimensioneringen måste anpassas till de nya förutsättningarna.

Herr talman! I skatteutskottets betänkande 1994/94:SkU23 tillstyrker utskottet merparten av de besparingar i tullverksamheten som föreslås i propositionen. Vi har under ärendets beredning fått synpunkter från Tullverket, tullfacket, näringslivet och organisationer som arbetar mot droger. Detta har lett till en överenskommelse mellan Socialdemokraterna och Miljöpartiet så att Tullen kan behålla 250 tjänster mer än vad regeringen föreslagit i budgetpropositionen. Detta betyder att narkotikakontrollen kan förstärkas och att servicen till näringslivet förbätt-

ras. För att nå samma besparingsmål som regeringen satt upp föreslår vi att vissa tullrelaterade avgifter höjs samtidigt som vi anser att besparingarna skall tidigareläggas så att de kan vara helt genomförda under budgetåret 1997.

Vi har också enats om att en utvärdering skall göras av vilka effekter Tullverkets nya organisation kommer att få för kontrollverksamheten och tullverksamheten i övrigt.

Jag skall också säga något om reservationerna. Tre reservationer har avgivits om anslagets nivå. Moderaterna, Centern och Folkpartiet har samsats om en nivå som ger Tullen möjlighet att behålla ca 300 årsarbetskrafter fler än med nivån i budgetpropositionen. Vänsterns reservation utmynnar i att en utredning skall komma fram till att neddragningen begränsas till ca 500 tjänster. Kds-reservationen landar på att Tullen får behålla 300 tjänster mer än budgetsförslagets nivå.

Som jag sagt tidigare så innebär uppgörelsen mellan Socialdemokraterna och Miljöpartiet att Tullen får behålla 250 tjänster. Därmed kan jag säga att skillnaderna mellan partierna i detta avseende inte är stora. Skillnaderna ligger i stället i att vi har talat om hur kostnaderna för 250 fler tulltjänster skall betalas.

Jag vill därför fråga reservanterna: Hur finansierar ni de ökade resurserna till Tullverket? Vilka neddragningar är det som skall genomföras på andra områden?

Reservation 4 av Vänsterpartiet har rubriken Klassificering av flygplatser. Reservationen bygger på motion Sk682, där man uttalar oro för att Tullens närvaro skulle upphöra vid ett antal flygplatser. Såvitt vi erfarit kommer Tullverket att fördela de 250 extra tjänsterna, så att orter och områden där riskbilden är störst eller riskerar att bli det på grund av uttunnad och utglesad tullorganisation tillgodoses. I detta ligger också att ett antal orter med flygplatser får tillskott av personal, varmed både motionen och reservationen kan anses tillgodosedda.

Herr talman! Det känns föga stimulerande att debattera tullärendet i dag, när det finns ett återremissyrkande. Men riksdagens arbetsformer är sådana att ärendet skall slutdebatteras.

Det måste betecknas som att inte ta ansvar när man i dag yrkar på återremiss av betänkandet om Tullens anslagsframställan för budgetåret 1995/96. Om Tullverket utan stora kostnadsfördyringar skall kunna och hinna forma det "nya Tullverket", som är en följd av Sveriges EU-anslutning, behövs det ett beslut i dag. Den fråga som ni hänvisar till, dvs. antalet gemenskapsflygplatser, är ju föremål för överläggningar mellan Tullverket och Luftfartsverket och kommer att bekantgöras först i slutet av april månad. Om jag har rätt datum är det den 1 maj, men eftersom det är en helgdag blir det den 2 maj som detta skall överlämnas till regeringen.

Den 1 juni 1994 beslutade en enig riksdag att myndigheterna har att besluta om sin egen organisation. I fråga om antalet flygplatser har man att lägga fram förslag till regeringen, som sedan har att besluta om antalet gemenskapsflygplatser. Då detta inte är en fråga för riksdagen yrkar jag avslag på återremissyrkandet.

De förslag som lyfts fram i reservation 5 av Rolf Kenneryd kommer att beredas när remissinstanserna avgivit svar på EU-gränskontrollutredningens betänkande, och vi bör avvakta detta.

Även beträffande reservation 6, om kontrollbefogenheter vid inre gräns, gäller det frågor som är föremål för remissbehandling. Vi bör därför avvakta, så att detta arbete får slutföras.

Reservationerna 7 och 8 handlar om behovet att arbeta för enklare tullprocedurer. Jag kan säga att Generaltullstyrelsen redan har tagit upp detta med Finansdepartementet.

Slutligen är det reservation 9 om tulltillägg. Denna fråga har vi snart sagt debatterat varje år sedan tulltillägget infördes 1986. Vi har inte ändrat ståndpunkt när det gäller behovet av denna sanktionsmöjlighet och avstyrker därmed reservationen.

Herr talman! Med det anförda yrkar jag bifall till utskottets hemställan och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 7 CARL FREDRIK GRAF (m) replik

Herr talman! Jag skall kommentera några av de frågor som jag uppfattade att Sverre Palm ställde till mig i sitt anförande och dessutom rikta några frågor till honom.

Det första gäller hur vi finansierar det här. Om Sverre Palm vill att jag i denna replik, där jag har två minuter på mig, skall gå in på den ekonomisk-politiska motion som vi som parti har presenterat i anslutning till budgetpropositionen gör jag gärna det. Men det skulle leda till att vi för en debatt om socialförsäkringspolitik m.m. Jag tror att Sverre Palm inser att det inte är särskilt fruktbart att föra det resonemanget här. Jag kan bara peka på att det moderata budgetalternativet innehåller väsentligt fler besparingar sammantaget än vad regeringens förslag innebär.

Nästa punkt som Sverre Palm tar upp gäller ansvar. Jag vill påstå att vi tar ansvar för möjligheten för riksdagen att ha ett inflytande över den regionala utvecklingen när det gäller flygtrafiken. Det är den möjligheten som vi vill utnyttja genom att återremittera ärendet, för att bereda möjlighet att gå igenom det på ett noggrannare sätt.

Vidare säger Sverre Palm att riksdagen inte skall lägga sig i myndigheternas egna organisationer. Det är en uppfattning som jag delar. Lokala verksamheter inom Tullverket bör Tullverket självt kunna fatta beslut om inom ramen för de anslag som vi tilldelar här i riksdagen. Den här frågan handlar emellertid inte om Tullverkets interna organisation, utan det är en vidare fråga, som jag utvecklade i mitt huvudanförande. Det är därför som det finns anledning att se på detta på ett annat sätt.

Jag medger gärna att även vi i utskottet kanske borde ha uppmärksammat detta på ett annat sätt vid den tidigare behandlingen, men det var först efter det att betänkandet hade justerats som vi fick de kunskaper som vi har i dag. Det är därför som vi kan hantera det på detta sätt.

Jag vill i nästa replik ställa en fråga till Sverre Palm om finansieringen.

Anf. 8 SVERRE PALM (s) replik

Herr talman! Man kan fundera varför ni behöver mer information i fråga om gemenskapsflygplatser. Jag sade i mitt anförande att de orter som utsätts och kommer att tappa tullnärvaro tillförs resurser. Med det skulle ni kunna känna er nöjda.

Den här frågan debatterades den 7 mars. Ett frågesvar från Göran Persson belyser ganska väl hur man ser på det här. Det är faktiskt vidare än att Generaltullstyrelsen har i uppdrag att samråda med Luftfartsverket. Man skall också efterhöra med Rikspolisstyrelsen och Svenska kommunförbundet, för att sedan slutligt ta ställning till antalet flygplatser.

Som jag sade, utmynnar det här uppdraget i att Generaltullstyrelsen skall redovisa detta den 1 maj. Att då ha en hearing före detta datum måste vara föga bekvämt. Det måste vara nästan omöjligt för generaltulldirektören att då ge besked om vilket svar han tänker lämna till regeringen. Jag tycker att han skall ha möjligheten att först lämna svar till sin uppdragsgivare.

Jag vill varna för en annan sak när man vill gå in och styra. Om en minister hade gjort på detta sätt skulle det ha kunnat betecknas som ministerstyre, med risk för att han eller hon dras inför KU. Nu är det riksdagen som gör detta, och jag tycker inte att det är riktigt.

Anf. 9 CARL FREDRIK GRAF (m) replik

Herr talman! Det är ganska förvånande att Sverre Palm jämför riksdagen med regeringen och kopplar ihop detta med ministerstyre. Det är självklart att riksdagen, som är det folkvalda organet, skall ha möjlighet att påverka de beslut som riksdagen anser är väsentliga i detta sammanhang.

Sverre Palm redogjorde i sin replik för hur många parter som var inblandade i beslutsprocessen när det gäller klassificeringen av flygplatserna, och det talar verkligen för att det kanske inte var så välbetänkt att låta frågan delegeras enbart till Generaltullstyrelsen för att bedömas ur tullsynpunkt. Här finns en rad andra synpunkter, beträffande regionala utvecklingsmöjligheter, näringslivets konkurrenssituation m.m., som behöver belysas.

För att nu inte prata bort min replik enbart på Sverre Palms inlägg, vill jag ställa några frågor så att han i sin sista replik till mig får chansen att belysa litet grand synen på finansieringen av anslaget till tullväsendet.

Anser Socialdemokraterna att Tullens utgifter syftar till att tillvarata det allmänna intresset i första hand? Hur långt vill partiet sträcka sig när det gäller avgiftsuttaget? Om statsbudgeten försvagas ytterligare nästa år – det har vi anledning att befara, med den politik som förs för närvarande – är det då tänkbart för Socialdemokraterna att gå vidare och kanske till slut helt och hållet avgiftsfinansiera tullverksamheten?

Jag är mycket orolig för detta. Vi får inte glömma att företagen själva har mycket kostnader när det gäller fullgörandet av deklarationerna. Nu tenderar finansieringen av tullverksamheten att i allt större utsträckning lyftas över på näringslivet.

Jag tycker att detta är en viktig principiell fråga, där Sverre Palm är skyldig oss ett svar om hur det här skall hanteras rent principiellt.

Anf. 10 SVERRE PALM (s) replik

Herr talman! Jag skall först säga något mer om flygplatserna. Jag är väldigt rädd för den styrning som ni vill gå in och göra i detta avseende. Vi har uppdragit åt Generaltullstyrelsen att fördela resurserna, beträffande narkotikabekämpningen där riskerna är störst och beträffande näringslivet där servicebehovet är störst. Om man vill gå in och anlägga synpunkter på detta tar man över ansvaret för narkotikakontrollen och ansvaret för fördelningen av servicen till företagen. Det måste vara fel åtgärd.

Beträffande anslaget tidigarelägger vi besparingarna. På så vis gör vi vissa vinster. Vi har också föreslagit att vissa avgifter som Tullen har att ta ut, som inte har höjts på länge utan stått stilla, skall höjas under denna period. Det skall ge omkring 50 miljoner kronor. Det är vårt anslagsförslag.

Anf. 11 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik

Herr talman! Först skall jag svara på frågan hur vi finansierar. Vänsterpartiet finansierar sitt förslag inom ramen för sitt budgetförslag. Men allmänt sett, om man enas om att tillskjuta mer medel, får det finansieras genom nedskärningar på andra områden. Men det kan inte vi i skatteutskottet göra – vi har bara hand om skatter.

Jag vill fråga Sverre Palm om något som måste redas ut. Det står på sidan 12 i utskottsbetänkandet att Generaltullstyrelsen har "för avsikt att genomföra omorganisationen på en gång och alltså inte successivt trappa ned verksamheten – – –. Personalminskningen kommer därmed – – – att vara genomförd under våren 1996." Utskottet säger vidare: "Utskottet anser att takten i besparingsplanen bör ändras så att tyngdpunkten i besparingen i stället förläggs till budgetåret 1995/96 – – –."

Detta är för mig komplett obegripligt. Generaltullstyrelsen skall göra det våren 1996, och utskottet säger att det i stället skall göras under budgetåret 1995/96.

Det är ju samma sak, såvida man inte vill *senarelägga* besparingarna! Men man skall ju tidigarelägga dem, säger utskottet. Detta är en obegriplig logik i utskottets betänkande. Det är komplett obegripligt!

Sverre Palm! Generaltullstyrelsen tyckte att det var rimligt att dra ned med 522 tjänster. Departementet tyckte att 1 097 var rimligt. Ingen av socialdemokraterna i utskottet motionerade om den nivån – man accepterade den. Nu tycker ni att en rimlig nivå är 722 tjänster. Varför ändrar ni så ofta uppfattning om vad som är en rimlig nivå på nedskärningen och bantningen? I december ansåg Sverre Palm att det var 522 tjänster, tror jag, i januari 1 097, och nu 722. Ändrar ni uppfattning en gång i månaden?

Och varför ändrar ni er? Är det inte bättre att göra en utredning, som vi har föreslagit, och sedan fastställa hur mycket man kan skära ned? Vore inte det en bättre metod? Hur kan ni veta att ni kan öka

besparingen med 50 miljoner under kommande budgetår? Vad finns det för underlag för det?

Anf. 12 SVERRE PALM (s) replik

Herr talman! Generaltullstyrelsen säger att besparingarna skall vara genomförda våren 1996, sade Lars Bäckström. Ja, det är riktigt. Men i budgetpropositionen sägs det att neddragningarna kan göras successivt ända fram till utgången av 1998, och på den punkten finns det skillnader i uppfattningarna.

När det sedan gäller de siffror som cirkulerar om antalet tulltjänstemän som man kan dra in fanns det faktiskt tidigare, när man gjorde programmen och prognoserna för hur Tullen skulle se ut, ytterligare en siffra, nämligen omkring 680. Det handlade då om att Norge också skulle kunna bli medlem i EU. När detta inte hände lade man tillbaka 150 tjänster. Vad har då hänt sedan dess?

Vi är överens om att de 522 tjänsterna är beroende av EU-medlemskapet. Tullfacket har hamnat på omkring 480 tjänster – inte heller där står vi längre ifrån varandra.

Man gör nu om Tullverket från att vara en myndighet på tre nivåer till att vara en myndighet på två nivåer. Här gör man en del personalbesparingar. Samtidigt har vi sagt att Tullverket inte skall drabbas av den neddragning på 11 % som andra myndigheter har fått vidkännas. Vi har därför kommit fram till att ett större antal tjänster kan dras in.

Anf. 13 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik

Herr talman! Det här är ju litet knepigt, Sverre Palm. Utskottet låter inte Tullverket drabbas av den allmänna besparingen på 11 %, sade Sverre Palm. Nej, ni tar i stället bort 722 tjänster av 3 000! Det överstiger vida 11 %!

Jag tror att ni har kommit fram till 722 tjänster bara för att ni räknar baklänges. Ni höjde en del avgifter och tidigarelade en besparing och fick på det senare fram 50 miljoner, och så räcker det till 722 tjänster! Den metoden tror jag att ni har använt – baklängesräkning! Vi gör det vi har slantar till, har ni sagt er.

Hur fick ni slantarna? Jo, genom att höja vissa avgifter. Men, Sverre Palm, det är väl ingen rimlig tullprincip att säga: Vi tar ut avgifter av näringslivet och så får vi pengar till en rimlig nivå på gränsskydd och narkotikakontroll? Det vore ju lika tokigt som att låta sheriffen, som man har sett i amerikanska TV-filmer, få sin lön genom de trafikböter han tar ut.

Vi kan inte ha en trafikövervakning som beror på hur mycket man tar in i fortkörningsböter. "Nu höjer vi fortkörningsböterna, så får vi råd att ha bättre trafikövervakning" – så skulle vi aldrig resonera när det gäller polisens område. Varför skall vi resonera så på tullens område? Det är väl inte någon bra princip!

Det är väl bättre att göra som Vänsterpartiet föreslår: Vi gör en besparing, men inte fullt så stor som avsikten var utan tillskjuter 75 miljoner mer än regeringen föreslog och gör sedan en riktig strukturplan

som bygger på faktisk verklighet i stället för lösa teorier eller baklängesräkning.

När det gällde Norge hade vi ett faktaunderlag för att ändra antalet tjänster från 680 till 522. Det är bättre att lita på fakta än på baklängesräkning.

Anf. 14 SVERRE PALM (s) replik

Herr talman! Man kan faktiskt fundera över om det har gått Vänsterpartiet förbi att det har gjorts en hel rad utredningar. Tullen har själv gjort 10–12. I övrigt har det gjorts två stora utredningar om både inre och yttre gränskontroller. Den frågan är faktiskt väl utredd!

Nu tog Lars Bäckström fram en ny siffra, nämligen 722 – vi har väl pratat om att det är 750 tjänster som dras bort – och sade att det vida överstiger 11 %. Jag sade att vi är överens om att indragningen av de 522 tjänsterna beror på bortfall av arbetsuppgifter på grund av EU-anslutningen. 60–65 % av dokumenthanteringen bortfaller. Detta sade jag i mitt huvudanförande. Det är alltså skillnaden mellan 750 tjänster och 522 tjänster som i någon mån skulle motsvara de 11 procenten.

Vi har absolut inte räknat baklänges. Vi har faktiskt haft kontakter med generaldirektören och med Finansdepartementet för att komma fram till den summa vi har kommit fram till.

Anf. 15 ISA HALVARSSON (fp) replik

Herr talman! Sverre Palm tyckte att vi inte tog ansvar i den här frågan. Jag skulle vilja säga att vi mycket väl kan rösta och fatta beslut om ett anslag till Tullverket nästa vecka även om vi bryter ut den del som gäller klassificeringen av flygplatser. Som jag ser det handlar det inte alls om att vi fördelar resurser – det handlar bara om att man anmäler flera flygplatser på gemenskapsflygplatsen.

Vi har ju sett att den ansvarige i kommissionen betecknar den svenska modellen som en paradox eller anomali. Den innebär att man anmäler bara några få internationella gemenskapsflygplatser och sedan låter tredje-lands-trafik utföras på ett antal övriga flygplatser enligt annat tillstånd från Tullen från fall till fall för en säsong eller annan tidsperiod.

Vi kan jämföra oss med Finland, som har anmält 16 flygplatser, och Österrike, som har anmält betydligt fler. Ett land som Frankrike har 110. Vi riksdagsmän här i Sverige som värnar om spridningen och den regionala utvecklingen måste ju då kunna få göra påtryckningar på hearingen den 27 april. Det är väl inte ministerstyre? Sveriges riksdag har väl ändå ansvar för hur regionalpolitiken bedrivs här i landet? Vi tar ansvar för det betänkande som föreligger i dag.

Anf. 16 SVERRE PALM (s) replik

Herr talman! Bara en kort kommentar.

Det är föga meningsfullt att i dag jämföra med vad de andra länderna har gjort. Vi vet inte vilket förslag vi har att vänta. Vi har en tid utsatt för förslaget, och jag tycker att vi skall avvakta det.

Anf. 17 ISA HALVARSSON (fp) replik

Herr talman! Min oro är då betydligt större än Sverre Palms.

Sverre Palm talade också om hur vi finansierar det här. Vi i Folkpartiet menar att Sverige faktiskt inte behöver mer av höjda skatter och höjda avgifter. Jag skall inte gå så långt som handelskammaren här i Stockholm, som sade om de höjda tullförrättningsavgifterna att det var stötande med sponsring av Tullen. Det är det naturligtvis inte fråga om, men det är i alla fall fråga om en myndighetsutövning som påtvingas företagen.

Vi har alltså sagt nej till den typen av finansiering. Vi har ett budgetalternativ, som ju diskuteras i andra sammanhang och där vi faktiskt har utrymme för denna utökning av tullverksamheten utan att på något sätt hänge oss åt höjningar av skatter och avgifter, vilket vi tror enbart skulle ha en negativ inverkan på svensk ekonomis utveckling.

Anf. 18 SVERRE PALM (s) replik

Herr talman! Isa Halvarsson hänvisar till handelskammaren här i Stockholm. Vi har ett brev från den. Man säger där att man tycker att avgiftshöjningarna inte är bra. Men vi har också fått en annan bild. I utskottet hade vi besök av en representant för den sydsvenska handelskammaren. Om jag minns rätt sade han att han kunde tänka sig att företagen mycket väl skulle kunna ställa upp på en del avgiftshöjningar om det tillförde Tullen resurser så att servicen till näringslivet blev bättre.

Beträffande finansieringen vill jag säga att det faktiskt inte i tullärendet finns något som visar på en enda krona av dem som ni nu behöver när ni åker med på det moderata tåget. Ni är ju faktiskt fripassagerare på det tåget – ni har inte betalat biljetten!

Anf. 19 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik

Herr talman! Sverre Palm läste upp statistik om klareringsverksamheten. Den skulle utgöra 50 % av Tullverkets verksamhet, och av den skulle 60 % vara EU-relaterad. Därmed försvarade han neddragningen med 30 %. Men tyvärr är det inte så enkelt. I området "klarerade" ingår också kontroll, och det har inte beaktats.

Det är också för optimistiskt av Sverre Palm att tala om att kontrollverksamheten och servicen nu skall förstärkas och förbättras. Det är uppenbart för alla att det handlar om neddragningar.

Hur finansierar ni höjningen av anslaget till Tullen, frågade Sverre Palm. Läs vår ekonomiska motion! Av den framgår det. Den är 4 miljarder starkare än regeringens förslag.

Jag vill ställa en fråga till Sverre Palm: Varför skall företagen betala höjda avgifter – i praktiken höjd skatt – för att finansiera gränskontroller av bl.a. narkotika? Är inte narkotikabekämpning ett allmänt intresse? Eller skall företagens avgifter enbart gå till kontroll av eller möjligen service till företagen?

Anf. 20 SVERRE PALM (s) replik

Herr talman! Det finns faktiskt företag som har en helt annan siffra beträffande bortfallet av dokument. Jag vill lyfta in det också i debat-

ten. Det handlar om Scania i Södertälje. Över en natt blev 1 100 tulldeklarationer per vecka bara 300. Där är alltså bortfallet av dokument 72–73 %.

Att vi inte har räknat in att det ingår kontroll i klareringsverksamheten är ett felaktigt påstående.

Avgifterna är inte till för att finansiera narkotikakontroll och service till företagen. Det är faktiskt så att dessa avgifter finns i dag. Det är fråga om förseningsavgifter och tullräkningsavgifter. Det är ett arbete som man utför åt företaget.

Sedan finns också tullförrättningsavgifter. Det är något som vi har infört för att Tullverket skall ställa upp med service på platser och på tider där Tullverket normalt inte har service.

Anf. 21 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik

Herr talman! Det var intressant att höra att avgifterna inte är till för att förbättra gränskontrollen av narkotika eller service till företagen. Avgifterna skall bara tas in, men i så fall inte göra någon nytta alls. Det var ett mycket intressant uttalande.

Jag tycker att argumentationen är ologisk. Man motiverade de höjda avgifterna med att det skulle tillföras resurser. Det skrevs också att vi nu skall kunna få en bättre narkotikabekämpning. Vad är det egentligen som gäller? Skall avgifterna användas till narkotikabekämpning eller inte?

Anf. 22 SVERRE PALM (s) replik

Herr talman! Michael Stjernström tolkar mig helt fel. Avgifterna ingår faktiskt i Tullens budget i vissa avseenden. I vissa avseenden ingår de i regeringens budget. Det är detta vi har intecknat när vi har gjort upp den finansiering som nu föreligger för beslut.

Anf. 23 RONNY KORSBERG (mp)

Herr talman! Vi har hört ett antal inlägg i debatten hittills av varierande intensitet och saklighet. Det mesta är därmed redan sagt i debatten. Därför skall jag försöka fatta mig ganska kort.

Vi tycker precis som företrädarna för de andra partierna som här har talat om att narkotikakontrollen vid gränserna är otroligt viktig och måste prioriteras. Det är också precis vad som står i betänkandet.

Miljöpartiet tycker också att det ser litet för drastiskt ut att skära ned Tullens resurser så att man blir tvungen att göra sig av med 1 000 tjänster. Därför är vi ganska glada över att vi har kunnat medverka till att det nu gäller 750 tjänster i stället. Vi har kunnat se till att man fick 250 extra tjänster – för att kunna klara av den här kontrollen och för att kunna upprätthålla nivån på servicen till näringslivet.

Jag tycker att den kanske mest sansade och korrekta beskrivning som vi har fått här levererades av Rolf Kenneryd. Han konstaterade mycket sakligt att det inte finns någon som egentligen skulle kunna påstå att 250 eller 300 tjänster är den absoluta sanningen. Så är det ju, handen på hjärtat, alla ni som med iver och entusiasm deltar i den här debatten.

Det är en ganska svår fråga. Vi har haft många uppvaktningar, och vi har haft mycket information att ta ställning till. En samlad bedömning från en mycket bred majoritet är att nivån 250–300 tjänster är rimlig och relevant. Det är väl egentligen bara Vänsterpartiet som inte riktigt har accepterat de här tankarna. I övrigt finns det en stor uppslutning och enighet runt den här nivån.

Dessutom har vi sagt att eftersom det är så besvärligt är det viktigt att man funderar över vad som händer när man genomför en sådan här förändring. Därför har vi också sagt att om vi skall ställa upp på det här förslaget bör man skyndsamt se till att utvärdera det som görs. Man måste se över vilka effekter det här får på servicen till näringslivet och bevakningen av gränserna. Det gäller då inte bara narkotikakontroll utan även annan kontroll som vi har pekat på – t.ex. smuggling av anabola steroider, vapen och radioaktiva ämnen.

Vi har också fått med i betänkandet att det skall göras en sådan uppföljning och utvärdering. Det är inte alls den typen av utvärdering som Vänsterpartiet har föreslagit. Den har jag all respekt för. Vi tycker att det är mera angeläget att mycket snabbare gå fram och utvärdera just den förändring som man gör med anledning av hur vårt EU-medlemskap slår i dessa avseenden. Därför har vi varit angelägna om att få det här tillgodosett, och det har vi också fått.

Ytterligare en punkt gäller finansieringen. Det är väldigt många som här har blivit intresserade av hur man finansierar det här och skällt på detta. Det blir litet märkligt när man tar del av den övriga debatten i den här kammaren och i medierna, i vilken det är oerhört viktigt att se till att inte försvaga Sveriges budget ytterligare och skapa oro på den s.k. marknaden. Det är viktigt att alla besparingar finansieras och att vi skapar lugn och ro och trygghet. Det är en uppfattning som vi definitivt delar.

Jag tycker att det är litet anmärkningsvärt att Miljöpartiet är det enda parti som var berett att ställa upp på en finansiering gentemot det förslag som regeringen har lagt fram. Det är den budgeten som gäller. Det är förändringar gentemot den budgeten som marknaden reagerar på. Det är den vi har ställt upp på att förändra och förstärka på det här sättet. Den finansieringen som görs i form av de här avgifterna täcker inte på långa vägar de kostnader det handlar om. Det gäller för övrigt inte särskilt stora belopp. Jag tror att det innevarande budgetår rör sig om 117 miljoner, och vi förstärker med 50.

Om man skall döma av den intensitet i angreppen som kommer från Vänsterpartiet kan man bara konstatera att man är ute efter något annat än att föra en sakdebatt i frågan.

Jag vill kommentera ytterligare en sak, nämligen flygplatserna. Vi har nu fått en begäran om återremiss. Jag har mycket svårt att inse vad det är för information som man saknar ifrån de borgerliga partierna. Jag har varit med i samma beredningsarbete och har fått ta del av precis samma information som jag utgår från att alla andra har fått. Vi vet precis hur det här hanterades när man fattade beslut om vilka flygplatser som skulle bli klassade som internationella. Det är således välkänd information.

Jag har själv tagit del av de PM som Luftfartsverket har skickat till Tullen i det här ärendet. I dag på förmiddagen har jag faktiskt talat med generaltulldirektören själv och frågat hur diskussionerna går. Jag har även talat med Luftfartsverkets förhandlare Lennart Nilsson. Man har haft tre möten enligt den uppgjorda modellen. Man är på väg åt det hållet att fler flygplatser i landet förmodligen kommer att klassas, eftersom förnuftiga människor har fått ansvaret för det här.

Jag kan inte förstå de partier som står här och säger att detta skall riksdagen bestämma och att skatteutskottet skall lägga sig i var vi skall ha internationella flygplatser. Det är för mig helt ofattbart. Men jag är antagligen för ny i den här branschen för att förstå finessen med detta. Jag tycker att vi skall låta de myndigheter som har fått den här uppgiften sköta jobbet på det sätt som de är på väg att göra och som jag tror att de klarar av.

Med det anförda vill jag yrka bifall till utskottets hemställan.

Anf. 24 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik

Herr talman! Miljöpartiet efterlyser saklighet. Vi skall göra det så sakligt som vi kan.

Regeringen föreslår 1 097 färre tjänster. Utskottsmajoriteten har minskat detta med 250 tjänster. Man vill således minska verksamheten med 847 tjänster, eller hur? Sakligt? Ja! Det hade funnits en möjlighet att minska neddragningen med 300 tjänster, dvs. en minskning med 797. Sakligt? Ja! Vem var det som stoppade den möjligheten? Jo, det var Miljöpartiet. Det framgår av reservationerna. Sakligt? Ja!

Det gäller Miljöpartiets motion Sk677 av Thomas Julin och Ragnhild Pohanka. Det är kanske tveksamt om man skall säga att det är Miljöpartiets motion. Det kanske bara är Thomas Julins och Ragnhild Pohankas motion. I yrkande 1 talas om att man skall avvakta med besparingar. Vad hände? Jo, den utskottsmajoritet som Miljöpartiet står bakom vill tidigarelägga besparingen. Det yrkandet anser man att man har fått tillgodosett. I yrkande 5 sägs: "anslår 75 000 000 utöver regeringens förslag". Vilket beslut har Miljöpartiet ställt sig bakom. Jo, att öka besparingen med 50 miljoner. Sakligt? Ja!

Sakligheten här är ytterligt pinsam för Miljöpartiet. Faktum är att det parti som sade att ett EU-medlemskap kan betyda ett försämrat gränsskydd och försämrad kontroll gentemot narkotika är det parti som har bidragit till att sänka ambitionsnivån och minska resurserna. Moderata samlingspartiet, Centerpartiet, kristdemokraterna och Folkpartiet var ja-partier. De sade att vi skall lösa frågan. De har tagit ett bättre ansvar än Miljöpartiet. Detta är den sakliga och korrekta beskrivningen. Den må upplevas som obehaglig för Ronny Korsberg, men detta är den sakliga sanningen. Det är ytterligt pinsamt för Miljöpartiet.

Anf. 25 RONNY KORSBERG (mp) replik

Herr talman! Det är helt uppenbart att Lars Bäckström redan i sitt inledningsanförande bestämde sig för att nu klämma åt miljöpartisterna för att de har den dåliga smaken att göra en uppgörelse med regeringen.

Jag drar mig till minnes en debatt som ägde rum före jul, då jag råkade skoja med Vänsterpartiet som beklagade sig över att man var tvungen att stå för ett förslag i samband med en uppgörelse med regeringen. Då fick jag veta hur svårt det är att vara vänsterpartist, eftersom man blir tvungen till det här. Jag fick då också veta att den dagen kanske skulle komma då Miljöpartiet blev så moget att det fick göra uppgörelser med regeringen. Då skulle jag minsann få se hur svårt det är.

Nu har den dagen tydligen kommit, enligt Lars Bäckström. Vi har gjort både en och två uppgörelser. Det har också Centern gjort. Det har tydligen blivit ännu svårare för Lars Bäckström och för andra vänsterpartister, eftersom de inte är de enda som gör upp. Man hackar på dem som man tycker är obekväma. Jag vågar inte riktigt tänka på vad som skulle hända om regeringen skulle göra upp med Moderaterna. Då kanske Vänsterpartiet skulle lämna riksdagen.

Jag tycker inte att Lars Bäckström skall ta så stora ord i sin mun när det gäller saklighet. Det är bara att titta i betänkandet hur ärendet har beretts och vilka nivåer som har gällt.

Jag hänvisade tidigare till det inlägg som Rolf Kenneryd gjorde. Det visade på att de flesta var överens om nivån 250–300 tjänster. Det är det mest sakliga och korrekta. Allting annat är någonting annat.

Anf. 26 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik

Herr talman! En bred majoritet tycker detta. Sedan finns det också en litet mindre majoritet, men fortfarande en majoritet, som tycker att man skall lägga sig på den lägsta möjliga nivån.

Moderaterna vill ha ett bättre gränsskydd mot narkotika än Miljöpartiet vad gäller mängd, resurser och personal. Detta är ett oavvisligt faktum. Det går inte att bortförklara.

Problemet när man gör uppgörelser med regeringen blir särdeles svårt när ett parti, Miljöpartiet i detta fall, lägger underbud. Vi har en samlad opposition i övrigt som vill nå upp till 300 tjänster. Ni vill minska försämringen med bara 250 tjänster. Ni har det lägsta alternativet.

Det är obegripligt att ni gör detta. Enda förklaringen – det finns egentligen inte någon förklaring – tvingar mig att bli elak, nämligen att man är levnadsglad på uppgörelser. Det är den enda möjliga förklaringen. Det är ett politiskt skäl, men det är inget sakligt skäl.

Sedan till ansvaret för statsfinanserna. Om man säger att det bör anslås 5 miljarder till ett riktat anställningsstöd och 2 miljarder till en välbehövlig allergisanering och sedan säger att man inte tar något ansvar för finansieringen av det förlorar allt sina proportioner. Ni har inte ställt upp på finansiering av dessa 7 miljarder.

Thomas Julins och Ragnhild Pohankas motion är rakt över disk avslagen genom Miljöpartiets agerande. Sedan säger ni själva att ni har fått den tillgodosedd. Det är bara pinsamt. Ni kunde möjligtvis ha fått den tillgodosedd i samverkan med Vänsterpartiet, Moderaterna, Folkpartiet, Centern och Kristdemokraterna. Då hade den möjligen blivit tillgodosedd, men nu blir den bara avslagen i sak.

Anf. 27 RONNY KORSBERG (mp) replik

Herr talman! Jag kan tyvärr bara konstatera att Lars Bäckström framhärdar i sin osaklighet och har bestämt sig för att det inte skall föras någon debatt på sakliga grunder. Han har bestämt sig för att ägna sig åt vänsterpartistisk populism och försöka profilera sig i den här frågan. Det är litet väl sent, och om man tittar på motionerna framgår det ganska tydligt. Jag beklagar att det inte går att föra en sansad debatt med Vänsterpartiet i den här frågan.

Anf. 28 CARL FREDRIK GRAF (m) replik

Herr talman! Lars Bäckström har ganska vältaligt talat också för den moderata motionen i det här ärendet. Det finns därför kanske inte så stor anledning att fylla i. Men eftersom Ronny Korsberg inte riktigt tycks ha förstått detta med saklighet vill jag läsa innantill ur motionen Sk677, som Miljöpartiet har väckt.

Där säger man bl.a.:" Det är därför oroande att regeringen är så snabb med förändringarna av tullens verksamhet. Det är fullt begripligt om de som fattat beslutet om nedskärningarna inte begriper hur en acceptabel bevakning ska se ut. Regeringen borde åtminstone ha avvaktat och studerat följderna av den förändrade situation som uppstått i och med vårt medlemskap i EU".

Detta måste Ronny Korsberg betrakta som en saklig information. Övriga kommentarer tror jag är överflödiga, utan jag hänvisar till det förra replikskiftet.

När det sedan åter en gång gäller flygplatserna efterlyser Ronny Korsberg information och undrar vad riksdagen har att göra med detta över huvud taget. Jag vill understryka det som jag förde fram i min argumentation tidigare. Detta är inte enbart en fråga om dimensionering för Tullens verksamhet. Det är en fråga som har en vidare betydelse för landet. Därför är det nog så att riksdagen bör ha anledning att kunna lägga synpunkter på detta.

Jag har fått del av information, som är daterad efter det att betänkandet var justerat, att det tillkommer den enskilda medlemsstaten att göra bedömningen av omfattningen, vilka villkor som gäller för anmälningstiden m.m. Av det drar jag slutsatsen att det är lämpligt att Sverige bör anmäla fler gemenskapsflygplatser till kommissionen än vad som var fallet i samband med regeringsbeslutet i december.

Av det drar jag också slutsatsen att det förmodligen finns mer information att få, eftersom olika statliga myndigheter har haft olika uppfattningar i den här frågan. Jag tycker då att det definitivt ankommer på oss i riksdagen, som har att ta ett nationellt ansvar i olika frågor, att också informera sig ytterligare i denna fråga.

Anf. 29 RONNY KORSBERG (mp) replik

Herr talman! Det är riktigt som Carl Fredrik Graf läser innantill i vår motion. Vi tycker att det är angeläget att man tittar på hur den nedskärning som föreslogs av regeringen ser ut innan man genomför den.

I beredningsarbetet har man både från Tullstyrelsen och från facket ganska enat sagt att man inte vill ha nedskärningen på det sättet. De vill

inte ha den utspridd på tre år, därför att det skapar för stor oro i organisationen. Det ger sämre möjligheter att sätta in trygghetsåtgärder, och det ger sämre möjligheter att på ett vettigt sätt avveckla de tjänster som faktiskt skall försvinna genom att det blir mindre arbetsuppgifter inom Tullen på grund av EU-medlemskapet.

Det har vi accepterat. Vi har tyckt att det låter klokt och förnuftigt. Vi har ingen anledning att motsätta oss vad facket och Tullverket tillsammans har kommit överens om. Det är ett av skälen till att det finns anledning att titta på hur nedskärningen görs, och vi sade då att den större nedskärningen skall göras under det första budgetåret. Då gör man också ett antal räntevinster. Vi tycker det är ganska logiskt.

Det ändrar inte vår grundinställning att man skall följa frågan. Som jag sade i mitt anförande har Miljöpartiet också fått tillgodosett kravet på att man skall göra en utvärdering och följa frågan, och det tycker vi är bra. Då får vi också veta vilka effekter det får, och det görs på det sätt som arbetsgivare och arbetstagare är överens om.

När det sedan gäller flygplatserna har vi fått samma information, Carl Fredrik Graf. Carl Fredrik Graf säger att det inte bara är en fråga om dimensionering utan om andra principer. Det är en uppfattning som i så fall inte delas av Tullverket eller Luftfartsverket. För deras del är detta en fråga om prioriteringar inom de ramar de har. Jag har inte heller någon annan uppfattning.

Anf. 30 CARL FREDRIK GRAF (m) replik

Herr talman! Återigen till frågan om flygplatserna. Om två myndigheter har en väldigt skild uppfattning i en och samma fråga tycker jag nog att det finns anledning för oss att närmare studera den.

Ronny Korsberg säger här att jag hade tillgång till samma information som han. Det hade jag uppenbarligen inte. Det brev jag nu senast läste innantill ur är daterat efter det att betänkandet var justerat. Jag har fått åtskilliga handlingar som är daterade efter det att betänkandet justerades som gör att jag har funnit anledning att ta upp den här frågan i kammaren på det sätt som nu har gjorts.

Jag hoppas naturligtvis att det skall kunna innebära att vi kan medverka till en lösning som både för näringslivet och för den regionala utvecklingen kan bli bättre än det vi har anledning att befara eljest skulle ha blivit fallet.

Anf. 31 RONNY KORSBERG (mp) replik

Herr talman! Jag har stor respekt för Carl Fredrik Grafs önskemål om mer information. Det är bara det att jag tycker att det egentligen inte är en fråga om sådan information, utan det handlar om någonting annat.

Det verkar i varje fall för mig som att man är ute efter att se till att riksdagen skall bestämma hur många flygplatser som skall vara klassade som internationella flygplatser. Det är min tolkning av Carl Fredrik Grafs inlägg. Det är en uppfattning som jag inte stöder.

Som jag sade i mitt anförande tycker jag att det är rimligt att de myndigheter som har fått uppgiften också får lösa den. Såvitt jag kan se

är de på väg att göra det på ett bra sätt. Därför kan jag inte se att det finns något skäl att återremittera ärendet.

Anf. 32 ISA HALVARSSON (fp) replik

Herr talman! Ronny Korsberg säger att majoriteten stöder 250–300 tjänster, och det är riktigt. Men samtidigt är det förvånande att Miljöpartiet menar att det är egalt om det är 250 ytterligare tjänster eller 300 ytterligare tjänster. Skulle 50 tjänster inom Tullen sakna betydelse rent sakligt sett, eftersom Ronny Korsberg nu vill ha så mycket saklighet och tycker att vi andra inte står för saklighet?

Likadant med flygplatserna. Det kanske inte är så viktigt för Miljöpartiet att man klassar fler flygplatser, rent sakligt sett. Eller hur ser ni på saken?

Anf. 33 RONNY KORSBERG (mp) replik

Herr talman! Jag kan inte påminna mig att jag har anklagat Folkpartiet och Isa Halvarsson för osaklighet. Det var kanske riktat åt annat håll.

Antalet tjänster är inte oväsentligt. Eftersom Isa Halvarsson tar upp det i sin replik vill jag påminna henne om att det var mycket sent som Folkpartiet över huvud taget ställde upp för mer resurser till Tullen. Det är kanske där vi skall söka orsaken till att vi inte har en annan nivå. Hade Folkpartiet, som följde beredningen lika mycket som vi andra och skrev motioner som vi andra, redan då varit på det klara med att 300 tjänster är vad som behövs hade vi kanske haft ett annat läge i dag, vad vet jag. Men jag tror inte att vare sig Isa Halvarsson eller jag kan påstå att det är 250 eller 300 tjänster som är den riktiga nivån eller att det kommer att vara avgörande för Tullens möjligheter att stoppa narkotika och andra saker.

Det är därför som vi har skrivit i betänkandet att det skall utvärderas fortlöpande. Det kommer att ta ett år ungefär innan vi ser effekterna av nedskärningarna när uppsägningarna effektueras. Det är ungefär de tider som gäller när man säger upp folk i statlig verksamhet. Då får vi se vad som händer. Vi får väl ta en ny diskussion i så fall. Då hoppas jag att Folkpartiet kanske är litet snabbare i sina bedömningar av hur mycket resurser som behövs.

Anf. 34 ISA HALVARSSON (fp) replik

Herr talman! Det är alldeles riktigt att vi från början faktiskt trodde på regeringen och regeringens bedömningar. Vi trodde att man hade haft ordentliga glasögon på sig på regeringskansliet när man behandlade den här frågan. Men det visade sig ju undan för undan att så inte var fallet. Underlaget var mycket dåligt. Sedan var det en process inom vårt eget parti innan vi slutligen fastnade för 300 tjänster. Det är ju inte för sent att rösta för 300 tjänster, Ronny Korsberg. Miljöpartiet har möjlighet att stödja reservationen om det.

Ronny Korsberg säger också att det var nödvändigt att finansiera utökningen just inom tullärendet och att det var den budgeten som marknaden reagerade på. Det är inte sant. Det är hela statsbudgeten

som har betydelse för det. Vi i Folkpartiet har i vårt budgetalternativ många förslag som ligger i andra utskott på besparingar på betydligt större belopp. De skulle täcka detta.

Anf. 35 RONNY KORSBERG (mp) replik

Herr talman! Låt mig bara göra ett förtydligande. I mitt inlägg avsåg jag just det Isa Halvarsson säger, nämligen att det är den samlade budgeten som marknaden reagerar på. Sade jag något annat uttryckte jag mig otydligt. Där är vi helt överens.

Avslutningsvis tycker jag att man kanske drar litet väl stora växlar i den här debatten på skillnaden mellan 250 och 300 tjänster, speciellt som man inte är så benägen att ställa upp på finansieringen. Då är det litet blygsamt att höja med 50 tjänster. Man kanske skulle höja med betydligt fler i så fall. Vi kan väl vara överens om att det råder en ganska stor överensstämmelse om den nivå vi har hamnat på. Vi har ju möjlighet att följa den här utvecklingen.

Anf. 36 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik

Herr talman! Jag hade hoppats på en mycket bred uppgörelse i riksdagen för att ge Tullen ett högre anslag. Jag vill än en gång framhålla att jag är djupt besviken att Miljöpartiet hade så bråttom att göra upp med Socialdemokraterna på en alltför låg ambitionsnivå. Socialdemokraterna väljer självfallet det parti som ligger lägst och som man kan köpa billigt. Genom den här uppgörelsen har Miljöpartiet visat att det är ett parti för höjda avgifter och höjda skatter.

Hur försvarar egentligen Ronny Korsberg att ni springer ifrån er egen motion som innehåller 75 miljoner i extra anslag för lusten att göra upp med regeringen?

Anf. 37 RONNY KORSBERG (mp) replik

Herr talman! Att det var bråttom kanske beror på att det fanns partier som inte var beredda att göra någon förändring alls, som jag sade tidigare. Då blir det ju litet ont om tid. Då gäller det att man är någorlunda på alerten och konstruktiv så att det kan komma en uppgörelse fort. Med den långa beredning som vi hade haft var det faktiskt inte så svårt att komma fram till ett ställningstagande.

Sedan undrar Michael Stjernström om vi är ett avgiftshöjarparti. Låt mig då påminna om att de avgifter vi talar om i dag är på sammanlagt 117 miljoner. De har inte höjts på många år och jag kan inte påminna mig att den borgerliga regeringen försökte sänka eller avskaffa dem. Det är alltså en väldigt liten avgift jämfört med värdet av det gods som passerar gränserna. Hittills har inte näringslivet protesterat särskilt högljutt. Vi justerar avgifterna ganska marginellt efter många års stillestånd.

Sedan säger Michael Stjernström också att vi springer ifrån vår motion. Jag tror att han har läst vår motion ganska dåligt.

Anf. 38 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik

Herr talman! Det står mycket tydligt att det är 75 miljoner kronor i ökat anslag. Det anslag som Miljöpartiet nu har lagt till är på noll kronor. Jag tycker åtminstone att det är tydligt. Att man genom andra historier med skattehöjningar och avgifter försöker komma en bit på väg är en annan sak. Men nog har ni sprungit ifrån motionen. Jag tror att Thomas Julin i Miljöpartiet är mycket besviken. Det är en person som mycket väl begriper vad tullfrågorna handlar om. Men han har tyvärr inte fått sitt parti med sig, och det beklagar jag.

Anf. 39 RONNY KORSBERG (mp) replik

Herr talman! Thomas Julin har i högsta grad varit involverad i detta. Det är han och jag tillsammans som har utformat den här uppgörelsen. Vi i vårt parti gör inte soloräder. Det är möjligt att man gör det i kds. Det har varit en hel rad ledamöter inblandade i det här ärendet, bl.a. Thomas Julin. Han har ju mycket riktigt jobbat som tullmästare.

Att han inte skulle ha fått sin motion tillgodosedd är en åsikt som han inte själv delar. Han är mycket nöjd med den här uppgörelsen och står till 100 % bakom den. Han har varit med i samtliga diskussioner som har förts.

Anf. 40 JAN-OLOF FRANZÉN (m)

Herr talman! Jag har ett särskilt yttrande när det gäller klassificeringen av flygplatser i mom. 3 i betänkandet Anslag till Tullverket. Där har jag tillsammans med en annan motionär i Sk682 framhållit vikten av att tullnärvaron säkras på orter med internationell luftfart.

Vi i moderaterna ser allvarligt på den försämring som kan komma att uppstå vid flygplatser med internationell luftfart. Jag tänker då närmast på snedvridningen av konkurrensförutsättningarna gentemot andra flygplatser där tullnärvaron existerar fullt ut, regionens försämrade service, näringslivets export- och importmarknad och den bristande förmågan att vid den internationella flygplatsen leva upp till riksdagsbeslutet om tillfredsställande gränskontroll vad gäller narkotika och vapen.

Mot bakgrund av att Tullen nu får behålla fler tjänster än enligt propositionen är det min förhoppning att Tullverket i sin vidare planering tar en större hänsyn till de internationella flygplatserna vi har i landet.

Herr talman! Under den här punkten vill jag ta upp ett exempel från min egen flygplats i Kronobergs län i Växjö. Där har vi ett flertal stora företag som har egna flygplan. Dessa företag har dotterbolag i andra länder utanför EU, således Norge och England. När dessa företag skall göra ett besök på sitt dotterföretag måste flygplanen gå ner för att bli tullade i Landvetter eller kanske i Malmö. De kan således inte flyga direkt till Växjö. Detta medför merkostnader för industrin och näringslivet.

Det torde väl stå helt klart att vi inte skall försämra möjligheterna för våra exporterande företag klareringsmässigt. Likaväl skall vi med

alla till buds stående medel bekämpa den illegala smugglingen av narkotika vid våra flygplatser och hamnar.

Jag menar att det blir en grannlaga uppgift för Tullverket att placera ut sitt folk där det bäst behövs. Kanske skulle ett närmare samarbete mellan tull och polis vara lösningen för våra flygplatser. Sverige måste ha fler internationella flygplatser. Jag kommer uppmärksamt att följa denna fråga när det gäller våra mindre flygplatser med internationella förbindelser.

Jag yrkar bifall till återremissyrkandet.

Anf. 41 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik

Herr talman! Jag har nu lyssnat på Jan-Olof Franzéns anförande och jag har läst hans särskilda yttrande. Jag vill därför be Jan-Olof Franzén att fundera på om han inte borde stödja reservation 4 av Lars Bäckström, mom. 3, där jag yrkar tillkännagivande och bifall till Jan-Olof Franzéns motion. Det vore väl lika bra att ta steget fullt ut och stödja sig själv och därmed mig.

Anf. 42 JAN-OLOF FRANZÉN (m) replik

Herr talman! Jag tycker själv att motionen är bra och ligger väl i tiden. Men vi vill inte ta ifrån Tullverket och Luftfartsverket rätten att bestämma var vi skall ha de internationella flygplatserna.

Anf. 43 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik

Herr talman! Jag delar helt Jan-Olof Franzéns åsikt i denna fråga. Därför har jag utformat reservationen så, att utskottet anser att riksdagen med anledning av motionen bör besluta om ett tillkännagivande till regeringen om vikten av att upprätthålla en god tullnärvaro på flygplatser där det förekommer internationell trafik.

Det är alltså fortfarande Generaltullstyrelsen som får gå in i sakbehandlingen av varje enskilt ärende.

Jag har lyft fram det principiella i motionen till en reservation. Det är litet svårt att förstå varför Jan-Olof Franzén är tveksam till att stödja sig själv och mig.

(forts. 6 §)

Ajournering

Kammaren beslöt kl. 14.22 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.30 då den muntliga frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.30.

5 § Muntliga frågor till regeringen

Anf. 44 FÖRSTE VICE TALMANNEN

I dag besvaras muntliga frågor av statsminister Ingvar Carlsson, försvarsminister Thage G Peterson, kommunikationsminister Ines Uusmann, jordbruksminister Margareta Winberg och miljöminister Anna Lindh.

Statsministern kommer att besvara allmänpolitiska frågor, och frågor till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområden inom regeringen.

Den ekonomiska politiken

Anf. 45 LARS LEIJONBORG (fp)

Herr talman! Jag har en fråga till statsminister Ingvar Carlsson.

Även om den tyska riksbanken för dagen lugnat ned situationen, befinner sig den svenska räntan på katastrofal nivå. Jag har mot den bakgrunden en fråga om det besked som Ingvar Carlsson lämnade till Bengt Westerberg den 21 september 1994, när han avböjde möjligheten att pröva bildandet av en regering över blockgränsen för att i stället välja en strategi med s.k. tuvhoppning eller i praktiken i första hand samverkan med Vänsterpartiet.

Jag skulle vilja fråga om statsministern tycker att det har varit en framgångsrik strategi och, om svaret är nej, om statsministern har någon alternativ idé för hur förtroendet för den svenska statsledningen skall kunna återupprättas.

Anf. 46 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Herr talman! För det första: Bengt Westerberg meddelade som folkpartiledare de svenska väljarna i valrörelsen att en förutsättning för att Folkpartiet skulle kunna ingå i en regering med Socialdemokraterna var att Folkpartiet fick åtminstone 9 % av rösterna. Valresultatet för Folkpartiet blev 7,2 %, alltså nära en fjärdedel lägre än vad folkpartiledaren hade angivit som villkor för ett regeringsdeltagande. Jag tog det besked som folkpartiledaren gav i valrörelsen på allvar. Han hade alltså därmed själv i realiteten avskrivit förutsättningarna för ett deltagande i en regering.

För det andra: Problemet för den socialdemokratiska regeringen har icke varit att få igenom förslagen i riksdagen. Av de av oss föreslagna 113 miljarderna som budgetförstärkning har nästan hela beloppet nu klarats av. De återstående delarna kommer vi att klara av. Denna regering har inte alls haft de parlamentariska problem som regeringen Bildt hade.

Anf. 47 LARS LEIJONBORG (fp)

Herr talman! Min fråga hade inte så mycket sin utgångspunkt i Folkpartiets problem utan mera i Sveriges problem. Det är ett faktum att de som har att bedöma Sverige misstror Sveriges möjligheter att

reda ut våra problem med den politiska situation som råder, och de flesta tycks anse att det vore att föredra en politik i politikens mittfåra i stället för i vänsterdiket, där politiken nu i stort sett bedrivs.

Finns det några förutsättningar att regeringen framöver kommer att välja en strategi som gör det sannolikt att den ekonomiska politiken snarare kommer att ligga i mittfåran?

Anf. 48 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Herr talman! Självfallet måste vi utgå från det besked som väljarna har givit i valet. Därmed måste den socialdemokratiska politiken vara huvudlinjen. Det är riktigt att vi har träffat uppgörelser med Vänsterpartiet, och det är riktigt att vi har träffat uppgörelser med Miljöpartiet. Vi har faktiskt på senare tid träffat en rad uppgörelser över blockgränsen, med Centerpartiet. Vi är också intresserade av att träffa uppgörelser med andra partier som vill föra en saklig politik.

Jag har nog upplevt att Folkpartiet har velat slicka såren efter valnederlaget och inte velat gå in i konstruktiva resonemang. Vill Folkpartiet göra det, i pensionsfrågan, i energipolitiken osv., tycker jag att det är bra. Vi kan t.o.m. tänka oss att träffa uppgörelser i sakfrågor med Moderaterna. Det gjorde jag 1988–1991, och det kan vi tänka oss i fortsättningen.

Jag vill, herr talman, bara tillägga en sak. I den riktiga ekonomin går det faktiskt bra för svensk ekonomi. Det visade Konjunkturinstitutet i går. Det går bättre än vad som förutsågs i de prognoser regeringen lade fram i januari. Det gäller bytesbalansen, där överskottet ökar enormt snabbt. Det gäller i fråga om underskottet i statsbudgeten, där vi från ett underskott om 13–14 % för något år sedan nu enligt Konjunkturinstitutet kommer ned till 5,5 % år 1996.

Vi har nu också en ökningstakt, beräknad av Konjunkturinstitutet, för industriinvesteringarna om 35 % detta år och för nästa år om 25 %. Problemet är, som Lars Leijonborg mycket riktigt påpekar, att vi har en motsatt reaktion i den finansiella marknaden, med höga räntor och med en alldeles för svag, undervärderad krona. Men i längden är det naturligtvis helt avgörande vilken utveckling vi har i den riktiga ekonomin, och det är därför som vi ändå kan känna en trygghet i att vi skall klara den här krisen.

Anf. 49 JOHAN LÖNNROTH (v)

Herr talman! Jag har anmält en fråga till statsministern som knyter an till spörsmålet hur vi skall återupprätta förtroendet för den svenska kronan och den svenska ekonomin.

Regeringen har inrättat ett näringslivsråd, och jag föreställer mig att man har överläggningar om den nuvarande svåra ekonomiska situationen. Jag skulle vilja fråga statsministern om det finns några idéer om att Näringslivsrådet skulle kunna gå ut med ett budskap, t.ex. något uppoffrande för industrins del om att hålla tillbaka utdelningshöjningar eller något annat sådant som skulle kunna motverka inflationen. Finns det några planer på att regeringen kan begära av sitt näringslivsråd att vidta åtgärder som kan stärka förtroendet för den svenska ekonomin?

Anf. 50 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Herr talman! Jag har mycket riktigt då och då sammanträde med Näringslivsrådet. Vi hade senast i måndags ett sammanträde. Avsikten med Näringslivsrådet är dock inte att det skall spela en utåtriktad roll utan att det skall ge råd och synpunkter framför allt om den svenska industrins utveckling.

Det har visserligen skett något avsteg från den huvudregeln, men det betraktar jag som en tillfällig avvikelse och inte som det arbetssätt som rådet skall ha. Tanken är att det skall ge en möjlighet för mig att avlyssna industrins synpunkter på kort och lång sikt.

Anf. 51 JOHAN LÖNNROTH (v)

Herr talman! Industrins företrädare går ju praktiskt taget varje dag ut med olika politiska krav. Det skall läggas fram nya sparpaket osv. Svenska folket måste uppoffra sig. Det måste föras en ansvarsfull lönerörelse osv. Det som jag efterlyser är åtaganden från näringslivets egen sida. Är man där själv beredd till några uppoffringar?

Det framstår som ganska naturligt för mig att regeringen, när den nu har de här kontakterna, i dessa framför uppfattningen att det kan vara rimligt att också näringslivet vidtar förtroendeskapande åtgärder för den svenska ekonomin.

Anf. 52 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Herr talman! För innevarande år beräknar Konjunkturinstitutet att investeringsnivån inom den svenska industrin kommer att höjas med 35 %. För nästa år beräknar Konjunkturinstitutet att industrins investeringar kommer att öka med ytterligare 25 %. Det innebär på två år en mer än 50-procentig ökning av vårt framtidsbyggande.

Detta är en av de viktigaste signalerna till dem som är arbetslösa i dag vad gäller chanser till nya arbetsplatser och om en större kaka av möjligheter att börja beta av på den stora statsskulden. Men det är också en viktig signal till dem som är intresserade av den svenska ekonomins allmänna situation och har ett inflytande på räntenivån att det nu sker en kraftig upprustning av vår produktionsförmåga.

Det tror jag faktiskt är det viktigaste vi med hänsyn till kronans värde kan och skall begära av våra industriella företrädare, dvs. att de denna gång investerar för framtiden – i nya arbetsplatser, i ökad produktionskapacitet och över huvud taget i ett starkare och bättre Sverige.

Försvarsberedningen

Anf. 53 HENRIK LANDERHOLM (m)

Herr talman! De senaste veckornas säkerhetpolitiska diskussion får mig att ställa en fråga till försvarsministern om vad som enligt bl.a. honom får sägas, göras och belysas respektive sägas, göras och inte belysas.

Min fråga lyder: Avser Försvarsdepartementet att bevilja beredningen och dess ordförande att effektuera de uppdrag och belysa de

frågor som föreslagits av Moderaterna och Folkpartiet – något som vid inträdet i beredningsarbetet varit en förutsättning för vårt deltagande?

Anf. 54 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s)

Herr talman! Jag kommer inte att försöka hindra Henrik Landerholm att säga och tycka vad han vill. Självfallet skall han få göra det. Sverige är en demokrati.

Självfallet bör Försvarsberedningen analysera den säkerhetspolitiska utvecklingen i vår omvärld. Till denna analys hör självfallet en bedömning av hur NATO kan komma att utvecklas. Försvarsberedningen får avgöra om man vill göra den analysen själv eller ge ett uppdrag åt någon.

Frågan om ett svenskt medlemskap i NATO eller i annan militärallians hör inte hemma i Försvarsberedningen. Det beskedet har jag lämnat under hela diskussionen om Försvarsberedningens verksamhet. Det är för övrigt heller inte enligt regeringens uppfattning aktuellt med ett svenskt medlemskap i någon militärallians.

Vill något parti ändå kräva att frågan om en svensk NATO-anslutning skall utredas bör i så fall vederbörande partiledare ta en sådan diskussion med statsministern och begära partiledaröverläggningar.

Det har faktiskt ägt rum partiledaröverläggningar när det gäller alliansfriheten och när det gäller frågor som hör samman med Sveriges ställning i världen. Såvitt jag vet aktualiserades då ingen fråga om svenskt deltagande i en militärallians.

Anf. 55 HENRIK LANDERHOLM (m)

Herr talman! Försvarministern vet precis som jag att partiledaröverläggningar inte går att hålla i ett vakuum utan kräver underlag. Jag konstaterar att jag inte får svar på min konkreta fråga och begär därför att försvarsministern besvarar den.

Har han och departementet för avsikt att effektuera det uppdrag att belysa vissa frågor som föreslagits av Moderaterna och Folkpartiet? Det har ingående i beredningsarbetet varit en förutsättning för vårt deltagande.

Anf. 56 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s)

Herr talman! Frågor om svensk anslutning till NATO eller annan militärallians hör icke hemma i Försvarsberedningen. De får diskuteras på partiledarnivå, och sedan får de föras till Utrikesnämnden för en diskussion.

Men jag upprepar att det självfallet för att vi skall kunna fatta ett tryggt och säkert försvarsbeslut är Försvarsberedningens uppgift att göra en genomgång av den säkerhetspolitiska utvecklingen i vår omvärld i Europa, och då också analysera frågan om NATO och dess utvecklingsplaner. Försvarsberedningen har möjlighet att antingen med egna experter göra en sådan analys och genomgång eller lämna ut uppdraget.

Jag kommer icke att medverka till att få in Sverige i någon militärallians bakvägen.

Om Henrik Landerholm och hans parti önskar en svensk NATO-anslutning tycker jag att man skall säga det öppet, så att frågan får diskuteras i dess rätta sammanhang mellan partiledarna och så småningom i Utrikesnämnden.

Anf. 57 HENRIK LANDERHOLM (m)

Herr talman! Låt mig göra fullständigt klart att jag finner försvarsministerns svar otillfredställande. Regerigen i allmänhet och försvarsministern i synnerhet visar genom att säga nej till våra krav inte den parlamentariska beredningen, som faktiskt givits i uppdrag att formulera en säkerhetspolitisk rapport, tillbörlig respekt och medger inte det handlingsutrymme som förutsattes vid vårt inträde.

Beredningsarbetet har därför enligt vår uppfattning genom försvarsministerns alldeles egen försorg grundstött.

I detta läge ser vi moderater anledning att ompröva vår medverkan och föreslå förändringar i beredningens organisation och arbetssätt. Våra värsta farhågor, som vi hade innan vi efter tvekan och långa förhandlingar med bl.a. försvarsministern valde att delta i arbetet, har besannats. Det gick uppenbarligen inte att lita på försäkringarna om kommittéliknande former. Jag beklagar det. Carl Bildt hade tyvärr rätt när han föreslog att en kommitté skulle arbeta med frågorna självständigt och fristående eftersom varken försvars- eller statsministern har kunnat hålla fingrarna borta vad gäller beredningens arbete. Jag beklagar detta djupt.

Anf. 58 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s)

Herr talman! Det var i och för sig mycket som jag skulle vilja bemöta i Henrik Landerholms långa diskussionsinlägg. Men jag vill göra en sak klar: Jag har eftersträvat och eftersträvar en parlamentarisk enighet om hur vi skall förbereda nästa försvarsbeslut. För mig fanns det två alternativ. Antingen skriver Försvarsdepartementet och regeringen en proposition som sedan föreläggs riksdagen, eller så tas alla riksdagens partier med i beredningsarbetet. Jag valde detta alternativ därför att det innebar en styrka för Sverige och för Försvaret.

Men från allra första stund har jag gjort klart för alla partier att Försvarsberedningen inte skulle hantera frågan om militära allianser. Den frågan diskuterades mellan mig och Moderatledaren Carl Bildt söndagen den 8 januari. Det var just denna fråga som blev stötestenen. Det var denna fråga som gjorde att Moderata samlingspartiet inte då gick med i beredningen.

Från min sida har det varit helt klart att frågan om militära allianser hörde hemma i de partiledarsamtal som statsministern skulle kalla till, och sedan i diskussion i Utrikesnämnden.

När nu Henrik Landerholm säger någonting annat är det en efterkonstruktion i den politiska debatten.

Anf. 59 LENNART NILSSON (s)

Herr talman! En av anledningarna till att det är så spännande med politik är att den spänner över så vitt skilda områden. Min fråga till jordbruksministern handlar om fiskevård.

Det kan tyckas som en rolig liten fråga, men faktum är att man på havet utefter kusten har haft ett fritt fiske. Man upplever att det kommer att inskränkas med en fiskevårdsavgift.

Min fråga till jordbruksministern gäller om man är villig att lämna undantag för fiske till havs, eftersom det inte kan ha med fiskevård att göra. Det handlar om andra inskränkningar, exempelvis nätstorlekar. Är man beredd att undanta fiske utefter kusten?

Anf. 60 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Herr talman! Det kan synas vara en liten fråga, men om man tittar framöver i tiden gäller det en ganska stor fråga, nämligen kampen om naturresurser. Jag tror att det blir nästa stor kamp. Fisket är en sådan ändlig naturresurs.

Många rapporter visar att fiskebeståndet just nu är hotat i våra hav, i våra älvar och i en del sjöar. Därför behövs det fiskevård också i haven.

Vi har under många år i denna kammare diskuterat en fiskevårdsavgift. Jag vet att det finns olika meningar bland de olika partierna och måhända också inom de olika partierna.

Jag tror att frågan har utretts tre gånger. Senaste gången var i januari. Det var Per Wramner som utredde och lämnade ett förslag till regeringen. Regeringen bereder för närvarande frågan, och mer än så kan jag för dagen inte säga.

Anf. 61 LENNART NILSSON (s)

Herr talman! Jag delar jordbruksministerns uppfattning om att det är viktigt med fiskevård. Det handlar om att kunna kontrollera saker och ting. Enligt min uppfattning kanske man borde ta ut avgiften via dem som har båtar i stället för att ta ut den av dem som sitter och metar och inte får någon makrill, som jag brukar få.

Anf. 62 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Herr talman! På den punkten kan jag lugna Lennart Nilsson. Vi avser, om vi nu går fram med ett förslag i enlighet med utredningsförslaget, att också ta ut avgiften hos dem som har båtar, och då en större summa.

Anf. 63 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kds)

Herr talman! Jag har samma fråga till Margareta Winberg, fast den gäller förhållandena på land, så att säga.

I mitt hemlän Skaraborg har vi i dag en fungerande fiskevård och tillsyn som till stor del bygger på ideella insatser och ett intresse för miljö och naturvårdsfrågor. Det finns en utbredd oro för införande av

en allmän fiskevårdsavgift. En sådan skulle betydligt minska de frivilliga insatserna. Därför hälsar jag med tillfredsställelse att den proposition som skulle kommit den 28 februari inte har lagts på riksdagens bord.

Jag vill fråga jordbruksminister Margareta Winberg om detta kan tas till intäkt för att en fiskevårdsavgift inte kommer att föreslås från regeringens sida.

Anf. 64 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Herr talman! Att propositionen inte lades fram vid den tidpunkt som var aviserad beror på att frågan då inte var färdigberedd. Den är inte heller för dagen färdigberedd, utan utredning och beredning pågår i regeringskansliet. Återigen: Mer än så kan jag för dagen inte säga.

Anf. 65 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kds)

Herr talman! Då skulle jag vilja vädja till jordbruksminister Margareta Winberg att ta bort denna proposition. Detta förslag kommer att leda till att de ideella insatserna minskar. I de ideella insatserna ligger också miljövård som t.ex. kalkningsåtgärder i försurade vatten, där cirka hälften av kostnaden ...

Anf. 66 FÖRSTE VICE TALMANNEN

Får jag erinra om att det gäller direkta frågor till statsråden.

Anf. 67 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Herr talman! Då skulle jag å min sida uppskatta mycket om riksdagens ledamöter, som i så fall motsätter sig en sådan här avgift men ändå förstår vikten av att vi vårdar våra vatten och ser till att det finns fisk också i fortsättningen, kommer med förslag till finansiering av annat slag i denna fråga.

Den ekonomiska politiken

Anf. 68 ANNE WIBBLE (fp)

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till statsministern med anledning av hans svar till Lars Leijonborg. Statsministern åberopade Konjunkturinstitutet och verkade ganska nöjd med vad som händer i den svenska ekonomin.

I Konjunkturinstitutets prognos ligger arbetslösheten, antalet personer som saknar jobb, ännu vid sekelskiftet kvar över 10 %. Jag tycker att detta måste klassas som ett allvarligt misslyckande för den svenska politiken. Den aktuella utvecklingen av räntor och växelkurs och illavarslande tecken i den reala ekonomin visar att det kan gå ännu mycket sämre.

Min fråga till statsministern är: När – inte om – tänker statsministern lägga om kursen i svensk politik, ekonomiskt och politiskt, så att vi kan få fram alla de jobb som behövs?

Anf. 69 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Herr talman! Det är tyvärr ett dystert faktum att under Anne Wibbles tid tredubblades arbetslösheten i Sverige och kom upp på nivåer som vi inte har upplevt sedan 30-talet. All internationell erfarenhet visar att om man väl har släppt upp arbetslösheten, tar det längre tid och är mycket svårare att pressa ner den. Självfallet tänker jag inte vara nöjd på den punkten med Konjunkturinstitutets prognos. Vi skall undan för undan lägga fram nya förslag och vidta ytterligare åtgärder. Det är ändå en god början, de drygt fem månader som vi har haft ansvaret.

Nu är ungefär 100 000 fler i arbete än för ett år sedan. Det innebär i och för sig inte att arbetslösheten minskar lika snabbt. När optimismen om att få jobb ökar är det många nya grupper som också söker sig ut på arbetsmarknaden.

Mitt svar till Anne Wibble är att det inte är tillräckligt med den prognos som Konjunkturinstitutet gör på denna punkt. Självfallet behövs det ytterligare insatser för att pressa ner arbetslösheten. Regeringen arbetar nu med kompletteringspropositionen, som nästa steg i den processen.

Anf. 70 ANNE WIBBLE (fp)

Herr talman! Jag nämnde den senaste tidens utveckling. Månader av försvagning av den svenska kronan, räntor som stiger med raketfart upp i skyn och tecken på konjunkturavmattning litet oroväckande tidigt, visar att regeringens politik är otillräcklig. Det var därför min fråga ställdes, mot bakgrund av att jag gissar att Ingvar Carlsson inte tycker om arbetslöshet, att han måste lägga om kursen i den svenska politiken. Min fråga gällde när detta skall ske. Svaret är ganska intetsägande när man säger: Vi arbetar med nya förslag. Poängen är att för att skapa ett förtroende för den svenska ekonomin krävs en rejäl kursändring.

Min fråga kvarstår: När tänker statsministern ta initiativ till den kursändring, ekonomiskt och politiskt, som är nödvändig för att få det förtroende som ger oss alla de nya jobb som krävs för att knäcka massarbetslösheten?

Anf. 71 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Herr talman! Jag vet inte vad Anne Wibble har sysslat med sedan hon lämnade regeringen, när hon efterlyser en kursändring i förhållande till den tidigare regeringen. Den presenterade vi i regeringsdeklarationen. Det är förslag på budgetområdet som innebär att vi förstärker budgeten med 113 miljarder kronor som redan lagts fram och varav större delen redan är beslutade. Det är det som gör att Konjunkturinstitutet nu kan göra bedömningen att vi 1996 är nere i ett underskott i budgeten på 5,5 %. Det är sådant som bäddar för räntesänkningar och en förstärkning av kronan. Tyvärr tar det tid. Det har vi sett nu. Förtroenderaset för Sverige har varit så starkt att det tar tid att bygga upp förtroendet igen.

Vi fick uppleva en regering med Anne Wibble som finansminister, som presenterade prognoser som varje gång visade sig vara våldsamt i underkant. Tyvärr blev utvecklingen mycket värre. Det har gjort att

man utomlands nu vill avvakta och se antingen om Sverige har en regering som möjligen träffar rätt eller om utvecklingen blir bättre. Det är naturligtvis med tillfredsställelse jag konstaterar att jämfört med de bedömningar regeringen gjorde, som innebar en kraftig förbättring av den riktiga ekonomin, kommer Konjunkturinstitutet nu med betydande förbättringar av budgetunderskottet, bytesbalansen och industriinvesteringarna. Det är omläggningen av politiken, Anne Wibble, som ger dessa resultat.

Det är inga lätta beslut vi har fattat. Det har varit ganska tufft och besvärligt. Men det har varit nödvändigt. I den riktiga ekonomin ser vi nu resultatet. Vi får tyvärr vänta ytterligare litet innan de positiva resultaten kommer i den finansiella sektorn.

Minivärnplikt

Anf. 72 ANNIKA NORDGREN (mp)

Herr talman! Jag har en fråga till försvarsministern. Försvarsministern har uttryckt önskemål om att alla vapenföra män skall genomgå något slags minivärnplikt på tre månader. Denna minivärnplikt uppges kunna gå på ungefär 300 miljoner kronor. I regeringens proposition om samarbete med Central- och Östeuropa talas varmt om framväxandet av en s.k. säkerhetsgemenskap i området. Ett viktigt medel för det är att öka utbytet på det mellanfolkliga planet.

Man skulle kunna tänka tanken att vi skulle erbjuda 30 000 elever i gymnasiets avgångsklasser ett veckolångt studiebesök i Ryssland och att vi dessutom skulle erbjuda 30 000 ryska studenter motsvarande besök i Sverige. Det skulle gå på ungefär 300 miljoner kronor.

Min fråga är: Skulle inte ett sådant studentutbytesprogram, ungefär som det jag har skisserat, kunna vara en vettigare säkerhetspolitisk investering än försvarsministerns minivärnplikt?

Anf. 73 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s)

Herr talman! De två tankarna står inte i strid med varandra. På Folk och försvars konferens i Sälen skisserade jag tre idéer om korttidsutbildning. Det var för att vi skulle befästa folkförsvaret. Det är oerhört väsentligt för vårt land att vårt försvar är ett folkförsvar. Jag kommer att göra allt för att motarbeta en utveckling mot en yrkesarmé.

Kostnaden för en korttidsutbildning som skulle gynna både det civila försvaret, hemvärnet och det militära försvaret skulle röra sig någonstans mellan 200 och 300 miljoner kronor. Den idé som frågeställaren nu tar upp är också viktig. Den är viktig därför att Sverige bör göra allt för att just exportera folkförsvarstanken till de baltiska staterna och till Ryssland. Det är oerhört viktigt att vi hjälps åt att arbeta för att få ett demokratiskt folkförsvar i så många av våra grannländer som möjligt. Då är Annika Nordgrens tanke därvidlag värd att fundera över.

Anf. 74 ANNIKA NORDGREN (mp)

Herr talman! Jag tackar för svaret. Det handlar ju också om vad utbildningen innehåller. Det tycker jag är värt att poängtera. Jag vill lyfta debatten om vad som främjar vår säkerhet mest – är det satsningar på det militära försvaret eller är det satsningar som riktas mot andra hot? Jordbruksministern nämnde kampen mot våra resurser som ett stort hot i framtiden. Det är värt att tänka på, liksom de andra miljöhoten. Det handlar om segregation, ökade fattigdomsklyftor osv. Jag tror, herr försvarsminister, att de hoten är större.

Anf. 75 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s)

Herr talman! Vi får inte underskatta de militära hoten. Jag tror att vi skulle göra oss skyldiga till en stor felbedömning om vi sade att den militära hotbilden i framtiden var försumbar.

Det är klart att vi skall ha ett starkt och modernt försvar som klarar också de militära hoten. Men de civila hoten – lågnivåhoten, som andra uttrycker det – blir allt viktigare för oss. Bara under den tid som denna riksdag varit samlad har vi haft efterdyningarna av Estoniakatastrofen, jordbävningen i Kobe, översvämningarna i Mellaneuropa och nu senast det fasansfulla som hänt i tunnelbanan i Tokyo. Väldigt många hot har riktats mot det moderna samhället och mot människorna i detta. Det är klart att vi måste ha en hög beredskap för att också kunna klara sådana hot. Men vi skulle göra ett stort misstag om vi så att säga satte dessa två värn mot varandra. Vi måste klara båda delarna.

Anf. 76 ANNIKA NORDGREN (mp)

Herr talman! De militära hoten är potentiella, medan de hot jag pratade om i högsta grad är reella. Då är frågan hur vi på bästa sätt utnyttjar våra samhälleliga resurser.

Rent samhällsekonomiskt anser jag att vi när det gäller de här hoten borde se över hur vi använder det militära försvaret.

Anf. 77 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s)

Herr talman! Jag hoppas att Försvarsberedningen, den beredning som Annika Nordgren själv tillhör, också skall ägna stor uppmärksamhet åt de civila hoten samt att vi i den proposition som så småningom hamnar på riksdagens bord skall kunna beakta de förslag och tankegångar som Försvarsberedningen kan komma fram till.

FN:s klimatkonferens

Anf. 78 SVEN BERGSTRÖM (c)

Herr talman! Jag skulle vilja rikta en fråga till miljöminister Anna Lindh.

I Berlin är nu i gång en stor FN-konferens om klimatet. Jag skulle helt enkelt vilja fråga: Hur kan det komma sig att miljöministern är här, inte där? Hur prioriterar miljöministern i sin almanacka?

Anf. 79 Miljöminister ANNA LINDH (s)

Herr talman! Detta är definitivt en pseudodebatt. Först och främst är i princip ingen av mina kollegor i Berlin nu. Däremot kommer en del av dem att vara i Berlin nästa vecka.

Jag har lagt ned mycket jobb på det internationella arbetet, och jag är också nöjd med en hel del av de resultat som jag och Miljödepartementet har uppnått. Vi har t.ex. på vårt första ministermöte nu under våren i EU fått igenom att EU skall ta fram en gemensam plan mot försurningen och att man kommer att prioritera det arbetet som ett av de viktigaste under hösten. Skall man nå sådana resultat i det internationella miljöarbetet måste man också prioritera. Nästa vecka har jag att prioritera antingen att åka till Berlin eller att åka till Baltikum.

När det gäller Berlinkonferensen har jag gjort mitt arbete före konferensen genom att aktivt delta i förberedelsearbetet. Jag kommer också att vara mycket aktiv i den efterföljande debatten i klimatfrågorna.

Sverige kommer att vara på plats, och vi kommer att ha ett aktivt arbete i Berlin. Men i valet mellan att delta på konferensen i Berlin och att åka till Baltikum för att prioritera miljöfrågorna där, väljer jag det senare. Det är nämligen av oerhört stor vikt för oss att vi prioriterar miljöarbetet i Baltikum och i Östersjön, särskilt nu inför diskussionen om en utvidgning av EU, om Östersjösamarbete o.d. Då handlar det om att vi ordentligt måste prioritera miljöfrågorna i Baltikum. Det gör jag bäst genom att vara i Baltikum nästa vecka. Berlin har jag arbetat med före konferensen och kommer att göra det efter konferensen.

Anf. 80 BERNDT EKHOLM (s)

Herr talman! Jag hade just tänkt fråga om konferensen i Berlin. Jag tycker att det är intressantare att veta vad regeringen verkligen vill göra på den här konferensen. Vad är regeringens budskap?

Jag ställer min fråga mot bakgrund av att man i pressen kan följa detta. Det talas om att det blir en misslyckad konferens, som inte kommer att leda till något. Vad gör Sverige för att det inte skall bli så?

Anf. 81 SVEN BERGSTRÖM (c)

Herr talman! Jag tror att alla har stor respekt för att regeringen prioriterar Östersjösamarbetet och Baltikum. Det tycker jag är respektabelt. Men Anna Lindh måste ändå förstå att nivån och vilka länder som är representerade på en sådan här stor FN-konferens har ett stort värde.

Jag tror ändå att det är ett misstag av den svenska regeringen att inte låta sig representeras på ministernivå när så stora frågor diskuteras.

Anna Lindh borde ha så stort utrymme i sin almanacka att det gick att få plats med både Baltikum och Berlin.

Anf. 82 Miljöminister ANNA LINDH (s)

Herr talman! I det första avseendet kan jag säga att det inte är så att 150 länder kommer att vara representerade i Berlin – men inte Sverige. Ett antal ministrar, statssekreterare och experter kommer att vara i Berlin, så Sverige är representerat på Berlinkonferensen av en ordentlig

delegation. Dessutom har vi, som sagt, mycket aktivt deltagit i förberedelsearbetet och kommer att mycket aktivt delta i det efterföljande arbetet.

Exakt vem som står i talarstolen och håller det formella talet i Berlin är faktiskt inte helt avgörande. Det viktiga är i stället det arbete som Sverige har bedrivit före Berlinkonferensen – för att anknyta till Berndt Ekholms fråga.

Sverige har mycket starkt agerat för att EU skall verka för en stark gemensam EU-position. Om EU har en stark gemensam position kan man få med andra länder, och motsträviga länder, på att förbinda sig till det som är viktigt för konferensen, nämligen att komma överens om att ta fram ett nytt bindande protokoll för att minska utsläppen av koldioxid och växthusgaser.

Det vi hoppas få ut av Berlinkonferensen är ett nytt bindande protokoll. I EU har vi arbetat för att se till att EU har positionen att vi både skall stabilisera koldioxidutsläppen och minska koldioxidutsläppen efter år 2000 – inte antingen eller, som det har varit tidigare. Dessutom gäller det att ta fram konkreta målsättningar när det gäller hur mycket utsläppen skall minska och att samtidigt lägga fram en lista över vilka åtgärder man skall vidta – skatter o.d.

Där har vi haft framgång också när det gäller förberedandet av den gemensamma EU-positionen. Det viktiga arbetet, att precisera målsättningar och åtgärder, kommer att vidta direkt efter Berlinkonferensen.

Svensk försvarsindustri

Anf. 83 HENRIK S JÄRREL (m)

Herr talman! Jag har en fråga till försvarsministern.

Statens finanser är i en klart bekymmersam obalans. T.o.m. finansministern har insett att det inte finns utrymme för fler skatter eller för en höjning av redan befintliga skatter. Dessa är i flera fall redan på tok för många och höga i mångas ögon. Ökad hushållning med och fortsatt sparande av offentliga skattemedel är därför det enda som återstår.

Försvarsministern har för sin del signalerat ökade sparinsatser, framför allt när det gäller materielbeställningar hos försvarsindustrin. Inte minst gäller det flyget och JAS.

Bortsett från att höga tekniska prestanda är av avgörande betydelse för försvarets samlade värnkraft i förening med en god handhavandekompetens, som alltså kan komma att äventyras om nedskärningarna hårt drabbar strategiskt viktiga försvarsfunktioner, kan man i övrigt fundera över de sociala och samhällsekonomiska konsekvenserna av nedläggningar eller hårt nedbantade försvarsindustrier som inte sällan har en starkt sysselsättningsskapande roll.

Om betydande delar av svensk försvarsindustri helt eller delvis förlorar sin viktigaste kund, det svenska försvaret, är då försvarsministern beredd att medverka till att svensk försvarsindustri i ökad ut-

sträckning söker finna avsättning för sina produkter utanför Sveriges gränser?

Anf. 84 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s)

Herr talman! Den fråga som Henrik S Järrel här tar upp gäller exporten. Den frågan handlägger ett annat statsråd i regeringen. Men låt mig ändå svara genom att säga att det svenska försvaret är kund hos svensk försvarsindustri. Jag kommer att företräda en försvarspolitik där försvarsintressena avgör var satsningarna skall komma. Regionalpolitiska och industripolitiska hänsyn kan inte tas när vi formar det framtida försvaret.

Självklart har svenskt försvar intresse av att svensk försvarsindustri har så hög kompetens som möjligt. Men det kan inte innebära att det svenska försvaret skall hålla svensk försvarsindustri under armarna.

Däremot öppnar jag för samarbete över gränserna för försvarsindustrin. Det avtal som jag undertecknade och som min företrädare förberedde – nämligen ett avtal om försvarsindustriellt samarbete mellan Sverige, Norge, Finland och Danmark – är ett steg i rätt riktning.

Anf. 85 HENRIK S JÄRREL (m)

Herr talman! Med tanke på vad försvarsministern tidigare under frågestunden sade som svar på en fråga om satsningen på ett folkförsvar kan man få ett intryck av att det är det som är det viktiga och att det är mindre viktigt att vi har ett försvar med hög teknisk prestanda.

Därför uttrycker jag en viss oro när jag frågar försvarsministern om det ändå inte är så att vi, för att upprätthålla en hög kompetens i den tekniska delen av försvaret, också måste ha en tillräckligt god, stor och omfattande försvarsindustri.

Anf. 86 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s)

Herr talman! Vi skall ha ett starkt och modernt försvar. Men det är inte så dumt, Henrik S Järrel, att många människor i Sverige är verksamma inom totalförsvaret. Jag tror att det är oerhört angeläget att svenska folket känner att försvaret är en angelägenhet för alla.

Får vi en utveckling mot en yrkesarmé och sofistikerade vapensystem, men svenska folket inte känner delaktighet med försvaret, tror jag att vi är inne på en utomordentligt farlig väg.

Taxiverksamheten

Anf. 87 BO NILSSON (s)

Herr talman! Jag har en fråga till kommunikationsministern.

Problemen i taxiverksamheten har diskuterats i många år. Ändå tycks det återstå problem att lösa. Jag skulle därför vilja ha reda på om regeringen förbereder ytterligare åtgärder för att komma till rätta med fusket i taxiverksamheten.

Anf. 88 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Herr talman! När det i vintras blev uppenbart att man, trots uppenbara problem med sin vandel, kunde få köra taxi bad vi väldigt snabbt Yrkestrafikutredningen att utreda vad som kunde göras åt saken.

Vi kommer att presentera för riksdagen ett förslag om en ändring i lagstiftningen som, om riksdagen gör det möjligt att rösta för propositionen, för länsstyrelsernas del gör det möjligt att fr.o.m. den 1 juli överklaga rättens beslut som innebär att taxiförare som har brustit i vandel inte skulle få sitt taxitillstånd tillbakadraget.

Om alltså riksdagen så beslutar har vi den 1 juli kommit ett steg på vägen mot en tryggare taxifärd.

Återsändandet av bosnien-kroater

Anf. 89 ROSE-MARIE FREBRAN (kds)

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till statsministern som ansvarig för hela regeringens politik. Det var nämligen näst intill omöjligt i den särskilda debatten i går att få några svar av invandrarministern.

Ett av de oavvisliga krav som regeringen har sagt att man kommer att ställa på den kroatiska regeringen vid återsändande av bosnien-kroater är att de skall få ett värdigt mottagande. Det har alltså inte gått att få något svar på vad värdigt mottagande står för. Skulle vi kunna få ett svar här i dag, vore det bra.

Anf. 90 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Herr talman! Att inom ramen för ett svar på någon minut utreda grunderna för integrationen av de invandrare som kommer hit respektive de som är här en kortare tid är naturligtvis inte möjligt.

Låt mig därför bara säga att det är viktigt att vi bedriver en generös invandringspolitik på det sättet och att vi inte bara tar emot de människor som har goda skäl att få stanna i Sverige. I stället skall vi också i vår utbildningspolitik, kulturpolitik, bostadspolitik och inte minst i arbetsmarknadspolitiken samt i våra attityder mot invandrarna se till att vi ger dem en chans till det människovärde och den medborgarrätt som medborgare och boende i Sverige skall ha.

Anf. 91 ROSE-MARIE FREBRAN (kds)

Herr talman! Jag beklagar att statsministern missuppfattade min fråga. Den gällde alltså inte hur vi tar emot dem som är här och hur vi behandlar dem här nu. Frågan gäller kravet som regeringen har sagt att man kommer att ställa på den kroatiska regeringen på ett värdigt mottagande i Kroatien när vi sänder tillbaka bosnier med kroatiska pass.

Vad är det för krav vi ställer på den kroatiska regeringen när vi säger att mottagandet skall vara värdigt?

Anf. 92 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Herr talman! Det förs nu samtal med den kroatiska regeringen. Men givetvis gäller i princip samma krav som vi ställer här hemma, även om vi vet att vi ekonomiskt och socialt har bättre förutsättningar att leva upp till dessa. Människorna skall alltså ha möjlighet till en någorlunda trygg tillvaro mot bakgrund av de villkor som allmänt gäller i landet.

Ansökan om ett ungdomsprojekt

Anf. 93 YVONNE RUWAIDA (mp)

Herr talman! Jag har i min hand en ansökan från överstelöjtnant Kent Edberg om ett projekt för ungdomar med attitydproblem som skulle organiseras av Fryshuset och K 1 i Stockholm.

Målet var att genom en utbildning vid Försvarsmakten visa dessa ungdomar vilka värden vår försvarsmakt står för och att genom ett aktivt fritidsliv stärka ungdomarnas fysiska hälsa samt att göra dem så intresserade av Försvarsmaktens utbildning att de strävar efter att få genomföra en ordinär värnpliktstjänstgöring.

Aktiviteterna skulle bestå av allmän militär utbildning såsom försvarsupplysning, sjukvårdstjänst, överlevnadsträning, fysiska aktiviteter och även äventyrsutbildning. Projektet skulle tillgodose ungdomar med svåra sociala problem.

Jag vill gärna veta vad försvarsministern anser om den här typen av projekt. Ansökan blev nämligen avslagen av Civildepartementet.

Anf. 94 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s)

Herr talman! Jag känner inte till och kan inte minnas att jag tidigare har hört talas om denna ansökan. Skulle jag så ha gjort, skall jag titta på den igen. Annars skall jag be att få den översänd för att därefter så småningom ge ett svar.

Skattehöjningar

Anf. 95 CARL FREDRIK GRAF (m)

Herr talman! Vi hörde tidigare att finansministern i Paris har uttalat till utländska investerare att det inte blir några fler skattehöjningar här i Sverige.

Omfattas den uppfattningen av hela regeringen? Frågan riktar sig till statsministern.

Anf. 96 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Herr talman! I en socialdemokratisk regering talar finansministern för hela regeringen när det gäller finanspolitiska frågor.

Anf. 97 CARL FREDRIK GRAF (m)

Herr talman! Det gläder mig att höra. Det tolkar jag som ett instämmande i att det inte blir några fler skattehöjningar här i landet.

Då är frågan till statsministern: Har man därmed avfärdat frågan om höjd fastighetsskatt, tidigareläggning av momsen och övriga skattehöjningar som har diskuterats?

Anf. 98 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Herr talman! Det exakta svar som Göran Persson gav i Paris är det som gäller. Det fanns en nyans i det, för han sade att detta är det principiella svaret men att det kan bli vissa smärre saker. Men i huvudsak har han gett det besked som återgavs här, vilket regeringen står bakom.

Medlemskap för Polen i EU

Anf. 99 NILS T SVENSSON (s)

Herr talman! President Lech Walesa besöker ju Sverige nu, vilket jag tycker är ett välkommet besök. Jag minns när han förra gången för första gången besökte Sverige. Då var han ledare för Solidaritet, och 1981 mottog han tidningen Arbetets Låt leva-pris.

Nu är han här och statsministern har fört samtal med honom. Jag vill därför fråga om frågan om Polens intresse för medlemskap i EU har behandlats och vilken ståndpunkt statsministern i så fall har meddelat att Sverige har i fråga om Polens intresse av medlemskap i EU.

Anf. 100 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Herr talman! Jag är tacksam för den frågan, därför att det på något håll i massmedierna har antytts att vi skulle ha gett ett något negativt besked från svensk sida. Det är inte riktigt. Vi har sagt att vi stöder en utvidgning av EU, inklusive ett medlemskap för Polen. Men det är omöjligt för mig, och jag vill säga för varje annan företrädare för EU, att ange en tidsplan. Men det är klart att ansökarländerna har höga ambitioner, vilket är riktigt. Vi har gett en del goda råd till Polen mot bakgrund av våra egna erfarenheter. Men det är omöjligt för mig att fastställa en tidsplan, och det tror jag att president Walesa väl förstår.

Röstförluster

Anf. 101 ELISABETH FLEETWOOD (m)

Herr talman! Jag har en kort fråga till statsministern också. Statsministern får ju naturligtvis de flesta frågorna.

Frågan lyder: Anser statsministern att risken för Socialdemokraterna att förlora några procent åt vänster är allvarligare än att med stöd från Moderaterna ge en mer trovärdig bild av Sveriges förmåga att klara den ekonomiska krisen?

Anf. 102 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Herr talman! Jag har nyligen vunnit ett val, så jag funderar inte på att förlora nästa.

Anf. 103 ELISABETH FLEETWOOD (m)

Herr talman! Det var naturligtvis ett sätt att komma ifrån den allvarliga fråga som allt fler väljare ställer sig i vårt land. Inte bara press av alla partifärger utan människor rätt över hela vårt land säger att nu måste det här göras. Jag beklagar att statsministern bara har ett så lättvunnet svar att ge mig.

Anf. 104 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Herr talman! Nu är det så att jag i moderat press har anklagats för att förlora röster till Vänsterpartiet genom att göra upp med dem. Nu säger fru Fleetwood det rakt motsatta, att om jag skulle göra upp med Moderaterna så skulle jag förlora röster till Vänsterpartiet.

Långsiktigt tror jag inte att vare sig det ena eller det andra är rätt. Det är därför jag inte riktigt kan ta frågan på allvar. Jag ber om ursäkt för detta.

Försvarsekonomi

Anf. 105 JÖRGEN PERSSON (s)

Herr talman! Jag har en fråga till försvarsministern. I försvarsdebatten förekommer en diskussion om brister i försvarsekonomin. Då tänker jag på det s.k. svarta hålet. Man talar om att det saknas hela 4 miljarder kronor.

Min fråga är: Hur är det möjligt att sådana brister kan uppkomma?

Anf. 106 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s)

Herr talman! De svarta hålen har jag fått ärva. De fanns där när nye ÖB tillträdde, och de fanns där när jag tillträdde som försvarsminister. Trots att man kände till de svarta hålen och obalanserna i försvarsekonomin gjordes under 1994 kraftfulla krigsmaterielbeställningar på hela 12 miljarder.

Jag har tagit itu med dessa ofinansierade poster som ÖB har beräknat till 4 miljarder. Jag gav i uppdrag till en oberoende expertgrupp att gå igenom materialet och ÖB:s beräkningar. Man fann då att det fanns en substans i 2,7 miljarder av de 4 miljarderna, men 1,3 miljarder var redan förbrukade pengar.

Av kända skäl – budgetunderskott och statsskuld – kommer inga nya pengar att ges till Försvaret, utan de svarta hålen kommer att få täckas genom nedbantad verksamhet på främst försvarsmaterielsektorn.

Låt mig få tillägga att inte mindre än 2 miljarder av pengarna rör JAS. Detta belopp får så att säga gå in i nästa försvarsbeslut av det skälet att vi bör göra en ordentlig granskning av hela JAS ekonomi. Därför har regeringen gett Riksrevisionsverket i uppdrag att göra en sådan granskning av JAS ekonomi från allra första stund fram till nu.

Så de svarta hålen har inte uppstått under den socialdemokratiska regeringsperioden från oktober, utan de fanns redan när jag tillträdde som försvarsminister.

Anf. 107 BIRGIT FRIGGEBO (fp)

Herr talman! Det gick som en stöt genom nationen i går, då någon person sade att det kändes som om världen välte.

I det sammanhanget väljer statsministern att tala ljust om ekonomin. Han har hittat på någon ny term som kallas den riktiga ekonomin. Jag tycker att det är ett slag i ansiktet mot alla villaägare som får betala högre räntor och mot de människor som tänker åka till utlandet, vilkas pengar minskar i värde med en tredjedel, samt mot de människor som nu blir arbetslösa.

Jag skulle vilja återupprepa den fråga som har ställts här flera gånger i dag, nämligen: Vilken strategi har statsministern för att återställa förtroendet för det politiska ledarskapet i landet, för att få ner räntorna, för att få balans i valutorna och för att se till att sysselsättningen ökar?

Det går inte, Ingvar Carlsson, att fly undan till att tala om riktig ekonomi och sådant. Förtroendet är nu rubbat. Det går inte att fly undan genom att tala om vad som hände för två tre fyra år sedan. Det är nu som man måste skapa det förtroende för det politiska ledarskapet som i dag saknas i Sverige.

Om jag inte får svar på frågan vad det finns för strategi, måste man utgå ifrån att landet saknar en ordentligt politisk ledning och att det inte finns någon strategi.

Anf. 108 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Herr talman! Tror Birgit Friggebo att jag föreslår sänkta barnbidrag och neddragningar på en rad för mig oerhört viktiga områden – områden som jag har kämpat för att bygga upp under årtionden – om jag inte tar allvarligt på räntan? Tror inte Birgit Friggebo att jag inser vad det innebär om räntorna ligger kvar på samma nivå och att det finns en risk för att högkonjunkturen knäcks?

Som statsminister har jag också skyldighet att redovisa vad som är vår chans. Vår chans är att visa på ett stigande bytesbalansöverskott, att hålla kvar den låga inflationen och att öka industriinvesteringarna. Jag sätter faktiskt nationen främst. Men jag har ett visst intryck av att en del oppositionspolitiker inte vill att dessa fakta skall komma fram. Man är rädd för att om socialdemokraterna klarar Sverige ur den här krisen, blir det väldigt svårt för delar av de tidigare regeringspartierna att komma tillbaka.

Jag tillbakavisar, herr talman, bestämt Birgit Friggebos insinuation att jag inte skulle ta den höga räntan och kronans fall på allvar.

Anf. 109 BIRGIT FRIGGEBO (fp)

Herr talman! Jag kan naturligtvis inte dra andra slutsatser än det som jag hör statsministern säga, nämligen att det går fantastiskt bra med bytesbalansen osv., när förtroendet i riket för det politiska ledarskapet ligger totalt i botten. Detta drabbar inte bara den socialdemokratiska regeringen. Ingvar Carlsson får säga vad han vill, men det är alldeles uppenbart att de åtgärder som har vidtagits inte räcker och att

förtroendet inte är återställt. Det handlar då inte bara om sparpaket och annat sådant, utan det handlar om hur det politiska ledarskapet och förtroendet för framtiden hanteras.

Anf. 110 FÖRSTE VICE TALMANNEN

Får jag be att ledamoten ställer en konkret fråga, eftersom detta är en frågestund.

Anf. 111 BIRGIT FRIGGEBO (fp)

Herr talman! Här har Ingvar Carlsson valt en vänstersväng med återställare på arbetsrättens område, skattehöjningar osv. Denna strategi har varit felaktig. Därför återstår frågan som Ingvar Carlsson, vår statsminister, är skyldig att svara på. Vilken strategi har statsministern i dag för att återställa förtroende för det politiska ledarskapet i landet?

Anf. 112 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Herr talman! Om inte de närvarande folkpartisterna vill förstå vad jag säger, kan jag inte åta mig att uttrycka mig tydligare. Men jag skall göra ytterligare ett försök.

I vår proposition och i vår redovisning inför riksdagen hade vi gjort bedömningen att bytesbalansöverskottet skulle bli 24 miljarder kronor. Det är en mycket stor summa, vilket är mycket glädjande.

I går gjorde Konjunkturinstitutet bedömningen att bytesbalansöverskottet i år kommer att bli 44 miljarder. Är detta ingenting att vara glad för, att Sverige håller på att bli ett kapitalexporterande land? Skall man inte informera om det? Tyvärr, Birgit Friggebo, tror jag att många av dem som sitter här och trycker på sina knappar i dag skulle bli utomordentligt förvånade om de fick klart för sig att Sverige är ett kapitalexporterande land.

Om Birgit Friggebo hade sagt att jag hade felaktiga uppgifter, eller om hon hade kunnat anklaga mig för det som förra finansministern Anne Wibble nämnde, att jag ständigt har fel så att säga åt fel håll, dvs. att jag ständigt skulle tro att det skulle gå bättre än vad det gjorde, då hade det funnits anledning till kritik.

Men nu är det faktiskt så att jag bara har redovisat att det på viktiga områden finns vissa positiva uppgifter. Det är vad jag har sagt. Jag har inte ett ögonblick undervärderat riskerna med den höga räntan. Det är därför som regeringen vidtar mycket kraftfulla åtgärder, och det är den politiken som man måste fortsätta att driva. Det kommer vi att visa i kompletteringspropositionen som vi lägger fram inom kort.

Trädeskrav för arealstöd

Anf. 113 GUDRUN LINDVALL (mp)

Herr talman! När vi här behandlande betänkandet Livsmedelspolitiska åtgärder i december enades kammaren om att jordbruksministern i EU skulle verka för att ekologiska odlare skulle slippa trädeskravet för att få arealbidrag inom EU.

Nu behandlas ju miljöstöd, men jag skulle vilja fråga jordbruksministern om detta är någonting som Sveriges regering har tagit upp i EU. Finns det möjligheter för de ekologiska odlarna att redan i år slippa trädeskravet när det gäller arealstödet?

Anf. 114 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Herr talman! Vi har vid informella samtal med kommissionen tagit upp detta, men vi har funnit att det inte är förenligt med de regler som gäller inom EU.

Anf. 115 GUDRUN LINDVALL (mp)

Herr talman! Det var det viktigaste när vi behandlade frågan, att den svenska regeringen skulle vara drivande för att det skulle bli förenligt med EU-reglerna. Finns det någon framgång att vänta i det avseendet?

Anf. 116 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Herr talman! Att driva en fråga inom EU är inte någonting som man gör från en vecka till en annan, utan det är någonting som sker på mycket lång sikt. Jag hyser små förhoppningar om att just detta krav skall gå igenom.

Bidraget till enskilda vägar

Anf. 117 ULLA LÖFGREN (m)

Herr talman! Jag har en fråga till kommunikationsminister Ines Uusmann med anledning av regeringens förslag om att bidraget till enskilda vägar skall halveras.

Vi har i Sverige 73 000 km enskild väg, och vi har 40 000 km lågtrafikerat allmänt vägnät. Det vägnätet drabbas inte av några besparingar. Vad är det enligt kommunikationsministern som skiljer bilisten på det enskilda vägnätet från den bilist som trafikerar det allmänna lågtrafikerade vägnätet, som motiverar en sådan särbehandling som regeringen har föreslagit?

Anf. 118 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Herr talman! När det gäller besparingar har vi under den här timmen fått en utmärkt illustration av problemen. Självfallet måste också vägnätet, både det regionala länsvägnätet och det enskilda vägnätet, bli föremål för de besparingar som vi alla skall bidra till för att få landet på fötter igen.

Anf. 119 ULLA LÖFGREN (m)

Herr talman! Kan jag tolka kommunikationsministerns svar så, att Socialdemokraterna vill medverka till att riksdagen fattar ett mer rättvist beslut i den här frågan, som medger att besparingen går ut över såväl det enskilda som det allmänna vägnätet?

Anf. 120 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Herr talman! Jag förutsätter att riksdagen alltid fattar rättvisa beslut, åtminstone med den nuvarande majoriteten.

Anf. 121 FÖRSTE VICE TALMANNEN

Därmed är frågestunden avklarad. Jag tackar statsråden för att de har velat komma hit och svara på kammarens frågor.

6 § (forts. från 4 §) **Anslag till Tullverket, m.m.** (forts. SkU23)

Anslag till Tullverket, m.m.

Anf. 122 BO NILSSON (s)

Herr talman! Flödet av narkotika till Sverige ökar. Det har flera sagt i denna debatt om anslaget till Tullverket. Det beror säkerligen på flera saker. En orsak är den ändrade syn som ett flertal länder i Europa har på detta gissel. En annan orsak är en sorts uppgivenhet som vi aldrig får acceptera i vårt land. Dessutom har tillgängligheten ökat. Ytterligare ett skäl kan vara den minskade gränskontroll som det alltmer integrerade Europa innebär.

I västra Skåne sker det i särklass största flödet av narkotika till vårt land. Det finns de som påstår att 70 % av inflödet sker via den skånska västkusten. I Christiania i Köpenhamn säljer man knark för 1,5 miljoner kronor per dag. Avståndet till gymnasieskolan i Landskrona tillryggaläggs på 50 minuter.

Helsingborgs tulldistrikt omfattar en kuststräcka på 16 mil med tre handelshamnar i Helsingborg, Landskorna och Höganäs samt 41 obevakade småhamnar. Den starka gods- och persontrafiken i området innebär också ett stort inflöde av narkotika och dopningspreparat. Efter den senaste tidens våldsbrott där dopningsanvändning alltmer förekommer vill starka krafter att dessa dopningspreparat skall jämställas med narkotika.

I Höganäs har man nyligen på skolorna haft krismöten därför att tillgången på knark i det närmaste är obegränsad.

I Landskorna har Polisen och kommunen skrivit till Tullverket och till Finansdepartementet och påtalat riskerna med den stora nedbantningen av antalet tulltjänstemän i bl.a. Landskronaområdet.

Oron är alltså stark längs hela den skånska västkusten.

Herr talman! Tullen har fått ändrade arbetsförhållanden efter EU-inträdet. Dessutom kräver vår dåliga ekonomi besparingar inom all statlig verksamhet. Det är självklart för mig att Tullen måste delta i sparande och att minskade klareringsuppgifter betyder färre tjänster. Men – och det är mycket viktigt – när det gäller bekämpning av narkotika och dopningspreparat har vi knappast råd att spara. Om dessa droger tillåts flöda in i landet kommer samhället att belastas med mycket stora kostnader för bl.a. sjukvård och ökad kriminalitet.

I budgeten föreslogs en minskning av antalet tullare med över tusen tjänster. Nu har skatteutskottet glädjande nog kommit fram till att man skall begränsa besparingen. Förslaget i betänkandet innebär ett tillskott

på 250 tjänster i förhållande till regeringens förslag. Jag tillåter mig att säga att det lönar sig att påverka när man arbetar för en god sak.

Min och Bengt Silfverstrands motion och aktiva arbete har troligtvis och förhoppningsvis påverkat läget positivt. Men – och det är viktigt – räcker detta tillskott?

I Landskrona har tullverksamheten nu lagts ner, och man diskuterar att stänga polisstationen i varje fall på kvällar och nätter. Enligt de uppgifter som vi har fått fram fattas det ett femtiotal tjänster i Helsingborg för att man skall kunna bedriva en oförändrad bekämpning och kontroll av drog- och dopningsinflödet.

Vi är oroliga. Vi tvivlar starkt på att våra allt färre tullare klarar detta svåra jobb. Nu skriver utskottet att narkotikabekämpningen skall klaras med den förstärkning som föreslås, alltså med de 250 tjänsterna. Man säger också att man skall utvärdera vilka effekter som Tullverkets nya organisation innebär för kontrollverksamheten. Det är bra. Men räcker det?

Nu vet jag att det är många fler än Tullen som arbetar med narkotikabekämpning – det är Polisen, den interdepartementala arbetsgruppen i regeringskansliet, Europol och säkert också vårt folk i Europaparlamentet. Men det måste ändå vara så att där inflödet i landet är som störst måste man också sätta in de största insatserna. De uppgifter om fördelning av tjänsterna som betänkandet innehåller tyder på att Helsingborgsregionen inte får det tillskott som behövs. Detta är mycket allvarligt. Jag vädjar från riksdagens talarstol till Tullverkets ledning att se till att förstärkningen blir kraftigast där problemen är som störst.

Vi har för övrigt föreslagit i vår motion att en samordning mellan tull- och passpolis skall kunna ske för att öka effektiviteten i kontrollverksamheten. Det är glädjande att utskottet är positivt till detta. Vi är säkra på att detta är bra för kontrollverksamheten nere i västra Skåne.

Herr talman! Under 1994 tog tullen i västra Skåne 107 kilo cannabis, 21,7 kilo amfetamin, 36,1 kilo opium, 4,3 kilo heroin, 130 kilo kat, 185 gram kokain. Detta är viktigt att konstatera, och detta arbete måste få fortsätta med kraft. Jag vädjar därför till Tullverket: När ni nu får möjlighet i enlighet med utskottets förslag att förstärka organisationen, gör det så att de områden där problemen med inflödet av narkotika och dopningsmedel är som störst också får de kraftigaste förstärkningarna.

Herr talman! Om vi inte uppnår förväntade resultat kommer vi tillbaka. Att bekämpa droger, dvs. narkotika och dopningspreparat, är en mycket viktig uppgift som helt enkelt måste lyckas. Vi har inte råd att misslyckas med detta arbete.

I detta anförande instämde Bengt Silfverstrand (s).

Anf. 123 NILS FREDRIK AURELIUS (m)

Herr talman! Som framhållits tidigare i debatten är det riksdagens uppgift att anslå tillräckliga medel så att Tullen kan fullgöra sina uppgifter. Det är sedan Tullens sak att använda resurserna på bästa sätt. Är resurserna små försämras möjligheterna för Tullen att stoppa narkotikan och ge näringslivet god service runt om i landet. Det kan ifrågasät-

tas om majoritetsförslaget ger dessa förutsättningar. Men eftersom detta nyss debatterats skall jag inte fördjupa mig i den frågan nu.

Jag skall i stället med anledning av en motion som jag väckt kort beröra ett annat område, nämligen tulltillägg, närmare bestämt avskaffandet av detta tillägg. Denna administrativa sanktion har varit kontroversiell ända sedan den infördes. Den tycks egentligen ha tillkommit för att myndigheten skall slippa att inför domstol visa att den som deklarerat gjort ett fel. Det handlar så gott som alltid om ouppsåtliga fel som uppkommit på grund av tidspress. En annan orsak till fel kan vara svårigheten att behärska det komplicerade regelverket. Det är inte särskilt rimligt med en sanktionsavgift för missförstånd. Det är också orimligt att tulltillägg utgår även när den korrekta uppgiften framgår av annat bifogat material. I höstas beslutade riksdagen att felaktigt angiven importmoms åter skall ingå i underlaget för tulltillägg. Här ligger det stötande i att den tullskyldige drabbas av tillägg trots att han inte gjort någon definitiv skattevinst.

Inträdet i EU har medfört en mängd nya regler att hålla reda på. Dessutom har inlämningsfristen för tulldeklarationer minskat från 15 till 9 dagar. I detta läge är hotet om tulltillägg ovanligt olämpligt. Det finns väsentligare uppgifter för Tullen att syssla med än att administrera tulltillägg, vilket framgått av debatten tidigare.

Om det finns anledning att anta att det föreligger bedrägligt uppsåt från deklarantens sida kommer förstås saken i ett annat läge. Då finns det andra lagliga möjligheter att ställa honom till svars.

Rent principiellt finns det, som jag antydde inledningsvis, anledning att vara kritisk mot ett system av sanktioner utan domstolsbeslut. Cheferna för tullverken inom EU har nyligen gjort ett uttalande inom ramen för det projekt som går under namnet Customs 2000, där de starkt ifrågasätter de administrativa sanktioner som vissa medlemsländer tillämpar. De betonar också att tullprocedurerna måste förenklas.

Herr talman! Det finns med andra ord starka skäl att slopa reglerna om tulltillägg också i Sverige. Just detta har jag talat för i mitt inlägg.

Anf. 124 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s)

Herr talman! Det är bra att skatteutskottet vill förstärka Tullverkets organisation med 250 tjänster i förhållande till regeringens förslag. Det behövs, och det känns rätt att det görs utan att budgetsaldot äventyras.

Den omfattande debatten om tullneddragningarna har visat hur viktig verksamheten är för näringslivet. Örebro län hörde till de delar i landet som drabbades hårdast av de neddragningar som gjordes i Tullens tidigare förslag. Jag har respekt för att man måste effektivisera och förändra, men jag är samtidigt glad över att utskottet slår fast att förstärkningen ger möjlighet att upprätthålla en god service till näringslivet och tillgodose nya anspråk från trafikföretagens sida.

Förstärkningen och utskottets markering om att trafikens och näringslivets behov skall styra Tullens fördelning av resurser borde skapa goda möjligheter för verket att ge Örebro län en tullnärvaro, som gör att vårt näringsliv kan konkurrera på lika villkor med andra delar av

vårt land. I en region som Örebro län med omfattande exportindustri, också export till tredje land, är Tullen en viktig del av infrastrukturen.

Från Örebro har vi motionerat om att Örebro-Bofors flygplats skall klassificeras som internationell gemenskapsflygplats. Det är ett angeläget krav från näringslivet i vår region, där exportindustrin och utlandskontakterna spelar en viktig roll för sysselsättningen.

Örebro flygplats har en omfattande internationell trafik. Varje dag trafikeras flygplatsen av ett flertal flygningar till och från Köpenhamn och Oslo. En stor del av trafiken från Köpenhamn är också från tredje land. Flygplatsen har regelbunden chartertrafik till London och öppnar chartertrafik till Spanien i maj. Dessutom planeras chartertrafik till Turkiet.

Det är angeläget för regionen att flygplatsen kan klassas som internationell gemenskapsflygplats. En sådan klassning skulle underlätta godshantering på flygplatsen och skapa smidiga rutiner för passagerare från tredje land. Den skulle också underlätta den långsiktiga utvecklingen av flygplatsen.

När nu Luftfartsverket och Tullverket tillsammans ser över antalet gemenskapsflygplatser i Sverige är det viktigt att man väger in flygets stora betydelse för en region som Örebro län. Jag har respekt för att vi inte här i riksdagen låser fast antalet internationella gemenskapsflygplatser eller pekar ut vilka som skall ges denna status. Det är inte vår roll, men jag vill passa på tillfället att från kammarens talarstol uttrycka både förhoppning och förväntan om att Örebro kommer att finnas med bland kommande internationella flygplatser.

Jag tycker också att det är angeläget att trycka på att skatteutskottets skrivningar om näringslivets behov måste innefatta även flyget. De skrivningar utskottet gör om ett närmare samarbete mellan olika myndigheter är bra. Det öppnar för smidiga och effektiva tullrutiner i samarbete mellan bl.a. tull och polis och kan öka Tullens möjligheter att också i ekonomiskt kärva tider ge den service som är nödvändig om regionerna skall kunna konkurrera på lika villkor.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag nämna att jag är mindre imponerad av den demonstrationspolitik som moderaterna bedriver i kammaren i dag. I ett läge med allvarlig oro på marknaden ligger det inte i någons intresse att budgetfrågor förhalas i riksdagen.

Anf. 125 ANDERS G HÖGMARK (m)

Herr talman! Det har hängt över dagens debatt frågor om vad riksdagen skall göra och vad myndigheterna skall göra, om vad som är klåfingrighet. Sist hörde vi här att det var ett sätt för Moderata samlingspartiet att förhala budgetavgöranden att vilja att riksdagen uttalar sig för en riktlinje av något slag. Jag vill klart understryka att jag inte har någon annan uppfattning än de som påstått att myndigheterna inom vissa givna ramar som riksdagen anger skall sköta driften, göra omprioriteringar och organisera verksamhet. Det vore hemskt om riksdagen skulle syssla med alla sådana detaljer.

Det ställningstagandet går det lätt att kombinera med uttalandet att de principer och riktlinjer som skall vara vägledande faktiskt i många

fall skall anges av Sveriges riksdag. Ibland kan det vara så att riksdagen anger för få riktlinjer, men framför allt bör det vara riktiga och framåtsyftande riktlinjer.

I det här ärendet är det tre riktlinjer där det känns angeläget att riksdagen har en uppfattning.

Inom de givna ramar som ställs upp är det viktigt att Generaltullstyrelsen organiserar sig på ett sådant sätt inför allt det nya – EU-anslutning och de regelsystem som kommer att tillämpas – att servicenivån gentemot näringslivet kan bibehållas på en hög nivå. I många fall har faktiskt näringslivet ett utomordentligt gott samarbete med tullen i dag och man uppskattar den servicenivå som finns.

Det är ganska rimligt, inte minst från de mindre företagens sida, att man känner oro och undran när man ser propåer om förändringar, indragningar och om hur svårt det skall bli för framför allt de små företagen. De stora företagen kommer alltid att klara den här processen på något sätt. Men för framför allt de mindre företagen ute i våra regioner är det ganska onödigt om vi får en försämrad service. Det är inte bara onödigt, utan det vore djupt olyckligt om det näringsliv som vi alla är beroende av skulle få sämre förutsättningar att agera i sina import- och exportaffärer. Det är en viktig riktlinje tycker jag och en viktig policymarkering som riksdagen kan uttala.

Jag noterade i och för sig när jag läste betänkandet, och det tycker jag att man skall göra, att utskottet pekar på att man skall följa upp den här verksamheten, att man skall göra en utvärdering av hur den nya organisationen faller ut. Det tycker jag är bra. Det finns anledning att man mycket noggrant följer just den här delen för att den goda servicenivån skall bibehållas, så att man inte får ett antal farhågor besannade. I så fall finns det kanske anledning för riksdagen att ha någon ytterligare riktlinje.

Den andra riktlinjen som jag tycker är angelägen för riksdagen är helt enkelt att man markerar vikten av att den yttre gränskontrollen upprätthålls. Riksdagen har gjort markeringar, fattat beslut och gjorde uttalanden om detta i höstas. Det är ingen tvekan om att de förändringar som har signalerats i Tullverkets organisation skapar problem. Det har här i debatten markerats och understrukits vad generaltulldirektören Ulf Larsson själv har sagt om svårigheterna att klara detta.

Vid flygplatser med internationell luftfart har jag helt klart svårt att se hur man skall kunna klara den yttre gränskontrollen om man inte har närvaro av tull. En viktig princip som skulle kunna uttalas var därför att man vid flygplatser med internationell luftfart skulle ha närvaro av tull. Det är den andra principen.

En tredje riktlinje som jag tycker är viktig när man diskuterar detta är likställigheten, konkurrensneutraliteten mellan olika flygplatser. Det är viktigt att markera konkurrensneutraliteten. Inom EU är det en central fråga att man har en likställighet. Det är där klassificeringen kommer in, vilka flygplatser som i framtiden skall kunna räkna med att få bli klassade som gemenskapsflygplatser.

Regeringen har i och för sig den 22 december fattat beslutet om de tre stora flygplatserna Arlanda, Landvetter och Sturup. Det är helt klart

och man har anmält detta till kommissionen. Men i diskussionen här har det figurerat ett antal uppgifter om att det inte är så bråttom. Varför skall riksdagen nu gå in i en process som pågår? Man har fått ett intryck, bl.a. av Sverre Palms inlägg och även av den frågestund som ägde rum den 7 mars med Göran Persson, att ärendet kommer tillbaka till regeringen.

Om man läser regeringsprotokollet från den 22 december upptäcker man att det framgår mycket tydligt att regeringen faktiskt formellt har avhänt sig ärendet, om man inte nu fattar något annat beslut. Man har till Generaltullstyrelsen delegerat rätten och skyldigheten att fatta beslut om flera eller inte flera gemenskapsflygplatser och att anmäla till kommissionen de beslut man har fattat. Jag kan citera för att få in detta i kammarens protokoll: "Regeringen ger därför Generaltullstyrelsen i uppdrag att i samråd med Luftfartsverket utreda och besluta om ytterligare svenska flygplatser skall bli internationella gemenskapsflygplatser och att i sådant fall uppfylla anmälningsskyldigheten enligt artikel 5 i kommissionens förordning EG nr 1823/92."

Sedan erinras om den samrådsskyldighet man har med Kommunförbundet och Rikspolisstyrelsen samt att diskussioner skall förevara med Luftfartsverket.

Det är helt riktigt, Sverre Palm, att det här beslutet faktiskt skall fattas före den 2 maj och att man skall anmäla resultatet, allt som man har beslutat och vad man har anmält till kommissionen, till regeringen. Det är alltså inte fråga om att det är regeringen som fattar något beslut.

Det här tycker jag är en viktig principfråga. Skall riksdagen avhända sig möjligheten att ta ställning till antalet platser som skall vara gemenskapsflygplatser, vilket regeringen faktiskt har gjort med det beslut man fattade i december, när man ser vilket antal länderna ute i EU har anmält? Siffrorna har nämnts här, så jag behöver inte upprepa dem. Att man har anmält så många visar tydligt hur viktigt det är att bli klassad som gemenskapsflygplats. Det är inte för ro skull Frankrike har sina 110–115 flygplatser. Bara borta i franska Alperna finns det ett femtontal flygplatser.

Det har gjorts utomordentligt klara markeringar lokalt och regionalt för att just regionens flygplats skall kunna bli klassad som gemenskapsflygplats, därför att det betyder mycket inom ramen för det internationella luftfartssamarbetet.

Det betyder mycket också för den regionala utvecklingen. Finns det någonting som denna kammare älskar att uttrycka så är det riktlinjer för den regionala utvecklingen. Det är ganska märkligt om vi talar om det i ena sammanhanget, men i andra sammanhang överlåter frågan på ett sektorsorgan som Generaltullstyrelsen, med all respekt för dess kompetens inom sin sektor. Regeringen avhänder sig frågan och ledamöter i kammaren skall tycka att det är naturligt att riksdagen inte uttalar någon uppfattning i frågan.

Med det moderata återremissyrkandet skapas det förutsättningar för utskottet att litet noggrannare begrunda den här biten och kanske genom uttalanden ge regeringen vissa riktlinjer för den vidare hanteringen. En handlingskraftig regering, om vi nu har en sådan, skulle till

äventyrs kunna tänka sig att det kanske inte var så klokt att delegera en sådan här fråga till ett sektorsorgan.

Jag tror att detta är utomordentligt viktigt just för konkurrensneutraliteten och inte minst för passagerarna. Det finns mycket klara farhågor för att det blir ett utomordentligt stort kaos med stora praktiska problem för de resenärer, inte minst i södra Sverige, som från tredje land kommer in via Kastrup. Det finns vitsordat i många skrivelser från Luftfartsverket. Jag skall inte ta upp kammarens tid med att läsa upp detta. Framför allt situationen i södra Sverige, där passagerarna kommer in till den första gemenskapsflygplatsen i ett annat land än det egna, skapar speciella problem.

Jag hoppas, herr talman, och avslutar med det, att regeringsföreträdarna tar intryck av den diskussion som har förts i kammaren. Skulle det till äventyrs bli så olyckligt att Generaltullstyrelsen skall fatta de här besluten och informera regeringen om vilka kloka överväganden man kommit fram till, hoppas jag att man tar intryck av den debatt som har förts i kammaren i dag. Där finns, som jag uppfattar det, en genuin oro för att man inte kan hålla fast vid en konkurrensneutralitet och likställighet mellan de olika flygplatserna.

Med det, herr talman, vill jag yrka bifall till det moderata återremissyrkandet.

Anf. 126 STEN ANDERSSON (m)

Herr talman! Jag måste tyvärr inför kammaren erkänna att jag tycker att inget av de alternativ som finns presenterat i dag, varken majoritetsuppfattningen i betänkandet eller reservationerna, är bra. Men jag röstar ändå av rena skära lojaliteten med mitt parti och deras uppfattning.

Varför då?

Jo, herr talman, jag hoppas att jag har fel. Men jag tror faktiskt att det beslut vi fattar i dag kommer att innebära att det blir lättare för dem som sysslar med smuggling av narkotika till Sverige. De kommer att kunna leva litet lättare framöver. Risken för att de skall upptäckas kommer tyvärr att minimeras.

Bo Nilsson berörde detta. Bo Nilsson är en god vän till mig. Jag delar hans uppfattning i det mesta, undantagandes hans politiska åsikter. Men i det här fallet står jag inför undantaget som alltid bekräftar regeln. Han pratar om trixandet med finansieringen. Det är klart att vi kan spara litet pengar i dag. Det inser jag också. Men om nu mina spådomar dess värre skulle slå in, vem betalar och över vilket konto betalas utökad narkomanvård? Vem av de i dag alltför många som drabbas av brott i Sverige får betala för att polisen måste koncentrera sina resurser på att jaga narkotika i en omfattning som man tidigare inte hade tänkt att man skulle göra?

Herr talman! Allt i den här debatten grundar sig på att vi har blivit medlemmar i EU, och det skall vi väl tacka för. Det var en nödvändighet. Men jag måste ändå säga att det fanns vissa företeelser både innan och efter EU-beslutet som gjorde mig litet besviken.

Ingvar Carlsson, statsministern, skrev ett brev till de tullanställda i Sverige där han djupt och, hoppas jag, ärligt påtalade att tullens möjligheter att bekämpa narkotikasmugglare inte skulle få ändras. De skulle till och med effektiviseras efter ett svenskt EU-deltagande.

Exakt samma sak gjorde vice statsministern, Mona Sahlin. Hon skrev ett brev till Sveriges kvinnor och talade om att: Ni behöver inte bekymra er, ni behöver inte inbilla er och misstänka att knarket på ett lättare sätt kommer att flöda in i Sverige om vi säger ja till EU. Jag är inte helt säker på att vice statsministern har rätt i det här fallet.

Jag vet att man som motionär inte får svar från en utskottsföreträdare, men jag skulle ändå vilja fråga Sverre Palm: Är det Sverre Palms uppfattning att vi efter detta beslut kan behålla samma effektivitet vad gäller bekämpandet av knarksmugglare som gällde före inträdet i EU?

Vilka remissinstanser, organisationer eller personer som ni i utskottet har haft på s.k. hearingar eller förhör har varit positiva till det nu aktuella majoritetsförslaget? Kan Sverre Palm nämna någon från talarstolen? Det vore ganska klädsamt.

Det har dykt upp en annan fråga under de senaste dagarna. Strax före EU-omröstningen kom en proposition där det stod att tullen, även om Sverige blev medlem i EU, skulle behålla samma metoder som tidigare för att bekämpa knarksmugglarna. I dessa dagar har vi hört att det kanske inte gäller. Då är min fråga: Anser Sverre Palm att Sverige ensidigt kan driva den här linjen, eller måste vi böja oss inför EU:s beslut?

Jag kan ge ett exempel på att knarksmugglare alltmer börjar nonchalera den svenska tullen. Tidigare gömde de knarket när de försökte smuggla det till Sverige. I den mån tullen upptäcker knarket ligger det i dag ganska öppet. De lastbilschaufförer som ibland sysslar med en sådan destruktiv verksamhet anser att knarket inte behöver gömmas i Sverige, precis som i alla andra EU-länder. Tullen upptäcker det ibland, dess bättre ganska lätt.

I debatten har det förekommit en del benämningar som är helt felaktiga. De finns inte i verkligheten. Man talar om stickprov. Det är ingen tullare som gör stickprov. En tullare arbetar baserat på sin yrkeskunskap och sin erfarenhet. De kollar inte var femte eller sjätte person. De tar den person som de, baserat på sin kunskap, misstänker är en smugglare.

Herr talman! I debatten har det talats mycket om Malmö och Landskrona. Jag kan bara vidimera att knarket tyvärr är billigt i Malmö. Det beror inte på att det är för få som vill köpa knark, utan det beror tyvärr på att tillgången i dag är mycket stor. Det är bara att erkänna att en stor del av den svenska knarkimporten kommer från nuvarande EU-länder. Jag vet inte hur många procent det rör sig om, men det är många procent som kommer från nuvarande EU-länder.

Man säger att det går att spara in vad gäller klareringar. Då skall man också veta, och det vet utskottet, att en del av de knarkbeslag som gjordes tidigare gjordes i samband med klareringar. Om en del av klareringarna tas bort innebär det att knark har möjlighet att slinka igenom.

Herr talman! Vi får acceptera att voteringen går som den går. Vi får verka för att även EU skall få en bättre syn på tingens ordning. Jag är inte nöjd med läget. Jag är inte nöjd med att tullen kanske gör 85–90 % av alla knarkbeslag i Sverige. Det är bara 5 % av det knark som flödar in här. Jag vill ha en bättre framtid, där tullen och polisen i en internationell samverkan kan försvåra för knarksmugglarna. Jag tycker att det är bra att man skall ha en utvärdering, som man skriver i betänkandet. Jag hoppas att jag inte får rätt i mina farhågor att dagens beslut kommer att innebära stora ändringar.

Anf. 127 LARS HEDFORS (s)

Fru talman! Jag tänker inte kommentera detta betänkande i sak. Det har Ronny Korsberg och Sverre Palm gjort på ett alldeles utomordentligt sätt. Jag tänker kommentera det minst sagt famösa återremissyrkandet.

Jag skall börja med att yrka avslag på detta återremissyrkande. Jag skall också, eftersom det finns god anledning att frukta att det går igenom, be att härifrån talarstolen få kalla samman skatteutskottet till ett sammanträde i sessionssalen kl. 18.00 i dag.

Det handlar om att två ämbetsverk, Generaltullstyrelsen och Luftfartsverket, har fått i uppdrag att utreda hur många flygplatser i Sverige som skall ha internationell status. Det utredningsarbetet pågår för fullt. Man diskuterar. Man ger och tar.

Nu har ett rykte spritts; lägg märke till att det är ett rykte! Med utgångspunkt i detta rykte begär nu riksdagens borgerliga partier att ärendet skall återremitteras. Det har spritts ett rykte om att det skulle finnas en oenighet i denna grupp. Min fråga till riksdagens borgerliga ledamöter är: Hur vet ni vad utredarnas slutliga ställningstagande blir? Hur vet ni att det inte blir fler internationella flygplatser än i dag? Ni kanske är alldeles ute och cyklar på den här punkten. Det finns t.o.m. tecken i skyn som tyder på att det blir ett ställningstagande i den riktning som ni önskar. Ändå skall ni klampa in och lägga er i ett förhandlingsarbete. Det är minst sagt anmärkningsvärt. Det är också anmärkningsvärt mot den bakgrunden att det under den senaste sexmånadersperioden har kommit minst två betänkanden i detta avseende. I ett av dem har riksdagen klart och tydligt sagt – eftersom man har bifallit hemställan i betänkandet – att skatteutskottet och riksdagen inte skall lägga sig i var myndigheterna placerar sina verksamheter.

Nu vill ni alltså lägga er i och gå in och styra resurserna åt ett visst håll. Då blir nästa fråga till er: När skall ni börja styra Vägverket och bestämma vilka vägar som skall repareras och byggas? Är det nästa steg? När skall ni gå in och styra Banverket och bestämma vilka järnvägssträckor som skall byggas ut och repareras? Svara på de frågorna! Tala också om för mig varifrån ni tänker ta de tulltjänster som ni skall föra över till flygplatsen! Skall ni ta dem från Helsingborg? Skall tulltjänsterna beskäras ytterligare i Helsingborg? Eller skall ni ta dem från Sten Anderssons Malmö, så att han får ännu mindre chans att bekämpa knarkinförseln? Skall ni ta dem från Ystad? Skall ni ta dem från

Karlshamn? Skall ni ta dem från Haparanda? Var någonstans skall ni göra tjänsterna färre? Det är en viktig fråga.

Hur skall Tullverket, om ni nu vill fördröja behandlingen av det här ärendet, kunna genomföra sin omorganisation som är så viktig? Hur tror ni att de tullare som berörs av det här, och som skall leva i ovisshet ytterligare en månad på grund av ert förslag, känner sig? Hur kommer det att bli med deras oro? Har ni över huvud taget tänkt i de banorna?

Sedan måste jag fråga: Vad nytt har kommit fram under ärendets beredning? Är det några nya fakta i målet som ytterligare behöver övervägas? Vilken information är det som ni saknar, som ni inte har fått? Ni kan ju inte begära att ni skall få veta vad som sker under pågående förhandlingar. Det är omöjligt.

Fru talman! Jag har mycket svårt att se detta som någonting annat än obstruktion. Det handlar om att de borgerliga partierna har svårt att acceptera att vi socialdemokrater efter ett mycket konstruktivt samarbete – det vill jag säga – har kommit överens med Miljöpartiet. Det är i så fall inte första gången som man försöker sabotera en sådan överenskommelse. Det är beklagligt att det skall vara på det viset.

Jag vill rikta en uppmaning till er: Ställ inte till med mer bekymmer för Tullverket! Man har haft nog med problem. Öka inte oron bland personalen på de olika ställena genom detta meningslösa återremissyrkande! Personalen är faktiskt ganska hårt drabbad redan som den är och skall inte behöva uppleva det här igen.

Fru talman! Jag yrkar avslag på återremissyrkandet.

Anf. 128 CARL FREDRIK GRAF (m) replik

Fru talman! Jag trodde inte att skatteutskottets värderade ordförande skulle dra i gång en ny replikrunda. Men det gjorde han genom att ställa ett antal frågor. Dem skall jag gärna besvara.

Den första gällde huruvida det handlade om något rykte eller inte. Vi vet att regeringen tog ställning i slutet av december i den här frågan. Vi har tidigare redogjort för vad det innebär. Vi vet också att Luftfartsverket har en helt annan uppfattning. Det är alltså inte fråga om några rykten. Olika företrädare för myndigheter och regeringen har uttalat sig om sina ambitioner.

Det är inte fråga om att vi vill styra till vilka orter eventuella gemenskapsflygplatser skall förläggas. Det handlar om att ge uttryck för en ambition när det gäller flygtrafiken i landet som helhet. Sedan är det självfallet myndigheterna som skall bedöma var det kommersiella behovet och andra behov av gemenskapsflygplatser är störst.

Lars Hedfors talade om en fördröjning för Tullverket. Vår ambition är att frågan om klassificering av flygplatserna skall brytas ut i detta betänkande. Såvitt vi har förstått har det inte varit möjligt att här i kammaren bryta ut den utan ärendet måste gå tillbaka till utskottet. Jag förutsätter att vi i utskottet, vid det sammanträde som Lars Hedfors nu har kallat till, kan göra en markering så att ärendet, bortsett från just denna fråga, kommer tillbaka till kammaren ganska omgående.

Sedan hemfaller Lars Hedfors åt något jag inte trodde han skulle göra: han kallar detta ren obstruktion. Han tror alltså inte att vi har någon som helst seriös ambition i dessa avseenden.

Jag vill inte kommentera det ytterligare, men jag konstaterar att vår ambition är i högsta grad seriös när det gäller möjligheten att driva internationell flygtrafik i Sverige.

Anf. 129 LARS HEDFORS (s) replik

Fru talman! Om man sprider uppgifter som kommer ifrån enskilda överläggningar mellan två ämbetsverk vet jag inte om det kan betraktas som någonting annat än rykten, som man försöker sprida och bygga sin verksamhet på.

Nu säger Carl Fredrik Graf att han inte vill styra resurserna till vissa orter. Nej, men ni vill ha ytterligare ett antal orter med internationella flygplatser. Det tar självklart resurser från andra ställen. Jag menar att det är att lägga sig i saker och ting som vi har varit eniga om och som riksdagens har fattat beslut om att man inte skall lägga sig i.

Så säger Carl Fredrik Graf att han skall svara på mina frågor, men det har han inte gjort när det gäller den viktiga frågan: Varifrån skall ni ta resurserna? Är det från Helsingborg, Ystad, Haparanda, Karlshamn? Vilka är det som skall släppa ifrån sig tjänsterna?

Anf. 130 CARL FREDRIK GRAF (m) replik

Fru talman! När det gäller flygplatserna tror jag Lars Hedfors gör en felaktig bedömning när han tror att vi från vår sida skall behöva gå in och detaljstyra. Så är det inte. Det handlar om att till kommissionen anmäla ett antal flygplatser. Därefter är det upp till myndigheterna att själva bestämma vilka lokala regler m.m. som skall gälla.

Som jag sade i mitt inledningsanförande bedömer jag exempelvis att möjligheten att samverka med polisen i dessa sammanhang kan anses vara betydande. Efter vad jag förstår finns det de som anser att en gemenskapsflygplats skall vara bemannad dygnet runt. Så anser man inte inom EU-kommissionen. Man kan lösa bemanningsfrågan betydligt mera flexibelt.

Jag är med andra ord inte så orolig som Lars Hedfors synes vara när det gäller hur detta skall påverka resurserna och deras fördelning.

Vi får väl hoppas att återremissyrkandet går igenom, och så får vi se hur vi kan hantera denna fråga i utskottet senare i kväll.

Anf. 131 LARS HEDFORS (s) replik

Fru talman! Carl Fredrik Graf tog i sin första replik upp en viktig fråga som jag missade att bemöta. Han säger att detta inte är att fördröja ärendet, eftersom man tänker sig bryta ut den här speciella frågan om flygplatserna.

Men Carl Fredrik Graf har själv hört hur skatteutskottets kansli har talat om att det är mycket olämpligt och sannolikt inte går att bryta loss någon fråga ur detta betänkande därför att det handlar om anslagsfrågor. Det handlar om pengar till Tullverket. Skall vi fördröja genom bordläggning så kommer det att gälla hela ärendet. Då kommer det att

gå ut över tullverksamheten, det är fullständigt självklart. Det kommer att gå ut över genomförandet av den omorganisation som är så viktig att göra. Det kommer att leda till en ökad oro hos dem som jobbar för Tullverket. Det tycker jag faktiskt att vi skulle kunna bespara dem.

Sedan tar Carl Fredrik Graf upp en annan viktig fråga, där jag faktiskt håller med honom. Det gäller betydelsen av att polis och tull börjar samverka. Det är hög tid att de gör det. Det har varit för dåligt på det området. Det måste vi jobba med så att man slutar att tänka i revir. Det är vad det handlar om.

Tullens och polisens samverkan måste ytterligare förbättras. Vi kan hjälpas åt över alla partigränser så att vi får det resultatet.

Anf. 132 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik

Fru talman! Det är en god politik att inte fatta beslut förrän alla underlag finns framme. Det finns helt klart en oenighet mellan Tullverket och Luftfartsverket, och det är regeringen som fattar beslutet.

Om antalet internationella flygplatser kommer att bli mycket större än i dag kommer sannolikt inte tullens resurser att räcka till. Då krävs ett höjt anslag eller omprioriteringar.

Då inbjuder jag utskottets majoritet att stödja någon reservation som ger mer pengar till tullen. Vi bör avvakta tills denna fråga är bättre utredd.

Tror inte Lars Hedfors att antalet internationella flygplatser med tullnärvaro påverkar tullens kostnader?

Anf. 133 LARS HEDFORS (s) replik

Fru talman! På den sista frågan vill jag svara att det är alldeles klart så att antalet internationella flygplatser kan påverka kostnaderna.

Om de inte gör det måste ni svara på frågan: Varifrån skall ni ta tulltjänsterna? Om de å andra sidan påverkar kostnaderna, då kan ni inte genomföra den tilltänkta taktiken att bryta loss en bit ur betänkandet. Då är det nämligen en anslagsfråga. Ni får bestämma er för vad det är för någonting, och det får vi diskutera i utskottet.

Michael Stjernström säger att han inte kan bestämma sig förrän allt underlag är framme. Vad är det som inte är framme? Vad är det som vi inte visste innan och som vi inte heller vet nu, men som ni måste ha reda på? Det är möjligen hur man skall fördela tullens resurser på olika platser. Men vi är fullständigt överens om att tullen skall göra den saken själv. Det är tullen som begriper det, men det gör inte vi. Vi skall överlåta åt experterna att tala om hur de vill fördela och använda sina resurser på bästa möjliga sätt och till lägsta möjliga kostnad. Det skall vi inte lägga oss i.

Men det är det ni vill lägga er i, trots att vi så sent som för fyra månader sedan här i riksdagen enhälligt beslöt att det är tullens uppgift att fördela sina resurser.

Anf. 134 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik

Fru talman! Jag utesluter inte att det kan behövas mera pengar till tullen om det visar sig att vi kommer att få ett stort antal internationella

flygplatser i Sverige. Jag tycker därför att vi bör få fram dessa ytterligare underlag innan vi fattar beslut i frågan.

Anf. 135 LARS HEDFORS (s) replik

Fru talman! Om det är så, då utesluter Michael Stjernström möjligheten att bryta loss en del ur betänkandet, för då handlar det om en anslagsfråga, och då gäller det hela betänkandet. Därmed försinkas ärendets behandling i minst en månad, vilket gör det oerhört svårt för tullen att klara sina åligganden. Det oroar också i onödan en mängd tullanställda.

Det blir ert bidrag till den här debatten i dag.

Anf. 136 RONNY KORSBERG (mp)

Fru talman! Jag trodde att denna diskussion i stort sett var över, men jag har gjort några reflexioner medan debatten har pågått.

Vi markerade väldigt tydligt från början att förändringen av tullens verksamhet inte får gå ut över narkotikabekämpningen. Alla har här vittnat om att vi är helt överens på den punkten.

Men det är tre saker i debatten som slår mig.

Den första är att oppositionen tycks utgå ifrån att det blir en försämring. Man gör allt för att tala om det. Vad är det för signaler man skickar ut till ungdomar när man för ett sådant resonemang?

Vi och socialdemokraterna har utgått ifrån den andra ståndpunkten, att det inte skall bli någon försämring. Det står också klart och tydligt i betänkandet. Det finns också en passus om att vi skall utvärdera detta.

Den andra som slår mig är att man från de borgerliga partierna säger att de 50 tjänster som man själv har föreslagit extra är helt avgörande för Sveriges förmåga att klara de här uppgifterna.

Det förefaller åtminstone mig ganska långsökt att dra sådana slutsatser på ett så osäkert underlag.

Den tredje som slår mig är diskussionen om flygplatserna. Det har inte kommit fram några sakargument för att riksdagen skulle behöva gå in och styra detta. Det är ett brott mot traditionen att vi härifrån skulle tala om var man skall placera tulltjänsterna.

Hur skall man som tullare känna sig när man hör det här resonemanget ifrån kammaren? Hur skall skatteutskottet kunna bedöma var det är bäst att placera tulltjänster och utse internationella flygplatser?

Jag tycker inte att det har kommit fram några som helst sakargument för detta. Jag kan instämma i vad Lars Hedfors säger, att detta inte är någonting annat än obstruktionspolitik. Det borde man inte ägna sig åt inom de partier som annars så kraftfullt vill vinnlägga sig om att föra en ansvarsfull politik som inte skapar oro genom att förhala besluten.

Därför yrkar jag avslag på återremissyrkandet.

Anf. 137 CARL FREDRIK GRAF (m) replik

Fru talman! Jag kan också reflektera över det som har sagts. Bl.a. har jag hört kollegan Anders G Högmark läsa högt ur regeringsprotokollet, och jag har hört Sverre Palm uttala sig om beslutssituationen.

Det finns två uppgifter i dag. Den ena är att det är Generaltullstyrelsen som skall fatta beslut och den andra är att det är regeringen som skall göra det.

Detta är ett exempel som visar att det inte är riktigt klart hur det ligger till i den här frågan.

Nu skall jag inte förlänga debatten utöver detta anförande, men låt mig till sist kommentera vad Ronny Korsberg tar upp om obstruktion. Han nämner att oppositionen förutsätter försämring.

Jag begriper inte, fru talman, vad Ronny Korsberg menar. Vårt förslag när det gäller anslagssidan innebär ju ett högre anslag till Tullverket än vad Ronny Korsbergs eget förslag innebär. Om man skall tala om försämringar skall man nog koppla det till Miljöpartiets och Socialdemokraternas förslag i så fall.

Anf. 138 RONNY KORSBERG (mp) replik

Fru talman! Det är uppenbart att Carl Fredrik Graf inte vill förstå det här. Att dra så långtgående växlar som han gör på dessa 50 tjänster måste väl vara ett ganska stort underbetyg åt hans eget förslag. Det är ofattbart att de skulle vara helt avgörande för Sveriges möjligheter att klara gränskontrollen. Det måste betyda att han på något sätt utgår från att den nivå som han själv har föreslagit är en försämring, och det gör att hans eget förslag egentligen inte heller räcker till. Annars förstår jag inte hur han får matematiken att gå ihop.

Anf. 139 CARL FREDRIK GRAF (m) replik

Fru talman! Ronny Korsberg uppmanar mig att fortsätta detta replikskifte. Jag tror inte att hans utskottskamrater och övriga ledamöter i kammaren uppskattar detta, men det blir likväl på det sättet.

Jag vet inte varifrån han får sina argument. Jag har aldrig hävdat att det skulle vara en himmelsvid skillnad mellan de tjänster som vi föreslår och de som han föreslår. Jag noterar bara att Tullverket självt ansåg att EU-medlemskapet innebar att man kunde göra en neddragning på 522 tjänster. Det gjorde man i december 1994. Vi har för vår del gjort bedömningen, efter att ha tagit del av den information som finns, att långsiktigt och uthålligt bör tullen tillföras ytterligare 300 tjänster utöver regeringens förslag. Socialdemokraterna och Miljöpartiet har en annan uppfattning. Ronny Korsberg lägger argument och ord i min mun som jag aldrig har fört fram.

Anf. 140 PETER WEIBULL BERNSTRÖM (m)

Fru talman! Jag vill egentligen inte förlänga denna debatt ytterligare, men med tanke på den allvarliga situationen med narkotikainflödet i de västskånska hamnarna, som en del av debattörerna här tycks förbigå, och den ytterligare kraftiga försämring som regeringens förslag innebär – och som tyvärr inte blir bättre genom uppgörelsen med Miljöpartiet – måste jag som enskild motionär i den här frågan uttrycka min stora oro för situationen i Skåne. Jag instämmer för övrigt i vad Sten Andersson tidigare har anfört.

Anslag till Tullverket, m.m.

Bo Nilsson gör också en utmärkt analys av läget i Västskåne som jag tycker att hans partikamrater skall ta på största allvar – och även Ronny Korsberg. Men han kan ju inte mer än från riksdagens talarstol uppmana Tullverket att göra en omfördelning av resurserna. Tyvärr är det hans egen regering som har det yttersta ansvaret för nedskärningen av gränskontrollen, och detta är mycket beklagligt.

Jag yrkar bifall till återremissförslaget.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Återförvisningsyrkande (m)
För bifall räckte att en tredjedel av de röstande anslöt sig till detta.
Votering:
110 röster för bifall
154 röster för avslag
13 avstod
72 frånvarande
Andre vice talmannen konstaterade att minst en tredjedel av de röstande hade bifallit återförvisningsyrkandet.
Kammaren hade således bifallit återförvisning av ärendet till utskottet för ytterligare beredning.
Partivis fördelning av rösterna:

För bifall:	67 m, 13 c, 20 fp, 10 kds
För avslag:	136 s, 3 v, 15 mp
Avstod:	13 v
Frånvarande:	25 s, 13 m, 14 c, 6 fp, 6 v, 3 mp, 5 kds

7 § Anslag till skatteförvaltningen, m.m.

Anslag till skatteförvaltningen, m.m.

Föredrogs
Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU22
Anslag till skatteförvaltningen, m.m. (prop. 1994/95:100 delvis)

Anf. 141 KARL-GÖSTA SVENSON (m)

Fru talman! Socialdemokraternas återkomst till regeringsmakten leder återigen till att kampen mot den ekonomiska brottsligheten begränsas.

Grunden för ett hållbart skattesystem är lojala skattebetalare. Denna grundbult har socialdemokraterna torpederat genom att dels genomföra den skattechock som vi hittills har fått uppleva, dels avisera en försämring av rättssäkerheten, dels sända ut den mycket negativa signal som det innebär att lägga ned Rättssäkerhetskommittén. Dessutom har regeringen föreslagit kraftiga neddragningar inom polisverksamheten, kronofogdemyndigheten och tullen.

Det är bara att konstatera att den opportunistiska politik som socialdemokraterna bedrev under förra mandatperioden var ett spel för galleriet. En av de mest iögonfallande åtgärderna i detta spel var förslaget om att öka Tullens anslag med 3 miljoner för det innevarande budgetåret i syfte att förstärka tullens möjligheter när det gäller åtgärder avseende ekonomisk brottslighet. Opportunismen i förslaget markerades av att hela budgetramen omfattade 1,2 miljarder.

Trovärdigheten i det socialdemokratiska agerandet är lika med noll. Tullens budgetförslag, som vi nyss har debatterat, innebar som bekant kraftfulla neddragningar. Helt plötsligt är all fokusering på tullens möjligheter att begränsa den ekonomiska brottsligheten som bortblåst. Det är uppenbart att det inte finns någon som helst långsiktighet i socialdemokraternas agerande. Fel signaler leder utan tvekan till missnöje och försämrad effektivitet.

På samma sätt förhåller det sig med anslaget till polisen. I budgetpropositionen har regeringen föreslagit ett besparingsbeting på 235 miljoner för budgetåret 1995/96, och för åren 1997 och 1998 skall enligt budgetpropositionen ytterligare 600 miljoner sparas inom rättsväsendet. Det är således fråga om kraftiga neddragningar hos polisen. Det betyder att vi även i detta avseende ser en återgång till den nivå som gällde när den borgerliga regeringen tillträdde 1991 eller en sammanlagd minskning av ca 1 500 polistjänster.

De besparingar som regeringen vill genomdriva hos kronofogdemyndigheten är ytterligare ett exempel på hur möjligheten att bedriva en effektiv kamp mot ekonomisk brottslighet i hög grad begränsas. Regeringens budgetförslag i detta hänseende ger en felaktig signal och förstärker bilden av att socialdemokraterna inte heller på detta område bedriver en handlingskraftig politik.

Den socialdemokratiska attacken mot rättssäkerheten inom beskattningen bådar inte gott. Utskottsmajoriteten välkomnar nämligen regeringens besked om att den ämnar föreslå ett återinförande av skatteflyktslagen. En sådan åtgärd leder obönhörligen till att skattebetalarnas lojalitet mot systemet återigen får sig en knäck.

Socialdemokraterna är tillbaka i sina gamla hjulspår. I samband med att den borgerliga regeringen tillsatte Rättssäkerhetskommittén uttalade utskottets socialdemokrater följande:

"Det är över huvud taget förvånande att, i en tid när intresset borde koncentreras på hur man skall få bukt med den alltmer elakartade ekonomiska brottsligheten och det tilltagande skattefusket, regeringen väljer att tillsätta en kommitté med uppgift att ta upp några starkt överdrivna attacker som vissa av de nuvarande regeringspartierna, när de befann sig i opposition, brukade rikta mot enskilda detaljer i skattelagstiftningen."

Uttalandet talar för sig självt. Härav framgår med vilken nonchalans som socialdemokraterna hanterar rättssäkerhetsfrågorna på beskattningens område.

Det finns i detta sammanhang skäl att upprepa att den av den dåvarande socialdemokratiska regeringen tillsatta s.k. Ekokommissionen uttalade sig för en omvänd bevisföring och sade att det i ekobrottsbe-

kämpningens intresse fick accepteras att oskyldiga dömdes till straff. När ni nu vill återinföra skatteflyktsklausulen är det ett utslag av omvänd bevisföring. Osäkerhet uppstår för olika aktörer på marknaden. Småföretagarens självklara krav på entydiga, klara och långsiktiga spelregler blir inte tillgodosedda. Från moderat håll kommer vi att föra en kraftfull kamp för att stärka rättssäkerheten för de enskilda människorna.

Fru talman! Jag har haft förmånen att tillsammans med bl.a. Anita Johansson vara med och arbeta fram Riksdagens revisorers förslag om insatser mot den ekonomiska brottsligheten. Av detta framgår att det behövs förbättrade resurser i många olika avseenden för att komma till rätta med den ekonomiska brottsligheten, som utan tvivel är ett allvarligt problem. Den måste bekämpas, inte minst för att upprätthålla respekten för strafflagstiftningen och för att värna moralen i näringslivet och samhället i övrigt. Den ekonomiska brottsligheten utgör också ett allvarligt hot mot marknadsekonomins funktionssätt.

Riksdagens revisorer har i sin rapport sammanfattat den situation som socialdemokraterna lämnade efter sig och som mötte den år 1991 tillträdande borgerliga regeringen:

"Mot slutet av 1980-talet avmattades arbetet mot den ekonomiska brottsligheten. Polisen lyckades inte fylla vakanser inom ekorotlarna i tillräcklig utsträckning. Ärendebalanserna växte, och många brottsanmälningar blev inte föremål för utredning. Det blev allt tydligare att myndigheterna inte hade resurser och kompetens att klara av situationen."

I dagens nyhetssändningar bekräftas socialdemokraternas passivitet. En utredning om hur bankernas förluster under tiden 1987–1991 uppkommit visar att minst 3,5 miljarder beror på ett brottsligt förfarande. Utredaren har pekat på tre banker: statens egen bank, Nordbanken, Sparbanken Väst och Gotabanken.

Under denna tidsperiod minskade polisens resurser för att bekämpa ekonomisk brottslighet. Socialdemokraternas passivitet har därmed enligt min uppfattning bidragit till att ekobrotten ökade.

I detta sammanhang är det också viktigt att återigen påtala den socialdemokratiska regeringens passivitet när det gäller ledningen av statens egen bank, Nordbanken. Jag tänker då i första hand på de fallskärmsavtal som förekom i den banken. I dagarna har vi återigen gjorts uppmärksamma på de orimliga fallskärmsavtal som förekommit i BPA och Handels.

Även i detta avseende vilar det ett mycket stort ansvar på socialdemokraterna. Ni satt knäpp tysta. Ni höjde inte ett finger. Därmed bidrog ni till att etiken och moralen försämrades, vilket i sin tur i hög grad bidrar till att den ekonomiska brottsligheten får möjlighet att breda ut sig, eftersom lojaliteten mot systemen undergrävs.

Under den förra mandatperioden vidtog den borgerliga regeringen en rad viktiga åtgärder för att komma till rätta med ifrågavarande problem.

Skattekontrollen och indrivningen förstärktes med 200 miljoner årligen. Härav skulle en särskild pott gå till den eftersatta momskontrol-

len. Antalet poliser ökade med ca 1 500. Det tillkom 30 nya åklagare. Riksåklagaren beviljades extra resurser för att skapa en särskilt utredningsgrupp, RÅSOP, för att utreda och lagföra ekobrotten i bankvärlden. Regeringen beslutade under våren 1994 att en central enhet, ett ekobrottskommando, för bekämpning av ekonomisk brottslighet skall inrättas den 1 juli 1995.

Moderaterna har med anledning av budgetpropositionen gått vidare i denna anda. Vi föreslår därför att kronofogdemyndigheterna får ytterligare ett anslag om 90 miljoner kronor – vi har behandlat 10 av dem i det här betänkandet – för att åstadkomma en effektivare indrivning och därmed också bidra till effektivare bekämpning av ekobrott. Vi vill ha tillräckligt många välutbildade poliser. Vi vill att ökad kompetens skall tillföras ekobrottsutredningar. Myndighetssamverkan måste utvecklas. Alla tillgångar skall redovisas vid konkurs. Som vi nyligen har hört vill vi förstärka tullen med ytterligare 300 tjänster i förhållande till regeringens budgetförslag.

En återgång till en förlegad socialdemokratisk politik kommer även nu att leda fel. Är det inte på tiden, Björn Ericson, att ni omprövar era ställningstaganden och satsar på åtgärder som bidrar till att stärka själva fundamentet för marknadsekonomin och samhällsmoralen? Är det inte på tiden att ni ser helheten i hur vi skall bekämpa den ekonomiska brottsligheten, som berör såväl skatter som polis, åklagare och kronofogde?

Fru talman! Jag skall avslutningsvis kortfattat nämna något om reservationerna 4, 5 och 8.

När det gäller reservation 4 vill vi moderater i enlighet med Riksrevisionsverkets uppfattning ge Riksskatteverket möjlighet att göra resursavvägningar mellan de förekommande koncerndelarna, skatteförvaltning och exekution. En sådan åtgärd leder enligt Riksrevisionsverket till ökad effektivitet.

I reservation 5 framhåller vi vikten av att skatteförvaltningen får möjlighet att själv kunna fatta beslut om och när skatter och avgifter skall överlämnas för indrivning. Nuvarande bestämmelser är stelbenta och kan i många fall vara till förfång för exempelvis småföretag. Regeringen bör snarast möjligt återkomma till riksdagen med ett sådant ändringsförslag.

Avslutningsvis är det enligt vår mening självklart att det av rättviseskäl och för att upprätthålla lojaliteten mot skattesystemet är viktigt att reglerna om sanktionsavgifter är utformade så att löntagare och företagare behandlas lika. Den befrielsegrund som gäller vissa fall av rättelse i fråga om inkomst av tjänst eller kapital när kontrollmaterial finns tillgängligt för skattemyndigheten skall också utsträckas till att gälla inkomstslaget näringsverksamhet.

Fru talman! Vi moderater står bakom alla våra reservationer i detta betänkande. Men för att vinna tid i kammaren yrkar jag endast bifall till reservation nr 1.

Anf. 142 AGNE HANSSON (c)

Fru talman! Jag ber först att få instämma i intentionerna i Karl-Gösta Svensons anförande när det gäller att se allvarligt på den ekonomiska brottsligheten och att vidta de nödvändiga åtgärderna. I övrigt lämnar jag den demagogiska delen av debatten till Björn Ericson och Karl-Gösta Svenson.

Fru talman! Jag har i första hand begärt ordet för att yrka bifall till reservationerna nr 7 och 8, vilket jag härmed ber att få göra. Innan jag går närmare in på motiveringen till det vill jag kommentera en del av det som tas upp i motivtexten i reservation 1, som är undertecknad av utskottets moderater, centerpartister, folkpartister och kds-ledamöter. Den är, som jag ser det, i första hand tillkommen för att samtliga undertecknande partier är mycket otillfredsställda med att regeringen har lagt ner Rättssäkerhetskommittén.

Jag har personligen levt nära ett av de mest uppmärksammade rättssäkerhetsfallen som någonsin har diskuterats i det här landet – fallet Halvar Alvgard i Vimmerby. Det visade sig redan i det fallet att socialdemokraterna inte var särskilt intresserade av att stärka rättssäkerheten för den enskilde vid beskattningen. Nu tycker jag mig på detta sätt ytterligare få det bekräftat. Beslutet att lägga ned Rättssäkerhetskommittén kan inte tolkas på annat sätt än att rättssäkerheten vid beskattning inte prioriteras särskilt högt av regeringen och socialdemokraterna. Det gäller framför allt de frågor som utredningen hade fått tilläggsdirektiv att utreda. Eftersom jag hade förmånen att tillhöra utredningen, kan jag konstatera att flera av de frågorna i stort sett redan var färdigutredda när nedläggningsbeslutet kom.

Jag vill framhålla att det är viktigt med ett effektivt skattesystem, där det helst inte skall vara möjligt att undanhålla någon skatt. Detta sade jag även tidigare. Jag tror mig veta att vi är överens på flera händer om att det är viktigt att vidtaga ytterligare åtgärder för att skärpa insatserna mot skatteflykt. Jag ser emellertid ingen motsättning mellan att å ena sidan ha ett för den enskilde rättssäkert skattesystem och å den andra sidan ha ett effektivt skydd mot skatteflykt eller skatteundanhållande.

Min fråga till Björn Ericson som talesman för regeringspartiet är om han och hans parti ser någon sådan motsättning. Om så inte är fallet, borde det finnas bättre sätt att visa framåtanda i åtgärdsarbetet mot ökad skatteflykt än att lägga ner Rättssäkerhetsutredningen. Profilen i åtgärder mot ökad effektivitet i beskattningen stärks, som jag ser det, inte av att man lägger ner Rättssäkerhetskommittén. Har inte regeringen andra åtgärder, borde man ha avstått i det här fallet.

Fru talman! Reservation 7 behandlar preliminär F-skatt och särskild A-skatt. Beslutet i höstas, mot vilket moderaterna och centerledamöterna i skatteutskottet reserverade sig, om att höja uttaget av preliminär F-skatt och särskild A-skatt är enligt Centerns uppfattning mycket olyckligt. Det här är ytterst en sysselsättningsfråga och en fråga om synen på småföretagsamheten. Situationen för de små företagen är inte sådan att man främjar en förbättrad sysselsättningsutveckling genom att öka beskattningen av småföretagen. Det är en fråga om både likviditet och

riskkapital. Det är en även en åtgärd som påverkar de små företagens soliditet. Att i nuvarande läge försämra småföretagens villkor i alla dessa tre hänseenden får allvarliga följder för småföretagens framtidsmöjligheter och för sysselsättningen. De som vill stärka småföretagen i dessa avseenden bör rösta för reservation 7 om en stund.

En viktig del i all beskattning är rättvise- och jämställdhetsskälen. Centern har länge drivit en kamp mot den straffbeskattning som de små företagen har varit och är utsatta för i jämförelse med de större företagen och aktiebolagen. Det är också en rättvisefråga att de små företagen behandlas likadant som andra företag i beskattningshänseende.

Likställdhet mellan löntagare och små- och ensamföretagare bör också gälla. Så är inte fallet i dag vad gäller sanktionsavgifter inom skattesystemet. Både av rättviseskäl och för att upprätthålla lojaliteten till skattesystemet är det viktigt att en sådan likställdhet finns. I en Centermotion har därför föreslagits att den i 5 kap. 4 § taxeringslagen föreskrivna befrielsegrunden som gäller vid vissa fall av rättelser i fråga om inkomst av tjänst eller kapital när kontrollmaterial finns tillgängligt för skattemyndigheten bör utsträckas till att gälla även i inkomstslaget näringsverksamhet. Motionerna om skattetillägg följs upp i reservation nr 8, där det föreslås att riksdagen med anledning av motionerna bör rikta ett uttalande till regeringen härom.

Fru talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till reservationerna 7 och 8 och i övrigt till utskottets hemställan.

Anf. 143 PER ROSENGREN (v)

Fru talman! Ingen svensk medborgare är i dag oberörd av de påfrestningar som de dåliga statsfinanserna medför. För att vi skall komma ur den osunda kombinationen av höga räntenivåer, stor arbetslöshet och en svag hemmamarknad måste budgetunderskottet minska drastiskt.

Vänsterpartiet har i detta sammanhang, bl.a. genom höstens uppgörelse om finansiering av EU-avgift och den ekonomiska politiken, aktivt bidragit till budgetförstärkningar på ungefär 70 miljarder kronor. Dessutom har Vänsterpartiet bejakat en budgetförstärkning om ytterligare 20 miljarder kronor, som regeringen föreslår i den nyligen framlagda budgetpropositionen.

Budgetsanering är nödvändigt om det politiska handlingsutrymmet skall kunna återupprättas, om marknadens inflytande skall kunna begränsas och om demokratin skall kunna stärkas. Men helt avgörande för om budgetsaneringspolitiken skall lyckas är att den ekonomiska politiken upplevs som rättvis. Bördorna skall i möjligaste mån fördelas efter bärförmåga. I detta sammanhang är det nödvändigt att krafttag tas mot den ekonomiska brottsligheten, som varje år medför stora förluster av skatteintäkter för samhället.

Den ekonomiska brottsligheten utgör en miljardindustri med starkt snedvridande effekter på samhällsekonomins sätt att fungera. Den ekonomiska brottsligheten är följaktligen inte bara förkastlig ur rättvisesynpunkt, utan leder också till en snedvriden resursfördelning och en osund konkurrenssituation på marknaderna.

Vänsterpartiet anser att det är mycket glädjande att så många partier och enskilda riksdagsledamöter under den allmänna motionstiden har tagit upp frågan om den ekonomiska brottsligheten. Det råder en bred politisk enighet om den ekonomiska brottslighetens skadeverkningar. Enigheten är också stor om vilken betydelsefull roll som skattemyndigheten och kronofogdemyndigheten spelar för att komma till rätta med den ekonomiska brottsligheten.

Bara momsfusket beräknas i dag uppgå till mellan 10 och 20 miljarder kronor. Den samlade skatteskulden hos kronofogdemyndigheterna uppgick förra året till i runda tal 57 miljarder kronor. Den största delen av de utestående skatteskulderna härstammar från företagskonkurser.

Mot bakgrund av detta är det märkligt att endast Vänsterpartiet anvisar kraftfulla motmedel mot den nedskärning av skattemyndigheterna och kronofogdemyndigheterna som föreslås i budgetpropositionen. Moderaterna har också föreslagit förstärkningar när det gäller kronofogdemyndigheterna, men de har inte stämt in i Vänsterpartiets syn att även skattemyndigheterna behöver pengar. Regeringen har föreslagit att anslaget till skattemyndigheterna totalt skall minska med 211 miljoner kronor under budgetåret 1995/96. För skattemyndigheterna innebär det en nedskärning om 140 miljoner och för kronofogdemyndigheterna en nedskärning om 71 miljoner.

Detta förslag kommer att innebära att såväl granskning som övrig kontroll kommer att minska. Eftersom utrymmet för ytterligare organisationsförändringar under budgetåret 1995/96 är mycket litet ser vi inte hur kampen mot skatteundandragande och ekonomisk brottslighet skall kunna skärpas.

Vänsterpartiets uppfattning är att varje indragning för skattemyndigheterna enbart medför att staten går miste om ännu större belopp. I tidigare gjorda beräkningar har man från myndighetshåll räknat med ett utfall på tio gånger satsade resurser när det gäller skattemyndigheterna.

Det är därför vi föreslagit att skattemyndigheterna skall få ett anslag som nominellt ligger i nivå med det under innevarande budgetår, dvs. vi tillför 211 miljoner kronor till skattemyndigheterna och kronofogdemyndigheterna utöver regeringens förslag. Detta resurstillskott är nödvändigt om vårt tal om bekämpning av ekonomisk brottslighet inte bara skall framstå som tomma fraser. Det återstår för de andra partierna att visa att de menar allvar med sin kritik av den ekonomiska brottsligheten.

Riksrevisionsverkets rapport angående den totala medvärdesskatten var också en förödande kritik mot den förda politiken på detta område. Den visar bl.a. att man statistiskt sett övervärderar de pengar som man plockar in. Man kanske inte alltid granskar rätt verksamheter. Detta har också samband med att man har decentraliserat mervärdesskattekontrollen i så stor utsträckning att man har tappat väldigt mycket kompetens.

Tidigare omorganisationer av skattemyndigheterna har skett av besparingsskäl för att man under en kort period har dragit in 683 miljoner från skattemyndigheterna. Det har inneburit att en turbulens har upp-

stått i organisationen och att man har mist kompetens, och kontrollverksamheten har i stort sett avstannat.

Vi kan sedan titta på de andra delarna av skatteförvaltningens verksamhet. K-G Svenson har här tagit upp frågan om befogenheten att besluta om indrivning. Det är också en sak som vi tycker är ganska viktig. Det måste ske en effektivisering.

Man måste förenkla regelsystemet så att man inte tvingas att genom kronofogdemyndigheten driva in F-skatter och särskilda A-skatter som i stort sett redan är inbetalda till fullo, jämfört med vad den slutliga taxeringen kommer att innebära. För tids vinnande yrkar jag inte bifall till denna reservation, men vi ställer oss naturligtvis bakom den.

När det gäller kontroll av aktieförsäljning har regeringen kommit så pass långt att jag inte yrkar bifall till vår reservation. Jag ser med tillfredsställelse att det förslag som nu ligger, och som faktiskt blev utdelat i dag, täcker väldigt mycket av det som vår reservation handlar om i det avseendet. Jag tänker därför inte heller yrka bifall till den.

När det sedan gäller mom. 8 och reservation 7 angående F-skatten och den särskilda A-skatten förstår jag inte över huvud taget varför man tar upp en sådan reservation i parlamentet. Om jag som företagare gör en preliminärdeklaration som det tar mindre än fem minuter att upprätta undanröjs den preliminära skattsedel jag tidigare fått.

Här har hävdats att det är så farligt, eftersom det kan leda till stora likviditetsproblem. Nu är det så att de största problemen för småföretagare är när de står i december året efter med en slutskattesedel som vida överstiger de preliminära debiteringarna. Då kan man prata om likviditetsproblem.

Om man inte ser till att löpande under året betala in ungefär vad det hela kommer att sluta på hamnar man i likviditetsproblem och i oerhört svåra ekonomiska problem.

Jag har själv stor erfarenhet av som ekonomisk rådgivare åt en mängd småföretagare hur enkelt det är att gå in i februari, mars och lämna in en ny preliminär deklaration och inom två veckor få ett nytt beslut. Det kan ske när som helst under året.

Men jag har också varit med om sådana som inte är upplysta om detta och kommit till mig och är nöjda med att de betalar in så litet. Men de är inte så nöjda när de får slutskattesedeln. Det kan dränera hela deras verksamhet. Då kan man prata om likviditetsproblem. F-skattesedeln och särskild A-skatt skall vi nog inte ödsla så mycket tid på.

När det gäller K-G Svensons resonemang om försämrad rättssäkerhet menar jag att väldigt mycket av det som nu återställs faktiskt är nödvändigt om man skall kunna bekämpa den ekonomiska brottsligheten. Jag tror inte skattemyndigheterna på något sätt medvetet går in och jagar skattskyldiga. Jag är i och för sig övertygad om att det kan förekomma ett och annat övertramp. Men jag tror inte att det är någonting som man kan lagstifta mot.

Det intressanta i K-G Svensons argumentation är småföretagens krav på enkla och entydiga regler. Under den borgerliga regeringen 1991–1994 infördes det regler som var fullkomligt groteska. Gå ut och

fråga en småföretagare i dag hur mycket han behärskar reglerna om expansionsmedel och övriga reserveringar, som de borgerliga infört. T.o.m. revisorer inom skattemyndigheten kommer och klagar när de har varit på utbildning i fyra dagar och fortfarande inte förstår någonting. De regler som de borgerliga infört är inte särskilt entydiga och enkla.

Jag tror inte att vi skall kräva en total likhet mellan de olika juridiska företagsformerna. Vi kan helt enkelt inte begära att reglerna för enskilda firmor, handelsbolag och aktiebolag skall bli exakt desamma.

Jag yrkar slutligen bifall till reservation 2 beträffande mom. 1 och i övrigt till utskottets hemställan.

Anf. 144 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik

Fru talman! Det är nödvändigt att vi får så lika regler som möjligt i de olika företagsformerna, dvs. i bolag och i enskild näringsverksamhet. Det är också viktigt att småföretagen under den förra borgerliga regeringens tid fick sänkta skatter.

Den stora skattesänkningen var att en del av den intäkt som berör själva avkastningen på det kapital man har satsat kan beskattas i förvärvskällan kapital. Man har också fått möjlighet att generera egna pengar i företagen med lågbeskattning på expansionsmedlen. Det är klara fördelar för småföretagen.

När skattesystemet ändras i vissa avseenden är det alltid litet problem i inledningen. Men jag har själv praktiserat litet grand med min egen deklaration, och jag tycker inte att det har varit några större problem att kunna utnyttja det system som vi har beslutat om här på ett tillfredsställande sätt.

Anf. 145 PER ROSENGREN (v) replik

Fru talman! Det viktigaste i beskattningen för småföretag är enkelhet. Alla de småföretagare som deklarerar på en vanlig N1-blankett, eller en låg omsättning på en N2-blankett, är betydligt mer hjälpta av att själva kunna göra sin deklaration och inte bli tvingade att använda sig av revisorer, som tar ganska höga arvoden.

De flesta av dessa riktigt små företag har inte behov av expansionsmedel. De använder sitt företag i sin verksamhet ungefär som en anställd, dvs. de tar ut lika mycket pengar ur verksamheten som verksamheten genererar. Det är alltså inte i första hand fråga om en förmögenhetsuppbyggnad. De vill ha ett enkelt system så att de snabbt och på ett överskådligt sätt kan få grepp om sin egen och företagets ekonomi.

Låt bestämmelserna om expansionsmedel finnas för ett antal andra. Men reglerna om expansionsmedel är till förtret för de riktigt små företagen. Enkelhet är det viktigaste. Likställdhet mellan olika juridiska företagsformer kan komma i andra hand i det läget.

Anf. 146 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik

Fru talman! Det är inget fel att vi har dessa bestämmelser. Det är fritt för skattebetalarna och företagarna att använda de olika möjligheter som finns när det gäller expansionsmedel och att beskatta en del av

intäkten i form av kapital. För de små företag som Per Rosengren talar om, som inte behöver använda expansionsmedel, är detta ju inget problem. Det finns inga svårigheter på N1-bilagan i det avseendet. Därför innebar den borgerliga regeringens beslut och förslag i det här avseendet mycket gynnsamma skattefördelar för småföretagen. Det är viktigt att de får vetskap om att detta skall finnas kvar långsiktigt.

I mitt inledningsanförande poängterade jag att man inte skall återinföra sådant som är negativt för småföretagen när det gäller rättssäkerheten. Det var detta jag påpekade. Om det i övrigt, när man får ytterligare erfarenheter av bestämmelserna, finns några enskilda detaljer i redovisningen som behöver ändras kan det finnas möjligheter till det.

Anf. 147 PER ROSENGREN (v) replik

Fru talman! Detta har inneburit en stor blankettproblematik för småföretagarna. Lägger man därtill problemet med ränteförde1ningen och vilka effekter det kommer att få i framtiden vet jag inte om det är så särskilt lyckat. Där finns det också väldigt stora problem för just småföretagen. Vi får se vad det kommer att bli av det i slutänden. De vet inte själva i dag vad den negativa respektive positiva ränteförde1ningen kommer att innebära och hur hårt man kommer att se på det i förlängningen.

Nu har man ett grundbelopp på 50 000, men anta att det går litet sämre för dem ett år. Då blir de tvingade att plocka fram detta som en form av negativ ränteförde1ning. Det är inte heller att gynna dem som har likviditetsproblem i sin verksamhet.

Anf. 148 AGNE HANSSON (c) replik

Fru talman! Per Rosengren säger att han över huvud taget inte förstår varför vi tar upp detta med preliminär F-skatt och särskild A-skatt i det här betänkandet. Han säger att det inte är några problem. Jag har mycket stor respekt för Per Rosengrens kunnande i dessa frågor. Han har ju sysslat civilt med detta också. Det är fel av honom att påstå att han inte förstår det här. Han förstår det säkert mycket väl.

Han har ju själv i repliken till Karl-Gösta Svenson deklarerat vad hans parti har för syn i de här frågorna. Han säger att likställdheten skall komma i andra hand. För oss är enkelhet och likställdhet i beskattningen precis lika högt prioriterade. Det är därför som vi vill ha den här likställdheten, och det därför som vi i Centern driver dessa frågor och har tagit upp dem i det här betänkandet. Så enkelt är det, Per Rosengren.

Anf. 149 PER ROSENGREN (v) replik

Fru talman! Den preliminära F-skatten och den preliminära särskilda A-skatten har ingenting med likställdheten att göra, Agne Hansson. Det är taxeringsregler som har med likställdheten att göra.

Att man preliminärt betalar in skatten enligt ett visst system har inget med likställdheten att göra. Man kan t.ex. betala in 110 % av vad man betalade året innan eftersom det normalt sett sker en utveckling som gör att omsättningen och vinsterna ökar, så att det nästa år blir en

litet högre beskattning i kronor räknat. Det är därför man preliminärt lägger på detta.

Men om jag som enskild företagare redan i januari säger att jag inte kommer att få någon högre omsättning och att min vinst kommer att ligga kvar på samma nivå som förra året, kan jag skicka in en lapp där jag i stort sett fyller i mina identitetsuppgifter och skriver att min beräknade inkomst kommer att vara densamma. Då får jag en ny preliminär skatt. Det är inga problem. Det har ingenting med likställdheten att göra. Samma sak gäller för F-skatten för aktiebolag. De får också en viss uppräkning år för år.

Men det värsta som kan hända i sammanhanget är faktiskt om man har betalt in för litet skatt och får en kraftig kvarskatt i december året efter. Då får dessa företag likviditetsproblem som de oftast inte klarar av, och då hamnar de hos kronofogden. Sedan är de inne i ett mycket negativt mönster.

Anf. 150 AGNE HANSSON (c) replik

Fru talman! Det är väl i och för sig riktigt, som Per Rosengren säger, att likställdheten i den meningen inte har så stor betydelse. Men detta med likviditet, riskkapitalförsörjning och soliditet i ett företag är ju beroende av vilken grad av preliminärskatt man tar ut. Det är naturligtvis också beroende av vilken omsättning man har och hur stort ett företag är.

Vi ser naturligtvis farorna för de allra minsta företagen i dessa fall. Där kan likviditeten ha stor betydelse i det korta perspektivet också. Då har naturligtvis även preliminärskatteuttaget betydelse. Därför tycker jag att det finns anledning att åstadkomma en förändring i linje med det vi har föreslagit.

Anf. 151 PER ROSENGREN (v) replik

Fru talman! Jag återkommer till detta igen. Det viktigaste är att den preliminärt inbetalda skatten i så stor utsträckning som möjligt överensstämmer med den slutliga skatten. Om den slutliga skatten kraftigt överstiger den preliminärt debiterade hamnar de inte bara i en likviditetskris utan oftast även i en konkurssituation. Det är det värsta som kan ske. Att i stället löpande under året varje månad betala in en F-skatt som överensstämmer är betydligt bättre.

Här skulle man naturligtvis önska att varje företagare i januari varje år sätter sig ned dessa tio minuter och gör en preliminär deklaration för att undvika dessa problem. Det är väldigt enkelt gjort. Det farligaste man kan göra är att skicka ut en preliminärskattesedel som är för låg. Som företagare är det betydligt lättare att acceptera en litet lägre preliminärskattesedel. Då reagerar man inte. Man tycker att det verkar bra och skjuter problemen framför sig. Det är lättare att reagera om man tycker att den är alldeles för hög.

Jag tror att vi måste lära företagarna den aktiviteten för att de inte skall hamna i omöjliga situationer i slutänden.

Anf. 152 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds)

Fru talman! Varje år förlorar samhället flera tiotal miljarder kronor på att konkurrensförhållandena snedvrids och olagliga förmögenhetsöverföringar sker genom ekonomisk brottslighet. Som medborgare drabbas vi indirekt i form av uteblivna skatteintäkter, men som företagare drabbas man mer direkt. Hederliga företagare får det allt svårare i konkurrensen. Små och medelstora företag spelar en nyckelroll för att Sverige skall få nya arbetstillfällen och en ekonomisk utveckling som är nödvändig för att klara landets välfärd.

Kristdemokraterna har en rad förslag till åtgärder för att komma till rätta med den ekonomiska brottsligheten. Kampen mot ekobrottsligheten måste föras utefter tre linjer.

För det första måste vi ändra lagstiftningen. De lagar som stiftas måste vara klara, entydiga och lätta att tillämpa.

För det andra måste det göras organisatoriska förändringar. Bl.a. måste det skapas en central myndighet mot ekobrott.

För det tredje måste kriminalpolitiken ändras. Vi måste bl.a. klippa av ekobrottslingarnas fortsatta verksamhet i fängelset.

När det gäller skatteförvaltningens arbete bör tillgängliga resurser disponeras så att skattekontrollen prioriteras vid resursfördelningen till skatteförvaltningen.

Det är också viktigt att debiterade skatter och avgifter verkligen drivs in. Kristdemokraterna har i en partimotion föreslagit åtgärder för att öka effektiviteten i skatteindrivningen och därigenom öka skatteintäkterna med netto 3 miljarder kronor t.o.m. 1998. Motionen behandlas av lagutskottet och beräknas bli föremål för behandling och beslut i kammaren i april.

Kampen mot ekonomisk brottslighet måste föras kraftfullt. Det handlar bl.a. om en ökning av myndighetssamverkan, en förstärkning av åklagarväsendet med flera ekoåklagare och en utveckling av ekobrottskommandot. Det är viktigt att allmänhetens förtroende för myndigheterna bevaras för att inte samhällsmoralen skall undergrävas ytterligare.

Samtidigt som man bör arbeta på att få fram bättre metoder och system inom beskattningen för att motverka skatteundandragande och effektivisera kampen mot ekonomisk brottslighet är det mycket viktigt att inte rättssäkerheten vid beskattningen får stå tillbaka när nya åtgärder övervägs. Mot den bakgrunden är det anmärkningsvärt att regeringen beslutat lägga ner Rättssäkerhetskommittén. Beslutet kan inte tolkas på annat sätt än att regeringen inte tar allvarligt på de rättssäkerhetsfrågor som kommittén hade till uppgift att ta upp. Den uppgiften är inte slutförd. Det gäller prejudikatbildningen på skatteområdet, möjligheter till förhandsbesked och tidsfrister för eftertaxering.

Det är också viktigt att man slår vakt om de rättssäkerhetsförbättringar som den förra regeringen föreslog och genomförde hösten 1993. Det gäller de nya reglerna för skatteutredningar, anstånd med skattebetalningar, ersättningar för kostnader i ärenden och mål om skatt, betalningssäkring m.m.

En helt felaktig och för ekobrottsbekämpningen missriktad åtgärd är att återinföra den tidigare s.k. skatteflyktsklausulen. Den avskaffades för flera år sedan efter långvarig och kraftig kritik, bl.a. därför att den medförde svårigheter för den enskilde att förutse konsekvenserna av olika rättshandlingar och därför att den knappast fyllde någon vettig funktion efter skattereformen. En annan tveksam åtgärd av regeringen är att redan nu ompröva 1994 års ändringar i revisionsreglerna som syftade till att avhjälpa bristerna i rättssäkerheten på detta område.

Den f. d. sekreteraren i den nu nedlagda Rättssäkerhetskommittén, Anders Hultqvist, har skrivit en doktorsavhandling med namnet Legalitetsprincipen vid inkomstbeskattningen. Legalitetsprincipen står för de rättssäkerhetsgarantier som i straffrätten uttrycks genom maximerna nullum crimen, nulla poena sine lege, dvs. inget brott, inget straff utan lag. Principerna har bärighet även på skatteområdet. Anders Hultqvist hävdar att skatteflyktsklausulen strider mot grundlagen. Det måste finnas en lag, om skatt skall kunna påföras. I annat fall flyttas kompetens över från riksdagen till olika domstolar. Det blir i så fall domstolarna som får komplettera lagen.

Fru talman! I tidningen Fria företagare nr 1/95 utvecklar företrädare för de mindre och medelstora företagen sin syn på den bristande rättssäkerheten. Bl.a. tar de upp att bevisbördan i skattetvister är omvänd, att besluten om betalningssäkring ofta är godtyckliga och dåligt underbyggda samt att det är alldeles för svårt att få muntlig förhandling i skattetvister. Dessa företagare anser sig ha konstaterat att anmälningar och tjänstefel inte undersökts grundligt nog av JO-ämbetet. De finner det tydligen dessutom problematiskt att både domstolar och myndigheter inte tolkar lagen efter bokstaven utan tillämpar den efter vad de anser vara politiskt önskvärt.

Regeringens planer på att återinföra generalklausulen mot skatteflykt inger stark olust i företagarkretsar. De menar att klausulen innebär total rättslöshet och därför inte kan godtas. Skall de mindre företagen våga satsa på Sverige måste de ha klara och fasta spelregler.

Sverige behöver en kraftig förstärkning av rättssäkerheten. En total översyn av rättssystemet för att garantera rättssäkerheten är nödvändig.

Jag står bakom de kristdemokratiska reservationerna i betänkandet, men yrkar bifall endast till reservation nr 1.

Anf. 153 BJÖRN ERICSON (s)

Fru talman! I skatteutskottets betänkande SkU 22, som vi nu debatterar, behandlas regeringens förslag till anslag till skatteförvaltningen. Dessutom tas i betänkandet upp ett antal övriga frågor på skatteförvaltningens område.

Som framgått av de tidigare inläggen finns till betänkandet fogade ett antal reservationer, som jag till att börja med vill yrka avslag på. För säkerhets skull vill jag redan nu yrka bifall till utskottets betänkande, innan jag övergår till att kommentera själva ärendet och reservationerna.

I reservation nr 1 beträffande motiveringen, som har avgivits av Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och kds, instämmer man till

stora delar i de åtgärder och förslag som utskottsmajoriteten för fram, men tar som skäl för reservationen upp regeringens beslut att lägga ner Rättssäkerhetskommittén. Reservanterna försöker ge uttryck för att utskottsmajoriteten skulle vilja försämra rättssäkerheten, vilket är totalt fel. Skälet till att den nuvarande Rättssäkerhetskommittén läggs ner är att den har kommit med sina förslag och därmed är färdig med sitt arbete.

Nu skall förslagen utvärderas. För det fortsatta arbetet planeras, enligt uppgift, tillsättandet av en ny kommitté som får ett bredare uppdrag.

Karl-Gösta Svenson m.fl. tog upp frågan om den ekonomiska brottsligheten. Karl-Gösta Svenson försökte göra ett stort nummer av det. Den ekonomiska brottsligheten måste bekämpas med kraft. I april kommer regeringen att lägga fram en strategiplan för att att attackera bl.a. de frågor som den tidigare regeringen inte orkade med. Karl-Gösta Svenson har därför tillfälle att i april återkomma till den frågan.

Samtidigt som lagen om skatteflykt, som togs bort av den borgerliga regeringen, beräknas bli återinförd den 1 juli i år så tillsätter regeringen en kommitté som får till uppgift att arbeta fram förslag till en ny lag mot skatteflykt. I det arbetet skall man ta fasta på de erfarenheter som vunnits vid tillämpningen av den tidigare lagen. Samma kommitté får i uppdrag att komma med förslag till hur skattekontrollen kan stärkas och effektiviseras. Bl.a. skall kommittén ompröva reglerna för skatterevision, dvs. skattemyndighetens rätt att granska företagens bokföring.

I samma moment finns också reservation nr. 2 av Vänsterpartiet. Man föreslår där att skattemyndigheten tilldelas 140 miljoner mer än vad regeringen föreslagit i propositionen.

Riksskatteverket och skattemyndigheten har, på samma sätt som alla andra myndigheter och förvaltningar, ålagts ett besparingskrav. För de här aktuella myndigheterna gäller en besparing på 3 %. Utskottet har i anslutning till detta med stor majoritet angivit i betänkandet att mot bakgrund av det statsfinansiella läget måste alla möjligheter till besparingar genom effektiviseringar tas till vara även inom skatteförvaltningen.

Samtidigt skall sägas att nya resurser, motsvarande 1 % av anslagen, tillförs för hanteringen av momsen till följd av EU-inträdet. Eftersom de besparingskrav som nu föreslås bygger på den tidigare redovisade fördjupade prövningen, anser utskottet att det är rimligt att besparingskravet genomförs.

I reservation nr 3 framhåller moderaterna i sitt yrkande att riksdagen till Ersättning för kostnader i ärenden och mål om skatt m.m., skall öka på skuldbördan genom att anslå 10 miljoner mer än vad regeringen föreslår. Regeringens förslag till anslag innebär att anslaget i förhållande till innevarande budgetår förhöjs med vad som motsvarar den längre tiden för det nya budgetåret. Utskottsmajoriteten vill därför inte tillmötesgå den moderata reservationen.

I reservation nr 4 tar moderaterna upp frågan om Riksskatteverket skulle få möjlighet att göra avvägningen av hur resurstilldelningen

mellan skattemyndigheternas och kronofogdemyndigheternas verksamheter skall ske. Utskottsmajoriteten delar regeringens uppfattning att avvägningen, för att kunna göras i ett längre tidsperspektiv, bör ske i form av sedvanlig budgetprövning. Det Karl-Gösta Svenson pekar på, nämligen vad Riksrevisionsverket anser efter sin granskning, kan mycket väl byggas in i de fortsatta kontakterna mellan departementet och Riksskatteverket.

När det gäller befogenheten att besluta om indrivning framför moderaterna i reservation nr 5 att Riksskatteverket skall få befogenhet att besluta om när skatter och avgifter skall bli föremål för indrivning. Det som gäller sedan länge är ju en nästan obligatorisk skyldighet för skattemyndigheterna att begära indrivning av skatter m.m. som inte betalas. Undantagen från den skyldigheten har varit och är mycket begränsade. För övrigt reformerade riksdagen, med ett enigt antagande, reglerna för indrivning av statliga fordringar så sent som våren 1993. Såvitt det går att bedöma har ingenting hänt sedan dess som gör att det nu krävs några förändringar.

I reservation 6 begär Vänsterpartiet att kontrollen av aktieförsäljningar skall effektiviseras. Enligt reservanterna förblir stora realisationsvinster på det området oredovisade. Som jag var inne på i början av mitt anförande kommer regeringen att under våren lämna förslag till riksdagen om att skyldigheten att lämna kontrolluppgift skall utvidgas. Kontrolluppgifter skall enligt det kommande förslaget omfatta reavinster eller reaförluster vid försäljning av andeler i värdepappersfonder. För andra finansiella instrument, som t.ex. aktier, kommer regeringen att föreslå att det införs skyldighet att lämna kontrolluppgift på försäljningssumman.

Centern och Moderaterna begär i reservation 7 att den preliminära F-skatten och den särskilda A-skatten sänks till 1994 års nivå. Jag tycker att Per Rosengren i sitt anförande har givit ett tillräckligt svar på detta. Riksdagen beslutade i höstas att höja uttaget på dessa bägge skatter till 110 % av den slutliga skatten året före inkomståret för såväl juridiska som fysiska personer respektive 105 % om denna skatt understiger den ursprungligen debiterade skatten. Även om både Centern och Moderaterna var motståndare till beslutet i höstas, var höjningen då motiverad av vinstutvecklingen i näringslivet. Utskottet menar därför att det är alldeles för tidigt att redan nu revidera denna nivå.

I reservation 8 från Moderaterna och Centerpartiet begärs att regeln i 5 kap. 4 § taxeringslagen skall vidgas till att också gälla vissa uppgifter som lämnas i samband med inkomst av näringsverksamhet. Detta anges särskilt beträffande sjukpeng i näringsverksamhet och beträffande insättning på och uttag från skogskonto.

Jag vill, fru talman, bara först påpeka att syftet med reglerna om skattetillägg bl.a. är att inskärpa betydelsen av att korrekta uppgifter lämnas. Den nuvarande bestämmelsen i 5 kap. 4 § taxeringslagen infördes i samband med genomförandet av den förenklade deklarationen 1985, och den tog sikte på att löntagare och bankkunder inte skall drabbas av skattetillägg när det är den kontrolluppgiftsskyldige som har gjort fel.

I reservation 9 framför kds krav på förändringar beträffande tidsfrister för omprövning av deklarationer samt en begränsning av en eventuell respiträntа till ett år. Utskottet har vid tidigare behandling av denna frågeställning enats om att anse nuvarande tidsfrist rimlig både för den skattskyldige och för myndigheten. Vad gäller respiträntа kommer Skattebetalningsutredningen, som för övrigt kommer att avsluta sitt arbete i år, att utarbeta förslag till ett samordnat system för redovisning och inbetalning av skatter och avgifter. Därför är någon åtgärd nu inte behövlig.

Fru talman! Därmed har jag gått igenom de reservationer som fogats vid betänkandet och yrkar själv än en gång avslag på samtliga reservationer och bifall till utskottets hemställan.

Anf. 154 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik

Fru talman! Björn Ericson sade i sitt anförande att Rättssäkerhetskommittén lades ned eftersom den hade slutfört sitt arbete, trots att han i sitt huvudanförande nämnde flera frågor som återstår att lösa, bl.a. prejudikatsbildningen, förhandsbesked och tidsfrister för eftertaxering.

Björn Ericson sade också att man med andra åtgärder vill stärka rättssäkerheten. Hur då? Vilka åtgärder föreslås?

Vidare sades att socialdemokraterna vill ta vara på de erfarenheter som tillämpningen av skatteflyktsklausulen gav. Vilka erfarenheter är det? Det finns inte många sådana. Denna klausul var mycket svår att tillämpa.

Anf. 155 BJÖRN ERICSON (s) replik

Fru talman! Michael Stjernström funderar över hur rättssäkerheten kommer att stärkas i den nya tappningen. Det är ju svårt att säga, eftersom denna skall utformas i den nya kommittén, men det finns anledning att se till att rättssäkerheten utformas på ett sådant sätt att man tillvaratar de intressen som vi har anledning att slå vakt om. Jag har alltså inget svar på frågan hur den kommer att se ut, men den kommer att utformas av den nya kommittén.

Anf. 156 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik

Fru talman! Men delar Björn Ericson min uppfattning att det fanns uppgifter som Rättssäkerhetskommittén skulle ta upp? Jag nämnde att frågorna om prejudikatsbildningen, möjligheten till förhandsbesked och tidsfristerna för eftertaxering är olösta och att man måste arbeta vidare med dem.

Anf. 157 BJÖRN ERICSON (s) replik

Fru talman! Detta blir naturligtvis frågor som Rättssäkerhetskommittén kommer att ta itu med.

Anf. 158 AGNE HANSSON (c) replik

Fru talman! Jag skulle egentligen kunna avstå, men nu börjar den här debatten bli intressant. Björn Ericson sade först att Rättssäkerhetskommittén är nedlagd, men nu senast sade han att Rättssäkerhets-

kommittén skall ta hand om de frågor som föregående talare pekade på. Hur tänker socialdemokraterna i frågan om rättssäkerheten? Det är inte konstigt att man får tankar om att de är beredda att försämra den, eftersom det nu sägs att skälet till nedläggningen är att den är färdig. Ändå hade den nästan slutfört ytterligare ett betänkande för framläggande, vilket nu varken kommer att bli föremål för remissomgång eller behandling.

Är det så, Björn Ericson, att regeringen är beredd att ta upp de frågor som Rättssäkerhetskommittén nästan var färdig att presentera för riksdagen? I så fall hälsar jag det beskedet med tillfredsställelse. Jag tror nästan att den möjligheten finns.

Slutligen skulle jag vilja be Björn Ericson svara på den fråga som jag ställde i mitt inledningsanförande: Ser socialdemokraterna en motsättning mellan å ena sidan högre rättssäkerhet i beskattningen och å andra sidan en effektiv beskattning?

Anf. 159 BJÖRN ERICSON (s) replik

Fru talman! Låt mig besvara den sista frågan först. Svaret är nej. I mitt anförande angav jag att den rättssäkerhetskommitté som regeringen nu har beslutat lägga ned har fört fram sina förslag och att dessa förslag nu skall utvärderas. Det skall tillsättas en ny kommitté, som bl.a. får ta ta itu med de frågorna, men dess uppdrag skall också breddas till att avse övriga rättssäkerhetsfrågor. Det är det svar som jag kan lämna i dag.

Anf. 160 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik

Fru talman! Jag skall för att vinna tid nöja mig med *en* replik.

Det som är allvarligt i socialdemokraternas agerande är att de vill återställa även på det här området. Man vill återställa det som vi här i riksdagen har beslutat om och som en tidigare enig rättskommitté var överens om, för att gå tillbaka till det gamla.

I utskottsbetänkandet anförs att utskottet välkomnar regeringens besked att den ämnar föreslå ett återinförande av skatteflyktslagen. Jag vill bara instämma i det som Michael Stjernström sade om skatteflyktslagens konsekvenser.

På områdena tull, kronofogdemyndighet och polis gör ni ju kraftfulla neddragningar. Vi är tillbaka på precis samma nivå som i slutet av 80-talet, då ni inte kunde hävda er i arbetet mot ekobrotten. Vi ser i dag i utredningen om bankkrisen effekterna av detta. Utredaren sade att minst 3 ½ miljard kronor av förlusterna berodde på ekobrott. Ni hade inga resurser mot detta. Ni vill bara försämra rättssäkerheten och dra ned möjligheterna till en effektiv kamp mot ekobrotten. Det är det allvarliga i den politik som ni för.

Anf. 161 BJÖRN ERICSON (s) replik

Fru talman! Att Moderaterna och socialdemokratin har delade uppfattningar beträffande skatteflyktslagen står klart för var och en, K-G Svensson. Moderaterna har aldrig varit stora tillskyndare av att infordra de skatter som skall infordras.

Jag vill än en gång säga att den ekonomiska brottsligheten med kraft måste bekämpas. Jag tror att man kan säga att den tidigare borgerliga regeringen inte heller lyckades särskilt väl med den ekonomiska brottsligheten.

Redan nu, efter fem månaders regerande, kommer den socialdemokratiska regeringen att lägga fram en strategi för den ekonomiska brottsligheten. Vi får ta den debatten i april.

Anf. 162 PER ROSENGREN (v) replik

Fru talman! Under tiden 1993/94 fram till 1998 kommer man att ha plockat bort 683 miljoner kronor från skattemyndigheterna. Om man accepterar de siffror som har nämnts, dvs. att varje satsad krona ger sex kronor tillbaks, måste det innebära att man också förlorar sex kronor i intäkt om man plockar bort en krona – allt annat oförändrat. Om socialdemkraterna eller majoriteten underkänner resonemanget om förhållandet 1:6 får de säga det, men om man plockar bort pengar som genererar mer pengar är det de facto ingen besparing.

Vi kan hävda att vi under åren också ger skatteförvaltningen extra tillskott – 1995/96 50 miljoner, och 1994/95 149 miljoner. Det är bara det att de extra tillskott som duttas dit litet grand då och då blir förödande för organisationen. Man får ingen fasthet i organisationen. Man sparar pengar för alla eventualiteters skull. Man får ingen fast personal, och man får alltså ingen fast organisation. Detta extra duttande med pengar är förödande för organisationen. Det vore bättre att de pengarna lades på anslag A1 och A2, om man nu menar att de behövs. Det menar man säkert eftersom man ger dessa tillskott.

Den viktigaste frågan gäller om socialdemokraterna underkänner teorin om att en satsad krona ger sex kronor tillbaks.

Anf. 163 BJÖRN ERICSON (s) replik

Fru talman! Vi underkänner inte det förhållandet, men till det skall läggas att skattemyndigheten samtidigt säger att det inte bara är pengar som behövs. Man klarar inte ut den ekonomiska brottsligheten i en handvändning. För att situationen skall redas upp krävs också en avsevärd utbildningsverksamhet. Det gör att effekten inte kommer på en gång.

Anf. 164 PER ROSENGREN (v) replik

Fru talman! Nu blir jag mycket konfunderad. Vi vet alla att utbildning av personal kostar pengar. Vill man satsa på kampen mot den ekonomiska brottsligheten handlar det, som Björn Ericson säger, om att utbilda folk. Men då måste man ha folk som sköter den löpande verksamheten också.

Att dränera skattemyndigheten på pengar i det läget blir en halv katastrof, skulle jag vilja säga.

Om man accepterar förhållandet 1:6 innebär en besparing i dessa storleksordningar att man de facto plockar pengar från statskassan.

Anf. 165 BJÖRN ERICSON (s) replik

Fru talman! Jag vill till Per Rosengren säga att vi sparar 8 % på tre år på skatteförvaltningen och Riksskatteverket, medan vi sparar 11 % på övriga myndigheter och förvaltningar. Det är en avsevärd skillnad.

Dessutom läggs det, vilket har redovisats tidigare i debatten, 200 miljoner extra på den ekonomiska brottsligheten.

Anf. 166 WIGGO KOMSTEDT (m)

Fru talman! Jag vill säga några få ord om motionen Sk807, som behandlas i betänkandet.

I en kärv ekonomi med nedskärningar på många områden protesterar väldigt många människor och enskilda. Vad som inte uppmärksammas – inte heller i goda tider – är alla de avgifter och skatter som betalas av den skattskydlige och som inte redovisas, vilket jag har påtalat i motionen.

Det skulle vara väldigt viktigt och betydelsefullt om den enskilde skattebetalaren fick veta vad det är man egentligen betalar för. Det är trots allt en stor del av lönen som på det sättet går till avgifter och skatter.

I ett särskilt yttrande har Moderaternas representanter i skatteutskottet påtalat detta förhållande och sagt att man skall följa upp det. Man har också pekat på det som jag har sagt i motionen, dvs. att de som har F-skattsedel får detta redovisat och specificerat. De kan se exakt vilka olika avgifter som betalas in.

Med den moderna ADB-tekniken skulle det vara mycket enkelt att redovisa denna uppgift så som jag har föreslagit i motionen. Det är viktigt för den enskilde skattebetalaren.

Moderaterna har lovat att följa upp frågan, och jag hoppas att hela riksdagen gör det. Politikerna vill väl inte undanhålla för skattebetalarna hur mycket pengar som försvinner bakvägen och som egentligen borde vara deras lön? Jag tror att det är viktigt för många att förstå vilken lönesumman egentligen är.

Jag har inget yrkande, för vi skall votera före kl. 18.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Mom. 1 (anslag till Skatteförvaltningen)
Propositioner ställdes först beträffande utskottets hemställan och därefter ifråga om motiveringen.
Hemställan:
1. utskottet
2. res. 2 (v)
Votering:
249 för utskottet
18 för res. 2
2 avstod

80 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 133 s, 63 m, 15 c, 17 fp, 11 mp, 10 kds
För res. 2: 17 v, 1 mp
Avstod: 2 fp
Frånvarande: 28 s, 17 m, 12 c, 7 fp, 5 v, 6 mp, 5 kds
Motiveringen:
Godkännande av
1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 1 (m, c, fp, kds)
Votering:
153 röster för utskottet
109 röster för res. 1
8 avstod
79 frånvarande
Kammaren godkände utskottets motivering.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 133 s, 8 v, 12 mp
För res. 1: 64 m, 15 c, 19 fp, 1 v, 10 kds
Avstod: 8 v
Frånvarande: 28 s, 16 m, 12 c, 7 fp, 5 v, 6 mp, 5 kds

Mom. 8 (preliminär F-skatt och särskild A-skatt)
1. utskottet
2. res. 7 (m, c)
Votering:
190 röster för utskottet
80 röster för res. 7
79 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 133 s, 19 fp, 17 v, 12 mp, 9 kds
För res. 7: 64 m, 15 c, 1 kds
Frånvarande: 28 s, 16 m, 12 c, 7 fp, 5 v, 6 mp, 5 kds

Mom. 9 (skattetillägg)
1. utskottet
2. res. 8 (m, c)
Votering:
191 röster för utskottet
79 röster för res. 8
79 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 133 s, 19 fp, 17 v, 12 mp, 10 kds
För res. 8: 64 m, 15 c
Frånvarande: 28 s, 16 m, 12 c, 7 fp, 5 v, 6 mp, 5 kds

Övriga moment
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Beslut om uppskjuten votering

På förslag av andre vice talmannen medgav kammaren att de ärenden som hann debatteras färdigt under återstoden av dagens sammanträde fick avgöras vid arbetsplenum onsdagen den 5 april.

Ajournering

Kammaren beslöt kl. 17.59 att ajournera förhandlingarna till kl. 19.00 för middagsuppehåll.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 19.00.

8 § Alkoholskatt och tobaksskatt

Alkoholskatt och tobaksskatt

Föredrogs
Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU19
Alkoholskatt och tobaksskatt

Anf. 167 JAN-OLOF FRANZÉN (m)

Herr talman! Moderaterna har fogat tre reservationer och ett särskilt yttrande till skatteutskottets betänkande nr 19. För att underlätta kammarens arbete yrkar jag bifall bara till reservation nr 2 under mom. 3 vad gäller teknisk sprit, men jag står självfallet bakom övriga moderata reservationer och vårt yttrande.

När det gäller den tekniska spriten är det den nya lagstiftningen som ställer till problem för de företag som i sin verksamhet använder denna. Problemen består i att företag som använder teknisk sprit tvingas ligga ute flera månader med skattedelen på denna. Skatten kan i många fall uppgå till miljonbelopp årligen.

Företagen kan också skaffa sig godkännande som upplagshavare, men då kräver Riksskatteverket en säkerhet för skatten på 500 000 kr. Många av dessa företag torde vara i den situationen att de över huvud taget inte förmår ligga ute med skatten eller ställa upp med den begärda säkerheten.

Vi moderater tillsammans med övriga borgerliga partier anser att det inte finns någon rimlig anledning till att det skall behöva vara på det här viset. Man kan genom relativt enkla ändringar i regelsystemet åstadkomma en bättre ordning. Exempelvis skulle man kunna bygga på

de kontrollrutiner som redan används av Läkemedelsverket när det kontrollerar dem som använder teknisk sprit skattefritt mot försäkran.

Vi föreslår därför i reservationen en utvidgning av försäkringssystemet med en rimligare nivå på den begärda säkerheten. Dessutom föreslår vi reservanter att en omprövning av förutsättningarna för att bli upplagshavare skall övervägas närmare.

Den övergångsordning som innebär att vissa användare av teknisk sprit får inköpa spriten skattefritt mot försäkran måste med omedelbar verkan förlängas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I reservation nr 4, herr talman, tar vi moderater upp frågan om 24-timmarsregeln vid införsel av alkoholdrycker som inköpts skattefritt ombord på färjor. Vi anser att den nya lagen om beskattning av privatinförsel etc. över huvud taget inte bör innehålla någon 24-timmarsregel.

Då det gäller särskilt taxfreevaror som säljs ombord på färjor mellan Sverige och andra EU-länder anser vi att den kvantitativa restriktionen som följer av gällande provianteringsföreskrifter och som begränsar försäljningen ombord på färjorna inom Norden är tillräcklig från olika synpunkter. Därför behövs inte 24-timmarsregeln, och den bör kunna utgå ur lagstiftningen.

Vi förutsätter dock att regeringen uppmärksamt följer hur taxfreeförsäljningen praktiseras på färjor efter ett borttagande av den nuvarande 24-timmarsregeln. Skulle missbruk efter en nyordning uppstå måste självfallet nödvändiga åtgärder vidtas.

Herr talman! I reservation nr 5 tar vi moderater upp restriktionerna för vilka varor som får ingå inom den 800-kronorsram som gäller för skattefri försäljning i exportbutiker till resenärer ombord på fartyg och flygplan på väg från Sverige till annat EU-land. Dessa restriktioner saknar stöd i EU-rätten och tillämpas heller inte av andra EU-länder. Sverige har maximerat försäljningen till 2 liter öl per resenär, medan däremot t.ex. Finland tillåter 15 liter. Detta innebär att man på passagerarfärjorna mellan Sverige och Finland får köpa endast 2 liter öl på utresan men 15 liter på hemresan till Sverige. Denna ordning måste resenärerna uppfatta som märklig.

Enligt vår uppfattning måste konkurrensneutralitet eftersträvas. Detta vill vi ge regeringen till känna.

I ett särskilt yttrande har vi moderater i utskottet tagit upp konsekvenserna av skatten på öl. Sverige har jämfört med övriga EU-länder en mycket hög skatt på öl. Genom nya, liberaliserade införselbestämmelser kommer betydande mängder av lågbeskattat öl att införas till Sverige. Detta leder till betydande förluster för den svenska bryggerinäringen. Vidare kommer den svenska staten att förlora skatteintäkter. Det allvarligaste synes oss vara att många arbeten inom den svenska bryggerinäringen riskerar att slås ut.

Mot denna bakgrund är det viktigt att eftersträva en harmonisering av alkoholskatten i Sverige med vad som gäller inom EU. Vi anser att detta är önskvärt för att åstadkomma rimliga konkurrensförhållanden

och viktiga förutsättningar för nödvändiga framtida investeringar inom den svenska bryggerinäringen.

Anf. 168 KARIN PILSÄTER (fp)

Herr talman! Våldet och hoten i samhället kryper tätt inpå oss. De som blir utsatta är både nära och kära och totala främlingar. Det är våld i hemmen, våld på gator, våld på torgen, våld med knytnävar, våld med vapen, hot, terror, t.o.m. död.

Många människor engagerar sig mot våldet. Ibland pratar man om hårdare tag, längre straff, fler poliser, och andra gånger om förebyggande åtgärder, vård, omhändertagande, förebilder, vuxennärvaro bland ungdomar, mer kunskaper och insikter. Listan kan göras mycket lång.

Målet, ett tryggare samhälle för oss alla, är givetvis helt okontroversiellt, men ofta är vi oense om medlen. Jag tror att det här är ett sådant tillfälle.

Herr talman! Våldet i vårt samhälle har ett mycket starkt samband med frågorna i det här betänkandet. Även om alkoholbeskattning, införselregler, m.m. oftast diskuteras i mera tekniska termer och från andra utgångspunkter så finns ett samband.

Alkohol kan både brukas och missbrukas. Det som i ena sammanhanget är ett gott glas vin, litet extra festligt, samvaro och gemenskap, blir i ett annat sammanhang en ensam flaska dessertvin, ilska, hopplöshet, hot, skador och våld. Alkoholens skadeverkningar är fortfarande ett av vårt lands största sociala problem.

Mycket har gjorts för att motverka skadorna, men andra faktorer verkar i motsatt riktning. Försäljningen har tydligen minskat litet grand, men det finns många oroande tecken, t.ex. att missbruket återigen går längre ner i åldrarna. Det finns ingen anledning att slå sig till ro, tvärtom. Vi har väldigt långt kvar tills vi har uppnått det WHO-mål om en minskning av totalkonsumtionen som Sverige har ställt sig bakom. Regeringen har ett stort ansvar för att på bred front ta tag i det här.

Herr talman! Förutsättningarna för alkoholpolitiken ändras, t.ex. genom medlemskapet och de omförhandlingar av införselkvoter som det för med sig och genom de ändrade villkor för prispolitiken som uppstår. Folkpartiet liberalerna tycker att detta måste leda till förstärkningar av alkoholpolitiken på andra områden för att så långt som möjligt motverka dessa negativa effekter av medlemskapet i EU.

Det som i dag är aktuellt är frågor kring införsel och kommande förändringar av skatten på öl.

Medlemskapet i EU har gett oss en ökad rätt att föra in alkohol i Sverige som är billigare än den som finns hemma. Det innebär naturligtvis en risk för ökad totalkonsumtion. Jag kan ge ett exempel. Häromdagen kom min man hem från en konferensresa till Åbo. Tidigare skulle han ha haft sex burkar med sig hem. Nu hade han en hel platta. Självfallet leder det till en ökad konsumtion i vårt hushåll. Andra människor fungerar likadant.

Om de tillåtna kvantiteterna utökas ytterligare efter våra två år av övergångsregler blir risken också större. Därför anser vi i Folkpartiet

att man skall vara beredd att t.o.m., om så behövs, använda Sveriges veto till att förlänga restriktionen vad gäller kvantiteterna. Detta framförs i reservation nr 6. Detta är också viktigt för att man skall kunna ha kvar någon form av aktiv prispolitik. Ju mindre införselkvantiteter vi har, desto mindre behov har vi av EU-anpassning.

Det kan vara aktuellt att sänka skatten på folköl när vårt undantag från skatteharmonisering upphör om några år. Om skatten på folköl i stället höjs behöver det inte betyda att alla dricker starköl. Jag tror säkert att våra duktiga svenska bryggerier kan ta fram ölsorter som är ännu svagare som kan ersätta folkölet och säljas i livsmedelsbutikerna. Det är därför viktigt att regeringen inte lägger fram några förhastade förslag om en minskad ölbeskattning. Det här har vi fört fram i ett särskilt yttrande av Isa Halvarsson som har fogats till betänkandet.

Herr talman! Inledningsvis pratade jag om våld. Vi vet att berusning, missbruk av antingen alkohol eller andra droger, finns med i bilden vid nästan alla fall av misshandel och våldsbrott. Det finns med vid våld i hemmet mot nära och kära såväl som vid våld på gator, torg eller allmänna lokaler som är riktat mot främlingar. Att vilja sänka totalkonsumtionen och därmed missbruket är inte något utslag av ordentlighet eller inskränkthet, inte ens tråkighet. Det är ett utslag av engagemang för alla dem som direkt eller indirekt blir offer: barn, fruar, andra anhöriga, kamrater och främlingar. Därför tycker jag att det är litet beklämmande att se att det parti, Moderaterna, som kanske mest försöker profilera sig som lagens och ordningens väktare, som mest av alla vill ha mer polisinsatser, längre straff och allmänt hårdare tag samtidigt verkar för att en av de absolut viktigaste bakomliggande faktorerna, alkoholen, skall bli både billigare och mer lättillgänglig. Det här tycker jag är hyckleri. Allt tal om att värna brottsoffer klingar väldigt falskt så länge man hellre värnar bryggerierna och medverkar till att fler blir utsatta.

Alldeles särskilt gäller detta kvinnor och barn. De blir offer för psykisk och fysisk misshandel. Det statistiskt sett farligaste stället för en kvinna att vara på är inte mörka bakgator i city utan hennes eget hem. Det är inte vi kvinnor som går hem på fredagskvällen, tar oss ett järn och klår upp våra karlar. Det är männen som gör så. Därför är detta i allra högsta grad också en kvinnofråga förutom att det framför allt är en fråga om folkhälsa, omtanke och medmänsklighet.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till reservation nr 6 och står givetvis även bakom reservation nr 2 om teknisk sprit, vilken jag hoppas inte har någon alkoholpolitisk inverkan.

Anf. 169 JAN-OLOF FRANZÉN (m) replik

Herr talman! Vi moderater tror att individen kan behärska och handskas med alkoholdrycker. Vi tror inte att man genom högre skattesatser får mindre problem med alkoholen.

Jag skulle önska att Karin Pilsäter hade varit nere i Skåne, mellan Helsingör och Helsingborg. Där flödar ölet i dag in till riket. Man får bygga om färjorna för att klara av de ölbackar som skall forslas in i Sverige. Karin Pilsäter slår ut sin egen bryggerinäring i landet. Jag tror

mycket väl, som hon är inne på, att man kan göra gott öl. Jag för min del anser att det just är smaken på ölet som är det viktigaste. Skatterna är inte avgörande i det fallet. Det handlar om konkurrens.

Anf. 170 KARIN PILSÄTER (fp) replik

Herr talman! Jag tror att det är allmänt vedertaget att priset har ett avgörande inflytande på totalkonsumtionen. Totalkonsumtionen hänger ihop med hur mycket som missbrukas och hur mycket problem det blir kring alkoholen. Då får naturligtvis lägre pris negativa effekter. Det är inget konstigt. Ni är beredda att ta det. Jag är inte beredd att göra det. Det är det som är skillnaden.

Om nu smaken på ölet och inte skattesatser eller alkoholhalter är det viktiga, vilket jag också tycker, är det väl ett alldeles utmärkt förslag att låta våra svenska bryggerier ta fram bra konkurrenskraftigt öl att sälja i de vanliga livsmedelsbutikerna? Det är väl en mycket bättre lösning än att bara släpphänt ge efter? Som det framfördes fick jag intryck av att ölet redan flödar i Skåne. Skall vi då bara ge efter och se till att det flödar ännu mer?

Anf. 171 LARS BÄCKSTRÖM (v)

Herr talman! Jag skall begränsa mitt inlägg. Jag kan bara konstatera att jag i allt väsentligt instämmer i det anförande som Karin Pilsäter nyss hade här i talarstolen. Jag vill i likhet med Karin Pilsäter yrka bifall till reservation nr 6 under mom. 9.

Den bygger på en folkpartimotion som vi från Vänsterpartiets sida tycker är bra. Det är roligt att kunna stödja Folkpartiet i den här frågan, särskilt som Folkpartiet var ett ja-parti. Vi är ett nej-parti. Men här försöker vi ta ett gemensamt ansvar för de negativa effekter som Folkpartiet inser kan följa av medlemskapet. Det är roligt att Folkpartiet tar det ansvaret och har väckt den här motionen, och det är roligt att vi kan stödja den här reservationen.

Det är ytterligt beklagligt att inte andra partier, dvs. Miljöpartiet, Centerpartiet, Socialdemokraterna och även Moderaterna, gör samma sak. Det är beklagligt, men jag tror att man kommer att ändra sig när man börjar fundera. Man kanske inte har ändrat sig till nästa votering, men det är nödvändigt att ändra denna inställning. Det är nödvändigt att höja aktivitetsnivån vad gäller den här frågan. Annars besannas alla de farhågor som vi i nej-partierna hade. Ni från ja-sidan vill väl inte att vi skall få rätt? Därför är det bättre att gå på Folkpartiets linje. Då kan ni få visa att vi inte hade rätt i allting.

Tack, herr talman!

Anf. 172 RONNY KORSBERG (mp)

Herr talman! Jag vill ta upp en annan aspekt på detta med alkoholskatten. Miljöpartiet har väckt en motion som innehåller två förslag om skattehöjning, dels på alkohol, dels på tobak. Det här ligger i linje med de tankar som vi har om att växla skatt. Det som vi vill ha, t.ex. arbete, skall inte beskattas så hårt. I stället skall högre skatt läggas på sådant som vi vill bli av med.

I linje med detta resonemang har vi också fört fram tanken på att det som leder till kostnader i samhället – t.ex. alkoholskador och annat som blir följden av att man dricker för mycket sprit och röker för mycket – skall kopplas till beskattningarna. Det är grundtanken i det förslag som vi har lagt fram.

Detta leder också till en viss budgetförstärkning. Om man, som vi föreslår i vår motion, skulle höja alkoholskatten med ungefär 10 %, vilket egentligen inte är så våldsamt mycket, skulle det leda till en inkomstförstärkning på ungefär 2 miljarder. Om man höjer skatten på tobak med 13 %, som vi föreslår, får man in en och en halv miljard. Tanken är att dessa pengar skall användas för att täcka de merkostnader som samhället får på grund av negativa effekter.

Vi är naturligtvis medvetna om att det här synsättet inte är gängse i dag. Man tar in skatt på ett mer allmänt sätt och gör en fördelning efter någon sorts behovsprövning. Vi vill ändå föra fram tanken på att det skall finnas någon form av koppling. Vi tror i och för sig inte att det har någon större styreffekt. Vi vet att både drickandet och rökandet egentligen inte är så priskänsligt. Det är en ganska liten koppling mellan pris och efterfrågan.

Men vi tycker att det är en litet väl tuff skrivning i betänkandet, och det är därför vi har reserverat oss. Där står nämligen att vi sedan en lång tid tillbaka hävdat ståndpunkten att man inte skall beskatta på det här sättet. Det tycker vi inte är något argument. Det är väl bara ett konstaterande att man har gjort så här. Bara för att man gjort en sak väldigt länge behöver man inte fortsätta att göra på samma sätt.

Vi tyckte alltså att det kunde vara intressant att väcka den här frågan med den direkta kopplingen mellan skatt och den verksamhet som man får.

Jag står givetvis bakom båda de reservationer vi har på den här punkten, men jag skall nöja mig med att yrka bifall till reservation 1 under mom. 1.

Anf. 173 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds)

Herr talman! Jag vill avgränsa mitt inlägg till att enbart ta upp frågan om teknisk sprit. Som framhålls i motioner från bl.a. kristdemokraterna förorsakar den nya lagstiftningen problem för företag som i sin verksamhet använder teknisk sprit som inte är denaturerad.

Problemen består däri att dessa företag antingen måste ligga ute flera månader med skatten, som i normala fall kan uppgå till flera miljoner kronor årligen, eller skaffa sig godkännande som upplagshavare. I det sistnämnda fallet krävs emellertid både lagringskapacitet och att företaget, om det avser att sälja den obeskattade varan till en annan upplagshavare i Sverige eller till en näringsidkare i ett annat EG-land, ställer säkerhet för skatten. Hittills har Riksskatteverket krävt en säkerhet på 500 000 kr.

Många företag torde vara i den situationen att de över huvud taget inte förmår ligga ute med skatten eller ställa den begärda säkerheten, eller att de kan tillgodose kraven endast till priset av en försvagad likviditet eller genom att anstränga sin kredit ytterligare.

Det finns ingen rimlig anledning till att det skall behöva vara på det viset. Man kan genom relativt enkla ändringar i regelsystemet åstadkomma en bättre ordning, som kan bygga på de kontrollrutiner som redan utövas av Läkemedelsverket över dem som får använda teknisk sprit skattefritt mot försäkran.

Jag föreslår således att man närmare överväger en utvidgning av försäkranssystemet, en rimligare nivå på den begärda säkerheten och en omprövning av förutsättningarna för att bli upplagshavare. Med omedelbar verkan bör den övergångsordning förlängas som innebär att vissa användare av teknisk sprit får inköpa spriten skattefritt mot försäkran.

Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 174 LARS U GRANBERG (s)

Herr talman! För tre och en halv månad sedan debatterade vi i denna kammare om regeringens proposition 1994/95:56. Den debatten resulterade i att en klar majoritet fastslog nya skattesatser för tobak och alkohol. Vidare fastslogs de undantagsregler som vi genom vårt medlemskap i den europeiska unionen kommer att kunna behålla fram till 1997.

Ett undantag som beslutades om den 14 december 1994 var undantaget för vår syn på en progressiv beskattning av alkoholdrycker, vilket ger oss som politiker ett gyllene läge att under den tiden propagera i EU för vår syn på frågan om beskattning av alkohol och där eventuellt kunna så ett frö för framtiden.

Likaså ger det de svenska bryggarna en möjlighet till en relativt mjuk övergång till de nya EU-direktiven om alkoholbeskattning.

Här kan också nämnas att regeringen gett klara signaler om att frågan kommer att åter väckas i god tid före 1997.

Vidare beslutades om att vi även i framtiden, åtminstone under den tid som vi har undantag på den kvantitativa sidan, skall hålla oss med en s.k. 24-timmarsregel. Varför skall vi då ha denna regel, när detta inte är något krav från EU och det inte heller finns något undantag för detta i medlemsförhandlingarna?

Moderata samlingspartiets frågor slutar aldrig att förvåna mig. Därför skulle det vara ganska intressant, herr talman, om Jan-Olof Franzén kunde redovisa för hur moderaterna tänker sig en effektiv uppföljning och bevakning av de undantagsregler som vi nu har gentemot de andra EU-länderna.

Sedan bör vi, herr talman, få ett klart besked från Jan-Olof Franzén och moderaterna vilka direktiv Sveriges parlament bör följa och även vilka vi inte bör följa. Då vi nu är medlemmar i EU kan de väl med lätthet redovisa detta?

Det är nämligen så, herr talman, att denna fråga – likt många andra frågor som Sveriges riksdag i dag tar ställning till – är EU-direktiv om ändring i svensk lagstiftning. Jag har svårt att se att det på någon punkt i EU-avtalet finns något undantag vad gäller möjligheten att gång på gång gå emot EU och dess direktiv.

Herr talman! Allt det här, och litet till, var de huvudfrågor vi debatterade här i kammaren för snart tre och en halv månad sedan. Den gången var det enbart Moderata samlingspartiet som opponerade i debatten, och det i form av Jan-Olof Franzén. När vi nu behandlar skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU19, Alkohol- och tobaksskatt, vaknar de andra partierna till liv. Måhända är det vårkänslorna som får debattlustan att svalla.

Hos Vänsterpartiets Lars Bäckström och Miljöpartiets Ronny Korsberg kan man klart se ett väsentligt inflytande av våren. Det ser man på intensiteten i att föreslå vissa skattehöjningar för att till vissa, visserligen mycket behjärtansvärda, områden styra de inkomster man räknar med av dessa riktade skatter.

Visst är våren härlig, herr talman, men inte så härlig att man bara kan komma dragandes med skattehöjningar och tro att dessa enbart kommer att generera vinster. Man måste också ta en titt på de eventuella kostnader och följdverkningar som kan uppstå vid en ändring av en skattemodell. Det gör man bäst genom att underställa dessa frågor en helt vanlig budgetprövning.

Herr talman! De nuvarande skattesatserna på alkoholdrycker fastställdes så sent som i höstas. Att nu börja ändra i skattenivåerna tycker vi är att gå för häftigt fram. Vi behöver tid för att överväga de framtida skattesatserna, där vi också måste bearbeta EU:s syn på alkoholbeskattningen.

För Sveriges del har vi i riksdagen antagit – precis som Karin Pilsäter sade – med klar enighet ett mål från Världshälsoorganisationen om att sänka alkoholkonsumtionen med 25 % t.o.m. år 2000. Den enigheten är också ett argument för att i mesta möjliga mån gå varsamt fram med förändringar i lagstiftningen på alkoholsidan. Min förhoppning är att samma majoritet återfinns här i kammaren även i dag.

Därför skulle det vara bra, herr talman, om exempelvis Jan-Olof Franzén och moderaterna deklarerar hur man ser på det uppsatta WHO-målet. Jag hoppas att de, precis som två andra representanter för oppositionspartierna, deklarerar sin ställning vad gäller detta mål, och jag hoppas också att de övriga oppositionspartierna deklarerar samma inställning.

Herr talman! Jag vill säga några ord om skatt på öl. Även här har vi ett av de undantag som jag beskrev i inledningen av mitt anförande. Undantaget sträcker sig till 1997, vilket ger både stat och näring ett välförtjänt andrum. Vi behöver även här tid på oss för att påverka och inte minst för att stanna upp och ta en titt på vad bryggarna kan göra och vad staten kan göra för att forma ett fungerande och hållbart skatte- och näringsklimat för bryggerinäringen i framtiden.

Det som krävs nu, herr talman, är uppslutning runt ett genomtänkt och långsiktigt näringspolitiskt förslag för att värna svensk bryggerinäring i en hård europeisk konkurrens. Det vore väl att föredra framför en totalt huvudlös omställning både av kvantitetsgränserna och av skattesatserna på öl, som moderaterna bl.a. föreslår.

Det är utifrån det perspektivet som regeringen har deklarerat att man i god tid före undantagets utgång 1997 kommer tillbaka med ett klart konstruktivt förslag.

Herr talman! På området teknisk sprit kan ju nämnas, att vad gäller problemet med eventuella lättnader på detta område har nu regeringskansliet satt i gång ett arbete med att kartlägga problemen på området, och signaler från kansliet tyder på att denna fråga återigen kommer att bli föremål för debatt både i utskottet och eventuellt även här i kammaren. En sak som är klart intressant är att redan nu, mitt under debatten, arbetar beskattningsmyndigheten med en del av området teknisk sprit, nämligen att man numera individuellt avväger säkerhetsbeloppet. Men denna fråga kommer, herr talman, åter att bli föremål för granskning i skatteutskottet.

Herr talman! En annan skatt som tas upp i skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU19 är skatten på tobaksvaror. Även här hävdar vi att den tid som har gått sedan beslut fattades rör sig om endast tre och en halv månad. Det är alldeles för kort tid för att vi i dag skall kunna se några större konsekvenser som gör att vi nu i dag överväger att frångå det föregående fattade beslutet. Också här krävs det ju att vi förbereder oss för en eventuell förändring i skattesatserna rörande tobaksvaror och vanor, och det skall vi göra på samma sätt som på de områden där vi har undantag från EU:s skattesatser och regler. Vi måste alltså klarlägga vår syn på tobaksbeskattningen inom det europeiska samarbetet.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag återigen påminna oppositionen om att vi skall göra allt för att nå upp till Världshälsoorganisationens mål vad gäller alkoholkonsumtionen i Sverige. För att nå dit måste vi samarbeta med de övriga nordiska och europeiska länderna. Det är därför viktigt att vi inte nu förhastar oss och på så sätt slår igen öppna dörrar och sedermera springer före de övriga nordiska länderna. Det vi skall göra är att avvakta samtalet som pågår mellan exempelvis de nordiska länderna rörande den s.k. nordiska provianteringsöverenskommelsen.

Vidare måste våra förhandlingar med EU föras utifrån vår syn på alkoholpolitiken, nämligen att vårt mål är att sänka alkoholkonsumtionen med 25 % till år 2000.

Med det, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets hemställan och avslag på reservationerna.

Anf. 175 JAN-OLOF FRANZÉN (m) replik

Herr talman! Vi har undantagsregler i tre år när det gäller alkohol och öl. Men Sverige har i dag oerhört höga skatter i förhållande till övriga EU-länder. Om jag bara får nämna starkölet, ligger skatten här på 13 kr per liter, medan den i Danmark är 3 kr och i Tyskland 86 öre. Det är stora skillnader.

Det är klart att bryggerinäringen i detta land vill ha spelregler. Nu har vi ju en övergångstid på tre år, och man vill då ha signaler från regeringen om hur vi skall ha det i vårt land. Skall vi lägga ned de mindre bryggerierna? Vi har ett antal mindre bryggerier i landet, och många av dem har varierande smak på sina drycker, till gagn för det

svenska folket med olika smakinriktningar. Vi har också större bryggerier.

Hur går det för den mindre bryggerinäringen ute i glesbygden? Det vill jag fråga Granberg.

Anf. 176 LARS U GRANBERG (s) replik

Herr talman! Det är sant att vi har ett undantag, och så länge vi har det undantaget tycker jag att vi skall ta det litet lugnt och se framtiden an.

Jag tolkar svaret från Jan-Olof Franzén så att han tycker att skatten på öl är hög. Vi ser det som en del av just alkoholpolitiken att ha de höga skatterna, för att de också skall finansiera den sociala sidan – precis som Karin Pilsäter var inne på.

Jag kan ställa frågan till Jan-Olof Franzén igen: Hur ser ni moderater på Världshälsoorganisationens mål?

Anf. 177 JAN-OLOF FRANZÉN (m) replik

Herr talman! Jag säger här att skatten är hög i Sverige, och det erkänner också Granberg. Vad händer om vi ligger kvar på denna höga nivå? Kan den svenska bryggerinäringen klara sig gentemot konkurrensen från övriga Europa? Det är det frågan gäller, och det är den jag vill ha svar på. Jag har mycket svårt att tro att den svenska bryggerinäringen kan överleva i det läget.

Anf. 178 LARS U GRANBERG (s) replik

Herr talman! Jag kan förstå att Jan-Olof Franzén har ett visst intresse just för bryggerinäringen. Vi har tre års undantagstid, och vi skall ta den tiden.

Svaret på min fråga till Moderaterna uteblev. Jag tolkar det så att Moderaterna är nästan det enda partiet i kammaren som inte ställer upp på Världshälsoorganisationens mål.

Anf. 179 RONNY KORSBERG (mp) replik

Herr talman! Lars U Granberg sade mycket klokt i sitt anförande som jag gärna kan instämma i. Det är speciellt på två punkter som jag vill ge honom rätt.

För det första är det riktigt att jag har vårkänslor. Det kan inte förnekas, och det känns inte helt fel.

För det andra tycker jag inte att det finns några motsatser i det förslag som vi lägger fram om att höja priset på alkohol och tobak genom en höjd skatt. Men jag kan ge Lars U Granberg rätt i att det kanske inte är världens bästa tajmning med förslaget, eftersom vi nyligen har ändrat skatten genom EU-medlemskapet – som vi kanske i och för sig inte applåderade. Det finns också ett behov av att ha långsiktiga och någorlunda stabila regler.

Jag kan försäkra Lars U Granberg att vi inte har några dubier vad gäller målet att försöka nedbringa konsumtionen av både tobak och alkohol. Det framgår ganska klart av vår motion i ärendet. Även om det inte är kristallklart när jag säger att det inte finns någon stark koppling

mellan priset och konsumtionen, är den ju inte oväsentlig. Jag tycker därför att vårt förslag kan tillgodose både behovet av den koppling som vi avser och målet att få ned konsumtionen.

Anf. 180 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik

Herr talman! Det låter bra att man har uppmärksammat att det finns vissa problem med den tekniska spriten och att skattemyndigheten självmant nu har börjat titta på kraven på säkerhet. Lars U Granberg sade också att det finns vissa problem här – problem som vi inte uppmärksammade tillräckligt mycket när vi fattade beslut om detta i höstas.

Jag vill fråga vilka problem som Lars U Granberg ser beträffande den tekniska spriten utöver kravet på säkerhet.

Anf. 181 LARS U GRANBERG (s) replik

Herr talman! Ett problem är just kostnaderna för företagen. Jag har inte sett den nya propositionen. Jag svarar inte mer än så, utan jag väntar tills vi får se den nya text som vi skall ta ställning till.

Jag kan passa på att ställa frågan till Michael Stjernström. Han svarade inte heller när det gäller Världshälsoorganisationens mål. Hur ställer sig kds till det?

Anf. 182 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik

Herr talman! Som Lars U Granberg har noterat har vi inte reserverat oss på mer än den punkt som gäller den tekniska spriten, så vi instämmer med utskottsmajoriteten på de övriga punkterna.

Vi tycker att WHO:s mål är det enda riktiga. Vi arbetar för en restriktiv alkoholpolitik i Sverige. Det är riktigt, som Lars U Granberg försökte säga, att vi månar om många människor i samhället, och därför är vi restriktiva till alkohol.

Anf. 183 LARS BÄCKSTRÖM (v)

Herr talman! Lars Granberg talade om vårkänslor, och Ronny Korsberg erkände att han hade vårkänslor. Jag är mer osäker av mig ännu – det får bli varmare i luften först. Men Lars Granberg hade nog litet vårkänslor själv, eller också var det insnöade gamla rester han visade upp. Han gav mig en överhalning för att jag ville höja skatten, men det har jag inte föreslagit, Lars Granberg – inte alls! Det var liksom av gammal vana som jag fick skäll den här gången. Men Vänsterpartiet har inte föreslagit höjd skatt på alkohol i sitt budgetförslag. Vi har föreslagit stöd till en folkpartimotion i det här betänkandet. Så udda är det i det här fallet, så nu gäller det att vi är väldigt våralerta för att hänga med.

Vi är alltså överens om att det nog är för tidigt att ändra, men om ett tag tror jag att det kan finnas behov av att justera alkoholskattereglerna – det kan det göra. Det finns knöligheter med lagen, t.ex. att vin med bubblor i är extra hemskt och skall straffbeskattas enligt EU:s regler. Det finns alltså en del knepigheter som bör åtgärdas, men vi har inte föreslagit några skattehöjningar.

Däremot är det synd att vi inte har kunnat enas om att slå fast att vi skall ha en hård och aktiv linje mot EU när det gäller att värna våra möjligheter att ha införselregler, Lars Granberg. Men rätt skall vara rätt: Den här gången fick jag skäll i onödan!

Anf. 184 LARS U GRANBERG (s)

Herr talman! Om det var skäll i onödan vet jag inte. Det var en vänstermotion, undertecknad Gudrun Schyman, med bland dem som behandlas i betänkandet, och i den föreslogs en riktad skattehöjning. Det var den jag tänkte på när jag sade att förslagen måste gå igenom en grundlig budgetprövning.

Om det var fråga om vårkänslor eller om känslor av snö kan vi väl lämna därhän. Men vi kan ju snacka om EU. Vänstern gör sig ju nu av med den EU-talesman man har, nämligen Bengt Hurtig från min egen länsbänk; honom hade jag möjligtvis kunnat sätta mig ned med för att göra upp om framtida EU-planer.

Anf. 185 LARS BÄCKSTRÖM (v)

Herr talman! I reservationen från Vänsterpartiet till det här betänkandet har vi inga förslag om skattehöjningar. Det fanns en motion om teknisk sprit, men den har vi från Vänsterpartiets sida inte tillstyrkt vid utskottsbehandlingen – den förde med sig tekniska komplikationer, och vi lyssnar ju på de argument som framförs. Det är ju så vi jobbar i utskotten, eller hur Lars Granberg?

Anf. 186 LARS U GRANBERG (s)

Herr talman! Med tanke på dagen som har gått tyckte jag att det passade att ta upp det här. Nu när Vänsterpartiet börjar svänga mer åt höger kan det ju vara bra att påminna vänsterpartisterna om att de ändå brukar vara väldigt måna om att höja skatterna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 5 april.)

9 § Beskattningssystemets utformning under kriser och i krig

Föredrogs
Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU24
Beskattningssystemets utformning under kriser och i krig (prop. 1994/95:171)

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 5 april.)

10 § Ekonomisk demokrati, sparande och ägarspridning

Föredrogs
Finansutskottets betänkande 1994/95:FiU23
Ekonomisk demokrati, sparande och ägarspridning

Anf. 187 SONJA REMBO (m)

Herr talman! I finansutskottets betänkande nr 23 behandlas två motioner, en från Moderata samlingspartiet om sparande och ägardemokrati och en från Vänsterpartiet om ekonomisk demokrati – således klassiska politiska skiljefrågor. Socialdemokraterna hade helst sett att de båda motionerna behandlats i samband med budgetbetänkandet, där de hade kunnat försvinna mer obemärkt. Efter votering i utskottet beslutades emellertid om ett separat betänkande.

De senaste veckornas utveckling aktualiserar med dramatisk tydlighet hur nödvändigt det är att Sverige radikalt lägger om kursen i den ekonomiska politiken. Dit hör villkoren för sparande och ägande.

Visionen om en egendomsägande demokrati är en hörnsten i moderat politik. Ett spritt enskilt ägande baserat på privat sparande har avgörande betydelse för om Sverige skall vara ett välfärdssamhälle med fria och självständiga medborgare och ekonomisk tillväxt eller en centralt styrd och reglerad stat i ekonomisk utförslöpa och ett alltmer bidragsberoende folk.

Människors strävan efter att förkovra sig och förbättra tillvaron för sig själva och de sina är och har alltid varit en mäktig drivkraft. Ett samhälle som inte ger sina medborgare möjligheter att förkovra sig genom eget arbete, företagsamhet och sparande stagnerar och stöter slutligen bort de människor och det kapital som utgör förutsättningen för utveckling och välstånd.

Oupplösligt förknippat med denna drivkraft är det egna ägandet av kapital och egendom. Skyddet för äganderätten är en förutsättning för att människor skall vilja investera och våga ta risker, som alltid är förknippade med företagande och teknisk och ekonomisk utveckling. Det privata ägandet och sparandet är basen för såväl den enskildes som samhällets välstånd. Det ger trygghet och frihet genom de möjligheter det ger den enskilde att bestämma över och kontrollera sin ekonomi.

Det finansiella sparandet är också i en global ekonomi av betydelse för kapitalbildningen och för näringslivets, framför allt de mindre företagens, tillgång till investeringskapital. Utan tillgång till eget sparkapital eller sparade medel från familjemedlemmar eller andra närstående eller intressenter skulle en del av dagens storföretag inte ha funnits. Detsamma gäller ett oräkneligt antal mindre företag.

En fungerande marknadsekonomi förutsätter enskilt ägande och sparande. Marknadsekonomi baserad på enskild äganderätt är framför allt en nödvändig förutsättning för demokrati. I ett samhälle utan enskild äganderätt finns ingen pluralism annan än den som staten tillåter och stöder. Ett sådant samhälle är inte förenligt med fri debatt och demokrati. Den yttersta konsekvensen kan vi studera i det ekonomiska, politiska och moraliska sammanbrottet för tidigare planekonomier.

Den politik som inleddes i Sverige på 1940-talet dominerades av planekonomiskt tänkande i kombination med vad som förefaller att ha varit en allmänt omfattad tilltro till att välståndet var en gång för alla givet. I största välmening växte ett statligt/korporativt kontrollsamhälle fram.

Till skillnad från vad som var fallet i andra socialistiska stater var det inte produktionsmedlen som i första hand skulle läggas under offentlig kontroll utan produktionsresultatet och de enskilda medborgarnas ekonomi. Icke desto mindre är staten den enskilt störste ägaren av rent kommersiella företag som producerar varor och tjänster. Det korporativa inslaget har varit betydande.

Den socialdemokratiska politiken har bedrivits konsekvent och målmedvetet. Det finns en rak linje från arbetarrörelsens efterkrigsprogram för en planmässig folkhushållning fram till 1990-talets partiprogram.

Den s.k. svenska modellen har, som också Vänsterpartiet konstaterar, lett till en stark koncentration av stora företag. Samtidigt har nyetableringen av industriföretag minskat dramatiskt sedan 1950-talet. En sådan utveckling innebär risk för en svag inhemsk innovationskraft och vikande investeringar. Det innebär också en vikande arbetsmarknad. På 40 år har Sverige inte haft någon tillväxt av sysselsättning i den privata sektorn. Hela sysselsättningsökningen har kommit i den offentliga sektorn, som i allt väsentligt varit skyddad av offentliga monopol.

Samtidigt som storföretagen till följd av globaliseringen av ekonomin har blivit allt mindre beroende av Sverige har Sverige blivit alltmer beroende av storföretagen. Att detta är en vansklig situation framgår av det faktum att samtidigt som industriproduktionen i Sverige sedan 1970 har sackat efter övriga industriländer har produktionen i svenska företag utomlands ökat kraftigt. Under slutet av 1980-talet ökade de svenska direktinvesteringarna i utlandet dramatiskt. Den utvecklingen har vänt under senare år.

Till koncentrationen har, som också noteras i vänstermotionen, den solidariska lönepolitiken medverkat.

För den enskilde har utvecklingen inneburit en starkt sammanpressad lönestruktur. Samtidigt har en växande del av löneutrymmet intecknats för obligatoriska försäkringar. Kopplingen mellan arbetsersättning och arbetsinsats har blivit allt klenare. Till detta bidrar de kraftiga marginaleffekterna i skatte- och transfereringssystemen. För de allra flesta finns det i stort sett inga påtagliga ekonomiska incitament för att investera i en utbildning och för att ta på sig mer krävande och ansvarsfulla arbetsuppgifter.

Sverige har blivit ett höglöneland för lågutbildade och ett låglöneland för högutbildade. Givetvis medför detta att vi i en internationell ekonomi riskerar att förlora såväl kompetens som investeringar till länder som kan erbjuda markant bättre villkor.

Från att ha haft en av världens snabbast växande ekonomier sedan 1870-talet har motsatsen gällt sedan slutet av 1960-talet. Från 1970 till 1991 rasade Sverige från tredje till fjortonde plats i välståndsligan. 1993 hade vi fallit till sjuttonde plats.

Vi har fått en ökande statlig skuldbörda, upprepade kostnadskriser och finanskriser som har utlöst nedskrivningar av kronkursen. Ännu kan vi inte se något slut på den utvecklingen. Vi blir som nation allt fattigare och alltmer beroende av våra långivare.

Utbyggnaden av de kollektiva skyddsnäten har medfört att många enskilda hushåll har berövats reella möjligheter att spara eller dragit slutsatsen att de inte behöver spara för framtida behov eller ha en buffert för oförutsedda händelser. Ett eget sparande kan tvärtom leda till mindre förmåner från det allmänna än eljest.

För allt fler gäller inte längre den självklara regeln att det skall löna sig att arbeta. Tvärtom har beroendet av inkomster från transfereringsoch bidragssystemen ökat och därmed beroendet av det politiska systemet. En ESO-rapport visar att den lön som en vanlig familj behöver för att nå upp till socialbidragsnivån efter skatt och barnbidrag är betydligt högre än ingångslönen i flertalet yrkeskategorier. Rapporten avser 1991, då arbetslösheten började öka kraftigt, medan genomsnittsnivån fortfarande var jämförelsevis beskedlig.

Hushållen har invaggats i en bräcklig trygghet, vilket den yngre generationen har börjat upptäcka. I en nyutkommen bok beskriver en ung centerpartist situationen på följande sätt: "Det starka samhället har under de senaste trettio åren tagit från medborgarna så mycket ansvar och ställt ut så stora löften om välfärden att såväl kommunerna som staten håller på att kollapsa under kravbördan."

Vad som nu sker är att staten och kommunerna tvingas dra ner på de offentliga åtagandena samtidigt som man slår rekord i skatte- och avgiftsökningar.

Det förefaller mig synnerligen optimistiskt att i det läget tro att hushållen skall minska sitt sparande för att i stället börja konsumera och sätta fart på hemmamarknaden.

Förvisso ändrades hushållens sparbeteende dramatiskt under 1980-talet. Mellan 1982 och 1989 registrerades en kraftigt negativ sparkvot. I 1980-talets överhettade spekulationsekonomi lönade det sig att låna och konsumera. Skattesystemet och inflationen garanterade en hög avkastning. Många lockades då in i ett alltför kostsamt boende. Finansiellt sparande däremot bestraffades med negativ avkastning. Det var ett omoraliskt system, som belönade slösarna och spekulanterna och bestraffade bank- och aktiespararna.

Efter skatteomläggningen 1990 ökade sparkvoten lika dramatiskt, i hög grad som en följd av att hushållen började betala av sina skulder. Sparkvoten har närmat sig vad som gäller i jämförbara länder. Givetvis medför detta en lägre konsumtion, men att ensidigt utmåla detta som ett av de stora problemen i svensk ekonomi och ett hot mot tillväxt och sysselsättning innebär en grov förenkling och en undervärdering av de grundläggande problemen i den svenska ekonomin.

Skatteomläggningen likställde olika sparformer, vilket som väntat ledde till högre finansiellt sparande. Härigenom kan på sikt ökade resurser lånas ut till andra delar av ekonomin som behöver dem för produktiva investeringar. I debatten beskrivs detta ofta som att "pengar

läggs på hög", vilket tyder på en brist på insikt om de ekonomiska sambanden mellan sparande och investeringar.

Sveriges problem i dag är inte att det sparas för mycket i hushållen utan för litet i den offentliga sektorn. Man löser inte detta problem genom att skatte- och avgiftsvägen dra in hushållens sparande till de offentliga systemen.

Vänsterpartiets tankar om ökat offentligt ägande av företag, höjda skatter, indragningar av s.k. övervinster och uppbyggandet av nya löntagarfonder skulle få förödande effekter på sparandet, investeringsviljan och ekonomin.

Det är anmärkningsvärt, herr talman, att socialdemokraterna i finansutskottet inte entydigt tar avstånd från dessa förslag. Det är en illustrativ skillnad i deras försiktiga kringgående av den verkliga innebörden av vänstermotionen, samtidigt som behandlingen av den moderata motionen är demagogisk och föga seriös. Det är ytterligare ett exempel på socialdemokraternas återfall i gamla, unkna socialistiska tankebanor.

I regeringsförklaringen utpekades hushållens finansiella sparande som negativ för sysselsättning och tillväxt. Detta föranleder mig att fråga Sören Lekberg, som skall representera Socialdemokraterna i den här debatten, vilka konkreta förslag vi kan vänta från Socialdemokraterna i syfte att minska den privata sektorns finansiella sparande.

Ett stabilt, högt hushållssparande och privat ägande är ett led i en moderat politik för ekonomisk tillväxt, välstånd och en hållbar välfärd. Det är också ett led i en politik som syftar till att ge hushållen realistiska möjligheter att ta en del av det ansvar för den framtida tryggheten som nu ensidigt åvilar det allmänna och som det allmänna har allt svårare att infria. Det nya ATP-systemet kommer att öka sparandet. Behovet av bostadssparande ökar med nödvändigheten av större kontantinsatser. De tankar som på senare tid har väckts om hushållssparandet och dess fördelning över livscykeln och nya former av välfärdssystem, t.ex. s.k. medborgarkonton, förtjänar att utvecklas.

Ett ökat hushållssparande skall inte fördömas och hindras utan stimuleras genom fasta spelregler, genom den ekonomiska politiken och skattepolitiken, som skall göra det lönsamt att arbeta, spara och driva företag.

I reservationerna, vilka i samtliga fall utom ett stöds av de tidigare regeringspartierna, tar vi avstånd från regeringens politik – en utvidgning av AP-fondernas möjlighet att förvärva aktier eller en överföring av löntagarfondernas medel till AP-fonderna. Det skulle innebära en återgång till den fondsocialism vi lyckats göra oss av med. I stället bör det enskilda aktieägandet främjas, vilket är det mest effektiva sättet att främja företagens riskkapitalförsörjning.

De enskildas möjligheter att aktiespara i det egna företaget, liksom företagsvisa vinstdelningssystem är utmärkta medel för att sprida ägande till de enskilda anställda och därigenom skapa delaktighet och samhörighet. Det kan vara en viktig faktor i lönebildningen. Anställdas aktiesparande skall således kunna ske på samma villkor som gäller för

allmänheten och inte utsättas för särskild förmånsbeskattning. Inte heller skall vinstandelar beläggas med sociala avgifter.

Vi moderater föreslår dessutom att utvidgade möjligheter för pensions- och livförsäkringssparande bör utredas i särskild ordning.

I annat sammanhang föreslår vi ett system för bostadssparande.

Min kollega Per Bill kommer senare i debatten att närmare utveckla en del av våra förslag.

I sedvanlig ordning, herr talman, kommer jag endast att yrka bifall till och begära rösträkning på reservation 3.

Anf. 188 ANNE WIBBLE (fp)

Herr talman! Betänkande FiU23 handlar, som Sonja Rembo började med att säga, om mycket grundläggande förutsättningar för marknadsekonomi och därmed ekonomisk utveckling. Jag tycker att det är djupt beklagligt och faktiskt en aning förvånande att socialdemokraterna, som påstår sig tycka om marknadsekonomi och expansion i näringslivet, i praktiken genom sina ställningstaganden i detta betänkande faktiskt motsätter sig många förslag som skulle förbättra förutsättningarna för just ekonomiskt framåtskridande, ekonomisk tillväxt.

Socialdemokraterna har t.ex. ingenting positivt att säga om vikten av stimulans av hushållssparandet och ökad ägarspridning. Det mesta utrymmet i betänkandet ägnas åt att beskriva hur ökningen av hushållssparandet under 80-talet, från att vara starkt negativ till att bli ungefär +8 %, hade dystra orsaker och dystra följder. Om det hade funnits intresse för en historisk analys tycker jag att det hade varit mera på sin plats att beskriva den enligt mitt tycke ganska dåliga socialdemokratiska politik som ledde fram till detta negativa hushållssparande, dvs. ökad skuldsättning hos svenska familjer. Litet självkritik där hade nog varit på sin plats. Den avgörande faktorn är faktiskt inte att sparandet därefter ökade därför att människor, som det står i betänkandet kände sig otrygga på grund av arbetslöshet. Sparandet ökade därför att allt fler människor insåg att den politik som byggde på ständigt stigande skulder inte var hållbar i längden. När politiken sedan lades om blev det naturligtvis en kraftig förändring.

Lika litet insikt i verkligheten visar enligt min uppfattning utskottets socialdemokrater när det gäller enskilt sparande i aktier, dvs. i frågan om riskkapital till de svenska företagen. Små och medelstora företag är nästan alltid hänvisade till den svenska riskkapitalmarknaden, eftersom de av naturliga skäl är ganska okända på den internationella marknaden.

Om man skall tro betänkandet menar Socialdemokraterna att det är en lösning att låta AP-fonderna köpa fler aktier. Det synsättet innehåller gamla motsättningar, men det bygger enligt min uppfattning på en mycket grundläggande missuppfattning om hur småföretagaren, den individ som driver företag, tänker och resonerar. Han vill faktiskt inte ha statliga fonder som delägare. Därmed uteblir den expansion som vi så väl behöver i Sverige.

Frågan om riskkapital är mycket strategisk och av central betydelse för näringslivets expansion och därmed också för möjligheterna att

knäcka massarbetslösheten. Under de senaste månaderna har det kommit allt fler tecken på att den politik som nu förs är alldeles fel. Det har varit uppe till diskussion tidigare i dag. Den svenska kronan har rasat mer än de andra valutorna i B-laget, och räntorna har stigit mot nya höjder. Detta är ett allvarligt bevis för att regeringen inte har lyckats skapa något förtroende för Sverige och den egna politiken. Tvärtom har misstron bara ökat vecka för vecka.

Det finns flera tecken på misstro. Ett är att utlandet alltmer drar sig från den svenska aktiemarknaden. Det påverkar just de frågor som behandlas i betänkandet. Fram till regeringsskiftet förra året placerade utlänningar väldigt mycket pengar i svenska aktier, till fromma för svenska företag som behöver riskkapital för investeringar i nya jobb. Det var faktiskt så mycket som 50 miljarder som under rätt kort tid på det viset tillfördes Sverige. Men fr.o.m. november började de i stället sälja svenska aktier och ta hem sina pengar.

Den är ju egentligen ganska dum som inte förstår att detta har ett samband med en ändring i företagsklimatet och en ökad beskattning, som riksdagens vänstermajoritet har beslutat. Även om skattehöjningarna i sig inte direkt drabbat utlänningarnas aktieplaceringar vittnar det om en sådan negativ inställning till enskilt ägande och enskilt aktiesparande att detta skapar misstro utomlands.

Samma negativa signal ges av socialdemokrater och vänsterpartister vad gäller de anställdas möjligheter att aktiespara i det egna företaget. Det skall nu behandlas som förmån och förmånsbeskattas, och anställdas vinstandelar skall återigen beläggas med sociala avgifter.

Budskapet i detta betänkande till sparare och investerare från socialdemokrater och i förekommande fall vänsterpartister vad gäller de anställdas möjligheter att aktiespara och till företagare är tyvärr mycket enkelt att förstå. Regeringen och riksdagsmajoriteten tycker inte om enskilt ägande. De tycker inte om enskilt sparande, allra minst i aktier. Det är mycket enkelt att förstå, men det är dåligt för Sverige. Det är dåligt om man har ambitionen att få fram flera jobb och få bukt med den mycket höga arbetslösheten.

Det har varit ganska mycket diskussion om situationen på riskkapitalmarknaden och att utländska placerare lämnar den svenska marknaden. Jag hoppas att utskottets talesman tar upp detta, eftersom han nu avvisar alla förslag som andra har kommit med, och har någon sorts eget förslag till lösning.

När de utländska placerarna lämnar Sverige blir kraven större på den inhemska marknaden. Det är där Socialdemokraternas och Vänsterpartiets skattehöjningar slår till med full kraft. Det är negativt i flera ändar.

Jag vill faktiskt fråga Sören Lekberg om ni socialdemokrater har träffat någon individ som driver småföretag, eller någon som funderar på starta ett företag, som tycker att det är ett jättebra förslag att AP-fonden skall bidra med riskkapital till hans eller hennes företag. Frågan har varit uppe till diskussion under många år. Jag har träffat rätt många företagare. Alla skyr detta förslag som pesten.

I betänkandet tas också frågan om försäljning av statliga företag upp. Här tycks det råda ett visst avstånd, om man får uttrycka sig så, mellan riksdagens socialdemokrater och Göran Persson. Riksdagens socialdemokrater andas i detta betänkande väldigt stor skepsis mot den ägandespridning som följer av försäljning av statliga företag. Det står att en sådan har "flera starkt negativa inslag".

Göran Persson däremot har vid upprepade tillfällen sagt att det är viktigt med försäljning av Nordbanken. Det skall ju betala för det beryktade RAS. Nu känner han sig tydligen tvungen att senarelägga försäljningen, eftersom aktiemarknaden går så knackigt, om man skall döma av hans uttalande häromdagen på ett investeringsseminarium. Det är uppenbarligen ett stort problem för honom. Men utskottets talesman kanske tycker att det är bra, eftersom försäljningen har de starkt negativa inslagen.

Jag kan förstå det som står om att man vill ha bra betalt för de statliga företagen. Det illustrerar ett annat problem. Med dagens kurs på den svenska kronan är det i princip rea på alla svenska företag. Det borde vara ett starkt intresse att inte vidmakthålla en sådan situation utan skapa ett läge där den svenska kronan stärks, så att vi inte rear bort svenska företag och svenska tillgångar.

Till slut, herr talman, ber jag att få citera ett annat litet avsnitt från texten. Där talas om en "stabil ekonomisk omgivning". Det skall vara en "trygg ekonomisk atmosfär", etc. Tycker utskottets talesman att detta stämmer med verkligheten? "Stabil ekonomisk omgivning" står det på s. 3, när den svenska kronan försvagas med jättekliv varje vecka. "Trygg ekonomisk atomsfär" tror jag att många människor med vanliga egnahemslån uppfattar som ett hån när de åker på smällar med ökade räntebetalningar med flera hundra kronor i månaden med den ränteförändring som sker.

Herr talman! Jag står givetvis bakom alla reservationer som jag har undertecknat för Folkpartiets räkning, men jag yrkar bara bifall till reservation 3.

Anf. 189 JOHAN LÖNNROTH (v)

Herr talman! Jag skall börja med att yrka bifall till reservation nr 1, och i övrigt stödjer jag utskottets förslag.

Jag tycker att det är bra att vi har en ideologisk debatt här i kammaren, även om den kanske kommer något sent på dagen. Jag skall börja med att dra några huvudpunkter i vår motion, eftersom jag har en svag misstanke om att inte alla deltagare i den här debatten har läst den så väldigt noga.

Vi bygger motionen ganska mycket på en bok skriven av ekonomhistorikern Jan Glete. Boken heter Nätverk i näringslivet. Glete bygger för övrigt på en mycket känd politisk ekonom som heter Joseph Schumpeter, som också var en synnerligen konservativ österrikisk finansminister en gång i tiden. Det kan jag berätta för Sonja Rembo, om hon inte visste det förut. Han stod henne nog ideologiskt ganska nära. Men Schumpeter hade också en analys av kapitalismens långsik-

Ekonomisk demokrati, sparande och ägarspridning

tiga utveckling som inte stämmer särskilt bra med den moderata motionen.

Gletes genomgång av det svenska näringslivet och ägandet i det svenska näringslivet går i huvudsak ut på att den ägargrupp som fanns i Sverige i början på 1920-talet, dvs. de finansfamiljer med familjen Wallenberg i spetsen som var de som deltog i finansieringen av den industriella uppbyggnaden i Sverige, har behållit sitt grepp. Det är fortfarande i stort sett samma familjer som finns kvar. Det har kommit fram mycket få nya ägargrupper.

Vad beror då detta på? Glete anser att de var väldigt skickliga på att hålla tillbaka andra nya företagare, dvs. behålla privilegierna för sig själva. Dessutom var det också så – och där stämmer analysen med den moderata motionen – att politiken också var väldigt inriktad på att stödja just det etablerade, mycket koncentrerade privata ägandet. Det gällde oavsett om det var socialdemokratiska regeringar, borgerliga regeringar eller samlingsregeringar.

Sedan drar Glete upp en problematik, nämligen att de nya stora ägargrupperna innebär ett institutionellt ägande. Det är alltså fonder och investmentbolag som har vuxit fram. Problemet med dessa ägare är att de inte är aktiva. De har inga idéer om produktionen. De fungerar inte som gamle Wallenberg nog gjorde i sina bästa stunder. Han visste ju något om produktionen. Han träffade ingenjörerna och hittade företagsledarna. Men dessa nya ägare representerar något slags anonym ägarmakt, där det bara går ut på att dra ur profiterna. Man har inga som helst idéer om själva produktionen.

Det är detta som hindrar nyföretagandet. Nya idéer kommer inte fram. De gamla ägargrupperna är också defensiva. De lever på gamla meriter. Det är ju ett kompisgäng som styr mycket av det svenska näringslivet. Man utser varandra på bolagsstämmorna. Samma gubbar sitter i stort sett i alla bolagsstyrelser. De hinner naturligtvis inte sätta sig in i produktionens konkreta villkor när de sitter i tio, elva eller tolv bolagsstyrelser.

I den här motionen efterlyser vi funderingar hos oss politiker på hur vi skall hitta nya lagar och nya politiska åtgärder för att stimulera fram nytänkandet och nyföretagandet så att nya idéer tas till vara. Vad är det för ägarformer som stimulerar nya idéer?

Vi är också rädda för att sälja ut statliga företag. Som det ser ut i dag finns det risk för att t.ex. Nordbanken kommer att ägas av ägargrupper där den gamla eliten förmodligen blir de som dominerar i yttersta änden i alla fall.

Jag skulle vilja fråga dem som har skrivit under reservation nr 2 en sak. Jag är för övrigt förvånad att även Roy Ottosson har skrivit under den. Den innehåller ett direkt felaktigt påstående. Det står att Vänsterpartiet vill ha ökat statligt ägande. Var någonstans i vår motion står det att vi vill ha ökat statligt ägande? Det skulle jag vilja fråga samtliga undertecknare av reservation 2.

Vi har t.o.m. föreslagit utförsäljning av åtminstone ett statligt företag, nämligen Tipstjänst. Vi har ställt upp på att folkrörelserna skall kunna ta över det. Nu hade det förslaget sådana former när det lades

fram av den borgerliga regeringen att vi inte ställde upp på det. Men detta är ett falskt påstående. Vi letar efter nya ägarformer.

Låt mig sedan säga några ord om den moderata motionen. Jag tycker att det är bra att moderaterna har ansträngt sig att göra en riktigt massiv ideologisk motion. Men efter att ha läst den kom jag att tänka på gamla sovjetiska läroböcker i politisk ekonomi där allt går framåt som tåget och socialismen ständigt segrar och kapitalismen bara går mot nya eländen. Det är ungefär samma stil på motionen men tvärtom, så att säga. Det är en oerhört förenklad historieskrivning. Man kan återigen jämföra med Schumpeter.

Det är faktiskt så att staten har betytt ganska mycket, t.ex. för det svenska näringslivets utveckling. Den svenska läkemedelsindustrin, telekommunikationerna och andra specifika svenska produkter har byggt mycket på det korporativa samarbetet med staten. Det måste nog erkännas, även om det också finns negativa aspekter.

Analyser av de framgångsrika ekonomierna i Östasien visar också att det inte har varit några extremliberala marknadsekonomier där staten inte har haft något att säga till om. Det har ju tvärtom varit en mycket aktiv och stark stat, t.o.m. en auktoritär stat i flera fall, som har befrämjat en riktigt brutal kapitalistisk marknadsekonomi.

Jag skulle också vilja fråga Sonja Rembo en annan sak. Om jag förstår saken rätt så menar Sonja Rembo att Sverige är ett socialistiskt land. Är det rätt uppfattat? Eller åtminstone har det varit ett socialistiskt land. Eller var det så att vid regeringsskiftet 1991 förvandlades plötsligt Sverige från ett socialistiskt land till ett kapitalistiskt land? Och sedan blev vi socialistiska igen 1994 efter den socialdemokratiska valsegern. Är det rätt analys? I så fall tycker jag att det är ett mycket ytligt sätt att använda begreppet socialism respektive kapitalism, eller om det nu är marknadsekonomi som är det begrepp som används.

Detta är en av mina käpphästar. Jag hoppas att mina meddebattörer accepterar att det faktiskt finns en ganska grundläggande skillnad mellan begreppet kapitalism och begreppet marknadsekonomi. Kapitalism handlar alltså om det privata enskilda ägandet. Marknadsekonomi är de mekanismer som sprider ut varor och tjänster från producent till konsument.

Vi vänsterpartister har ju på flera punkter bedrivit en hel del självkritik. Vi hade felaktiga föreställningar om planekonomin och dess möjligheter. Vi tror på någon typ av socialistisk marknadsekonomi. Det är inte lätt att hitta dessa ägarformer, företagarformer och hur nyföretagandet skall gå till, men det finns mycket i den moderna teknologin, t.ex. att man måste vara mer beroende av de anställda och deras kunskaper osv., som egentligen befrämjar ett mer kollektivt ägande.

När det gäller talet om fondsocialism var det så att Meidners ursprungliga idé faktiskt handlade om ett företagsanknutet ägande, Anne Wibble. Det var i och för sig tänkt att vara kollektivt bland de anställda, men det var ett ägarinflytande där man skulle avstå från vissa löneökningar och annat för att i stället skaffa sig ett ägande och ett inflytande. Jag har mycket svårt att förstå den folkpartistiska inställningen. Ni

motionerade ju en gång i tiden om detta med löntagarfonder. Nu är det fullständigt borta från all folkpartistisk ideologi.

Låt mig till sist ställa en fråga till Sören Lekberg. I likhet med de två föregående talarna efterlyser jag den socialdemokratiska ståndpunkten. Den är faktiskt ganska frånvarande. Hur ser ni litet mer långsiktigt på detta med ägandet i näringslivet? Upplever ni inte den enorma maktkoncentrationen som ett stort problem? Vad skall man göra åt det? Det är litet illavarslande att det i dag tycks saknas en levande debatt inom arbetarrörelsen kring de stora, långsiktiga ideologiska frågorna.

Anf. 190 SONJA REMBO (m) replik

Herr talman! Johan Lönnroth ställde en rak fråga till mig: Är Sverige ett socialistiskt land eller har det varit det?

Det är egentligen en fråga som han skall ställa till socialdemokraterna. Socialdemokraterna har dominerat den politiska utvecklingen i Sverige under i stort sett hela min livstid. Det är ju en fråga man kan ställa sig.

Jag kommer ihåg när socialdemokraterna försökte undvika ordet socialism, jag tror att det var inför 1990 års partiprogram. Icke desto mindre står det i detta partiprogram: Från demokratiska utgångspunkter är det således bestämmanderätten över produktionen och produktionsresultatets fördelning som är det centrala, inte äganderätten. Det kan vara nödvändigt att i olika former påverka och förändra ägarstrukturen i näringslivet. Ett medel för detta är kollektivt delägarskap via den kollektiva kapitalbildningen. I den omfattning som viktiga gemensamma behov gör det nödvändigt är socialdemokratin också beredd att i samhällets ägo eller under samhällets kontroll överföra naturtillgångar, kreditinstitut eller enskilda företag.

Så ungefär sade man också 1945. Det är den röda tråden som vi har lyft fram i vår motion. Om det kallas för socialism kan Johan Lönnroth avgöra, och det kan socialdemokraterna avgöra. Vi kallar det för funktionssocialism.

Johan Lönnroth frågade också var det står att Vänstern vill öka det statliga ägandet. Jag kan hänvisa till s. 5 i den tryckta versionen av vänstermotionen. Där står det att staten och kommunerna enligt Vänsterpartiets mening bör fungera som starka och målmedvetna ägare i näringslivet.

Man föreslår också indragning av vinstmedel, s.k. övervinster, till kollektiva fonder. Man vill ha lokala löntagarfonder, kommunala löntagarfonder etc. Nog tyder det på ett ökat såväl statligt som kommunalt ägande, Johan Lönnroth. Eller skall det inte tolkas på det sättet?

Anf. 191 JOHAN LÖNNROTH (v) replik

Herr talman! Jag har svårt att förstå att socialismen avgörs av vad som står i det socialdemokratiska partiprogrammet. I så fall skulle vi väl ha republik här i landet.

Jag har förstått att Sonja Rembos partiledare, Carl Bildt, har börjat studera Marx. Han anser säkert att man skall utgå från verkligheten. Hur ser det här samhället ut? Det här är ett samhälle där stora privata

kapitalägare dominerar ägandet i näringslivet. Det är ingen tvekan om det. Det är ett ägande som är mycket koncentrerat till ganska få dominerande finansfamiljer.

Sverige är nog ändå ett kapitalistiskt land, oavsett vad som står i det socialdemokratiska partiprogrammet.

Det är riktigt att vi i vår motion hävdar att staten skall vara en stark och aktiv ägare, liksom kommunerna. Men ni påstår i er reservation att vi vill öka det statliga ägandet. Det står inte någonstans. När det gäller såväl löntagarfonder som de framtidsfonder som vi har resonerat om handlar det om ett ägande som ligger kvar i företaget. Det är alltså inte staten som skall lägga sig till med fonder, utan det är de anställda som i olika kollektiva fonder skall skaffa sig ett ökat inflytande över ägandet för att öka demokratin och bredda ägandet så att det inte blir enbart familjen Wallenberg och några till som har makten över hela det svenska näringslivet.

Anf. 192 SONJA REMBO (m) replik

Herr talman! Om kraven på republik skulle vara avgörande för huruvida ett parti är socialistiskt eller inte föreslår jag att Johan Lönnroth kastar en blick i det socialdemokratiska partiprogrammet.

Det är riktigt som Johan Lönnroth säger, att den dominerande utvecklingen har baserats på näringsfrihet och privat kapital och företagande. Icke desto mindre har staten varit den enskilt störste ägaren av företag och är så fortfarande.

Vi har föreslagit fortsatt utförsäljning av en lång rad företag, bl.a. Nordbanken, för att sprida ägandet. Under den förra regeringsperioden såldes statliga företag för 23 miljarder kronor till 400 000 nya aktieägare. Det var i stor utsträckning en ny kategori aktieägare. Det var många kvinnor – unga kvinnor och kvinnor i glesbygd – som inte tidigare hade varit aktieägare.

Under senare år har vi fått ett mycket stort privat aktieägande i Sverige. Vi har 3,8 miljoner aktieägare i Sverige i dag. Det är tack vare aktiva åtgärder som aktieägandet har spritts till en stor mängd människor. Man kan börja tala om ett folkligt ägande av företag.

Jag håller med Johan Lönnroth om att det finns en stor koncentration av ägarmakt i Sverige. Det beror bl.a. på att politiken har medverkat till att driva fram en koncentration till mycket stora företag. Men inte blir det bättre av att staten eller kommunerna äger företag. Om man kliar varandra på ryggen i storbolagens styrelser gör man det sannerligen också i de statliga bolagens styrelser. Det ser vi på utnämningspolitiken.

Anf. 193 JOHAN LÖNNROTH (v) replik

Herr talman! Många människor har börjat skaffa sig aktier under senare år. Det är unga kvinnor och vanliga löntagare. Men problemet är att de inte har något som helst inflytande. Jag har själv varit på några bolagsstämmor. Där kan man se att det är fem sex herrar som uppträder som representanter för de stora ägarna. Det hjälper inte om alla de unga kvinnorna ställer sig upp och ropar. Det är ändå de tunga ägarna som

avgör. Ibland handlar det också om A- och B-aktier. Det har inget som helst betydelse för demokratiserandet av vem som skall bestämma vad som skall produceras här i landet.

Det är bra att vi debatterar detta, men jag skulle önska mig litet mer självkritik. Jag tänker på historieskrivningen i den moderata motionen. Det var ju faktiskt den gamla högern som bekämpade frihandeln en gång i tiden och som försökte stoppa den allmänna rösträttens genomförande 1917. Den gamla högern stod då för staten. Det var den starka överhetsstaten. Några ord kunde ju ägnas åt detta. Man kunde begära något slags självprövning. Det saknar man i de moderata debattinläggen i dessa stora ideologiska frågor.

Anf. 194 ANNE WIBBLE (fp) replik

Herr talman! Även jag har läst Joseph Schumpeter. Det är lustigt hur olika slutsatser olika människor kan dra av samma författare. Det som jag menar är den bärande tanken hos Joseph Schumpeter är utvecklingsförlopp, betydelsen av enskilda entreprenörer. Det har ganska stark koppling till de frågor vi diskuterar i dag.

Johan Lönnroth tog upp en fråga som är allvarlig, nämligen bristen på enskilda ägare. Det finns för många stora ägare och det blir bara nya institutionella ägare. Det är ett problem. Mitt förslag till lösning är att man skall ha skatteregler och andra institutionella förhållanden i Sverige som gör det möjligt att få fram fler enskilda ägare. Johan Lönnroths förslag tycks däremot vara att man skall skapa något slags kooperativa, kollektiva eller andra egenartade former som såvitt jag förstår inte har prövats med framgång någonstans.

Jag har en annan invändning mot vad Johan Lönnroth sade. Jag tror nämligen inte att marknadsekonomin kan fungera om man inte har privat ägande. Det hänger samman med att det privata ägandet är kopplat till vinsten. Vinsten har en mycket speciell signalfunktion i utvecklingsförloppet. Det skulle vara intressant att höra om Johan Lönnroth kan ge några exempel på marknadsekonomier som har kunnat fungera utan privat ägande. Jag tror inte att det finns några sådana.

Till slut ställdes en direkt fråga. Jag vill bara nämna att de förslag om löntagarnas inflytande och delaktighet som vi diskuterade i Folkpartiet var väsensskilda från Meidnerfonder o.dyl.

Johan Lönnroth sade något till Sonja Rembo som gjorde mig mycket förvånad. Den som skall bestämma över vad som produceras är väl varken ägare, aktiesparare, löntagare, långivare eller politiker? Det är väl konsumenterna? Det förutsätter en fungerande marknadsekonomi med privat ägande. Det blir tyvärr inte fallet med Johan Lönnroths politik.

Anf. 195 JOHAN LÖNNROTH (v) replik

Herr talman! Det är riktigt att konsumenterna skall ha ett mycket stort inflytande över vad som produceras. Men det är svårt för den enskilde konsumenten att bestämma över nya idéer och framtidens produkter. Tänk bara på den nya informationsteknologin. Nya idéer måste få en chans att komma fram.

Det som Schumpeter påpekade var att när kapitalismen hade genomgått sin inledande blomstringsfas, skulle den på något sätt tappa farten, byråkratiseras och förstelnas. Det stämmer för övrigt ganska väl med Marx analys. Därför var Schumpeter pessimist utifrån sina egna utgångspunkter och trodde på socialismens nödvändiga seger, och att det måste bli mer kollektivistiska former för ägandet i framtidsstaten.

Jag vill tala om för Anne Wibble, om hon inte vet det, att vi faktiskt har motionerat om sänkt skatt för små företag. Vi har sådana förslag i våra motioner. Vi röstar dessutom på dem här i kammaren.

Det finns exempel på marknadsekonomi som fungerar med kollektivt ägande. I Sverige finns en rad kooperativa företag som styrs av de anställda. Det finns speciellt många tjänsteföretag i databranschen där de anställda tillsammans är ägare. Det är den typ av kollektivt ägande som jag tror tillhör framtiden. Det är något annat än det som Anne Wibble talar om.

Anf. 196 ANNE WIBBLE (fp) replik

Herr talman! Det som vi i Folkpartiet tror på skiljer sig mycket från det som Johan Lönnroth tycks tro på. Johan Lönnroth talade om socialismens nödvändiga seger. Jag måste säga att jag sällan har hört några ord som så uppenbart har motbevisats av händelseförloppet i vår mycket nära omvärld. Socialismens nödvändiga seger finns faktiskt inte, utan vad som har visats i verkligheten under de senaste åren är socialismens förfall, efter att den har misslyckats med att lösa för människorna mycket viktiga levnadsnivå-, välstånds- och miljöproblem. Det var alltså inte mycket bevänt med det.

Tanken om nya idéer är intressant, och den är viktig för framåtskridandet. Jag håller förvisso med om att det kan vara svårt att med en gång få gensvar hos konsumenterna för nya idéer, men nya entreprenörer är själva källan eller sprutan när det gäller de nya idéerna. Det ekonomiska system som jag förespråkar och som också speglas i de reservationer som jag har undertecknat går ut på att ge vettiga villkor för och visa tilltro till nya entreprenörer. Det är ett institutionellt system som bygger på en marknadsekonomi med enskilt ägande. Det skall bygga på vettiga regler för att tillhandahålla en marknad för riskkapital för dessa nya entreprenörer, så att de kan skapa något reellt av sina idéer och inte bara får ha dem kvar i sina huvuden.

Detta är faktiskt det som driver utvecklingen framåt, till fromma för det test som konsumenterna sedan gör på marknaden av om produkterna är värda något eller ej.

Anf. 197 JOHAN LÖNNROTH (v) replik

Herr talman! Jag sade inte att jag trodde på socialismens nödvändiga seger. Jag refererade Joseph Schumpeter, som trodde på socialismens nödvändiga seger. Han tyckte att denna var mycket sorglig, eftersom han var en djupt konservativ person.

Jag tror inte alls på några historiska nödvändigheter. Jag måste nog erkänna att sammanbrottet för de system som fanns i öst var förhållan-

devis ödesbestämt med tanke på de historiska omständigheter som de uppstod under.

Det handlar nu om att vi måste försöka tänka framåt inför vad som håller på att hända. Problemet i den moderna kapitalismen är att de unga grabbar som sitter och trycker på knappar för att sköta spekulationen, penninghandeln och räntorna inte vet någonting om den faktiska produktionen. De har inga som helst idéer om nya produkter och hur de skall utvecklas.

Jag är helt enig med Anne Wibble om att vi måste hitta nya former för att företagande, nya idéer osv. skall kunna slå igenom. Jag är fullständigt övertygad om att det i framtiden kommer att bli mera demokratiska företagsformer, där människor tillsammans, utan auktoritära kapitalistiska strukturer av den typ som det finns alldeles för mycket av i dag, kommer att gå segrande fram. Sådana kallar jag för socialism. Det är möjligt att Anne Wibble har en helt annan definition, men i så fall får vi väl så småningom fortsätta att reda ut detta i flera debatter.

Anf. 198 ROY OTTOSSON (mp)

Herr talman! I detta betänkande behandlas två motioner, en från högersidan och en från vänstersidan. Som vi redan har hört är det de partier som står längst ute på kanterna som i motionerna för fram sina förslag.

För att börja med Vänsterpartiets motion vill jag säga att jag när jag hör Johan Lönnroth kommer att tänka på skvadern – jag kommer ju från Sundsvall. Det är litet av både–och. Vi säger i den motivreservation som de icke socialistiska partierna gått ihop om, dvs. reservation 2, där motionen avvisas, att den är litet motsägelsefull. Den innehåller en plädering för statligt ägande, för att man skall öka det icke till individen bundna ägandet eller i varje fall slå vakt om det.

I reciten vad gäller Vänsterpartiets motion heter det på s. 2, Johan Lönnroth, att ni vill tillvarata det offentligas förmåga som ägare. Det hänvisas till ett antal framgångsrika områden osv. Resonemanget fortsätter på följande sätt: "Men ekonomisk demokrati kan inte förverkligas enbart genom offentligt ägande – – –."

Av den här typen av resonemang får man självfallet intrycket att ni i Vänsterpartiet tycker att det är bra med mycket av statligt ägande. Det framhålls kanske inte uttryckligen att ni vill öka det, men låt mig ändå fråga: Vill ni minska det eller är idealnivån nådd? Jag uppfattar det så att ni gärna ser att det på ett eller annat sätt ökar.

Det är bara Vänsterpartiet som står bakom motionens förslag. Alla andra avstyrker dem. Motionärerna vill ha en utredning om ett nytt slags löntagarfonder och en form av ägande som inte direkt är anknutet till individen utan har någon annan grund, riktigt vilken är det litet svårt att veta.

Det är väl ofta så med Vänsterns förslag att analysen är intressant. Man hittar känsliga punkter och svagheter, men när man kommer till förslagen blir det litet tunnare och egentligen ganska dåligt. Jag tror faktiskt att om man skall få till stånd företagande och skall få en ekonomi att fungera bra, måste man helt enkelt utgå från individens ska-

pande kraft och förmåga att ta ansvar, och för individen är ägandet då centralt.

Även den moderata motionen har jag tillsammans med majoriteten avvisat, men jag står på vissa punkter bakom motivreservationer. Denna motion är mycket polemisk mot socialdemokratin och har också en historieskrivning som jag inte riktigt känner igen från mina historiestudier. Jag har studerat historia ett år på universitet, och den här beskrivningen stämmer inte alla gånger riktigt med det som jag kommer ihåg. Men det må vara som det är med det – det är fråga om polemik. Jag tycker att det i förslagen är ganska litet sakinnehåll.

Vi instämmer i att det enskilda sparandet är viktigt. Vi gör också den bedömningen att sparkvoten kommer att fortsätta att vara hög och kanske t.o.m. kommer att öka. Vi tror att allmänhetens uppfattning är den att staten inte kommer att ha råd att via sjukförsäkring, arbetsskadeförsäkring osv. försäkra befolkningen i proportion till vad den tjänar, utan människorna kommer att öka sitt sparande för att garantera sig själva en trygg framtid.

Jag kan också instämma i det moderata resonemanget att om man sparar och ser till att bli skuldfri, ökar självklart också den egna friheten och den egna förmågan att skapa nya företag osv. Detta är naturligtvis viktigt. Men samtidigt vore det, i den ekonomiska situation som vi i dag befinner oss i, inte bra om staten aktivt stimulerade hushållssparandet alltför mycket. Vi behöver faktiskt få i gång konsumtionen på hemmaplan, så att också företagen får fart. Det är ett problem som man inte bara kan strunta i, och där tycker jag att socialdemokraterna trots allt har en rejäl poäng.

När det gäller förslagen om pensions- och livförsäkringssparandet tycker jag att man, eftersom det finns en utredning som studerar detta, på den punkten kan lugna ner sig. Jag tycker inte om förslaget om olika aktietyper, som är beroende av om ägaren är anställd i företaget eller inte. Jag är faktiskt också kritisk mot systemet med A- och B-aktier. Den ena aktien bör vara lika mycket värd som den andra, och av det skälet tycker jag att detta förslag inte är så bra.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Anf. 199 SONJA REMBO (m) replik

Herr talman! Bara en kort kommentar med anledning av Roy Ottossons påpekande att man inte bara kan strunta i det förhållandet att hemmamarknaden inte kommer i gång i det här läget. Nej, självklart kan man inte göra det. Men att av det skälet vidta åtgärder för att bestraffa sparandet är helt felaktigt.

Anne Wibble redogjorde tidigare väldigt tydligt för hur viktigt det är att nya entreprenörer och nya företag kommer i gång. Det är ju bl.a. de som skapar förutsättningarna för hemmamarknaden.

Det gör man genom ett skattesystem – skatteregler – som gynnar företagandet och inte försvårar för det och genom regelsystem som gör det möjligt för företagare att fungera och för små företag att komma i gång med att driva sina företag.

Socialdemokraterna har under hösten rivit upp förslag som den tidigare regeringen genomförde på en mängd områden. Jag skall inte specificera dem alla på denna korta repliktid.

Att bestraffa det enskilda sparande för att få i gång hemmamarknaden är en totalt felaktig politik.

Anf. 200 ROY OTTOSSON (mp) replik

Herr talman! Jag tycker inte heller att man skall bestraffa enskilt sparande. Jag uppfattar inte heller att sådana förslag egentligen har förts fram här. Vad ni föreslår är att man skall gynna sparandet genom extra avdrag, gynnsamma skatteregler osv. Det är gynnande ni vill ha. Att göra det innebär i dagsläget en belastning av budgeten. I ett läge där man dessutom ser att man behöver få i gång den inhemska konsumtionen är det kanske inte det förslag som jag i första hand hoppar på.

Jag förstår synpunkterna i princip, men jag tycker att de ligger litet fel i tiden. Jag tycker inte att man skall ha stimulanser av den typ som föreslås. Man bör i stället ha en väl fungerande ekonomi i övrigt, och då tror jag att pengarna kommer att söka sig dit där de fungerar bäst.

Anf. 201 SÖREN LEKBERG (s)

Herr talman! Det här är en intressant och upplysande debatt med klara ideologiska förtecken. För min del känns en sådan debatt alltid uppfriskande att delta i. Det är bara synd att det sker vid en sådan sen tidpunkt.

Flera talare har redan påpekat att det är finansutskottets betänkande nr 23 vi behandlar. Jag skall inte uppehålla mig mer vid det utan direkt ge mig in på en kommentar – först då till Vänsterpartiets motion.

Ekonomisk demokrati är enligt min mening en mycket viktig fråga. Utskottet delar också motionärernas uppfattning om vikten av ökad demokrati i arbetslivet och att företagens ägare är kunniga, engagerade och ansvarstagande. Man säger också att en grundläggande förutsättning för inflytande på arbetsplatsen är att anställningen känns trygg och säker. Just därför är full sysselsättning och bekämpning av arbetslösheten av avgörande betydelse för att de anställda skall kunna få en stark ställning i arbetslivet. Goda utbildningsmöjligheter och kompetensutveckling är andra viktiga faktorer. Av stor betydelse är också samarbetsklimatet på arbetsplatsen. Ett gott samarbete mellan anställda och arbetsgivare och mellan deras organisationer är därför en förutsättning för en god arbetsorganisation.

Utskottet framhåller också att ett aktivt och engagerat ägarskap främjas av en stabil ekonomisk utveckling. Den socialdemokratiska regeringspolitiken med dess fokusering på att sanera statsfinanserna syftar just till att skapa den trygga ekonomiska miljö där gott och förtroendefullt samarbete mellan ägare och anställda kan utvecklas.

Johan Lönnroth frågade mig var Socialdemokraterna står då det gäller maktkoncentrationen. Vad har vi för ståndpunkter?

Vad vi har för ståndpunkter är väl känt. Jag vill bara peka på att vi noga följer utvecklingen. Det gäller naturligtvis att se till att det inte uppstår brister och missförhållanden på marknaden.

Den socialdemokratiska regeringen har bl.a. tillsatt utredningar för att se över villkoren för den kooperativa verksamheten. Nyligen har ett råd tillsatts för att studera utvecklingen på massmedieområdet. Det är ju ett väldigt viktigt område där vi inte bara i Sverige utan också utomlands har sett exempel på skadlig maktkoncentration.

Åtgärder görs alltså på många håll. Enligt utskottet finns det därför inte något behov av att tillsätta en särskild utredning av det slag som föreslås i motionen.

Låt mig så, herr talman, gå över till den moderata motionen om sparande och ägande. Det har redan sagts att det är en mycket märklig motion. Den är inte märklig därför att den är lång och fylld med många tabeller och diagram, utan därför att den är ett ytterligare exempel på hur Moderaterna försöker skriva om historien. Det handlar enligt min mening om desinformation på mycket hög nivå.

Utskottet påpekar också mycket riktigt att motionen till stora delar är en politisk pamflett med en ensidig och ibland direkt falsk bild av den ekonomiska och sociala utvecklingen i Sverige.

I inledningen av motionen citerar man t.o.m. ur Vilhelm Mobergs Utvandrarna och försöker därmed göra en koppling mellan Karl-Oskars och Kristinas 1840-tal och utvecklingen i Sverige efter andra världskriget. Det är inte bara osedvanligt fräckt, utan det avslöjar också en djup okunnighet.

Huvudtesen i motionen är att marknadsekonomins framväxt och expansion är den huvudsakliga anledningen till de ekonomiska framsteg som gjorts i Sverige. Den socialdemokratiska politiken, den offentliga sektorns tillväxt och det kollektiva pensionssparandet har enligt motionärerna enbart försämrat tillväxten och snedvridit resursanvändningen.

Man påstår t.o.m. att den svenska modellen har förhindrat ekonomiskt framåtskridande, förlamat individernas initiativkraft och försvårat villkoren för enskilt företagande. Detta är naturligtvis nonsens.

Under perioden 1932–1991 ökade de svenska hushållens förmögenhet som aldrig förr i Sveriges historia. Aldrig tidigare har det enskilda ägandet ökat så mycket på så kort tid.

Utskottet påpekar att det var under denna tid som det egna hemmet, den egna bilen, sommarstugan, ja t.o.m. den egna båten blev allt vanligare hos den breda svenska allmänheten. Det är ett samhälle ljusår från det hårda orättvisa svenska ståndS- och fattigsamhälle som Vilhelm Moberg beskriver i Utvandrarna.

Vi kan, herr talman, verkligen fundera över vilka bevekelsegrunder som ligger bakom Moderaternas falska historieskrivning. Kan den bero på att man blivit så ideologiskt förblindad att man inte ser verkligheten som den är? Eller är det helt enkelt så, att man till varje pris måste dölja resultatet av den politik som man själv bär huvudansvaret för?

Försämringar i den svenska ekonomin med ökad arbetslöshet har ju regelmässigt skett under de år vi har haft borgerliga regeringar och då Moderaterna har haft ett stort inflytande.

Låt mig bara erinra om det arv som regeringen Bildt nyligen – bara för fem månader sedan – lämnade efter sig till svenska folket. På tre år lyckades den moderatledda regeringen fördubbla statsskulden. Jämfört med 1991 har vi fått en tre gånger så hög arbetslöshet, ett fyra gånger så stort budgetunderskott och fem gånger fler långtidsarbetslösa. Det är sannerligen ett skrämmande resultat.

Det är denna sörja av usla statsfinanser och hög arbetslöshet som vi socialdemokrater är satta att röja upp.

Med tanke på vad de ställt till med borde det vara på sin plats att moderaterna intog en mer ödmjuk attityd, men något sådant lär vi tydligen inte få se. Från moderat sida tar man inget ansvar för sina gärningar. Tvärtom slår man sig för bröstet och säger i motionen att hushållssparandet började öka från slutet av 80-talet.

Att människor lägger upp reserver för framtiden är självfallet bra. Men vi får inte glömma bort att det ökade hushållssparandet har många dystra orsaker. Den kraftiga försämringen av Sveriges ekonomi under den borgerliga regeringen, den snabbt och dramatiskt ökande arbetslösheten och det likaså snabbt stigande antalet konkurser under 1990-talet pressade fram ett ökat hushållssparande. När otryggheten spred sig ökade hushållssparandet. Att det samtidigt uppstod ett underskott i det offentliga sparandet beror självfallet på att arbetslösheten tilläts stiga till rekordhöga nivåer. Men arbetslösheten och dess negativa följder för den enskilda individen är ingenting som tycks bekymra moderaterna. Det står det ingenting om i motionen.

Från moderat håll återkommer man nu med förslag som handlar som sänkta skatter eller andra subventioner åt höginkomsttagare och kapitalägare. Det handlar i motionen om subventioner till enskilt sparande i aktier, skattebefrielse för aktiesparande i det egna företaget samt ytterligare skatteförmåner för privat pensionssparande. För övriga grupper i samhället erbjuds bara nedskärningar i välfärden.

Det är konstigt att moderaterna, och för den delen också övriga borgerliga partier, aldrig lär sig. Här finns inte plats för någon eftertanke eller självkritik.

För att sanera statsfinanserna och pressa ned arbetslösheten krävs nu stora uppoffringar av svenska folket. Då måste också bördorna fördelas rättvist. Även höginkomsttagare, kapitalägare och företagsledare måste vara med och bära sin rättmätiga del av bördan. Det gav också väljarna klart besked om i höstens val. Till viss del har nu Centern, Folkpartiet och kds börjat förstå detta enkla sammanhang. Moderaterna är numera ensamma om att kräva ytterligare skatteförmåner för privata pensionssparare i form av sänkt avkastningsskatt.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Anf. 202 JOHAN LÖNNROTH (v) replik

Herr talman! Jag får tacka Sören Lekberg för svaret och för anförandet. Jag funderar på om jag inte så småningom skall ta och skicka protokollet till chefredaktören för Dala-Demokraten, som lär föreslå ett samregerande mellan moderater och socialdemokrater.

Jag blir litet oroad när Sören Lekberg säger att vi skall följa utvecklingen noga. Sanningen är att de sista resterna av de idéer som fanns i mitten på 1970-talet, som Rudolf Meidner, Anna Hedborg och andra väckte, nu håller på att försvinna från den offentliga debatten över huvud taget. Samtidigt fortgår utförsäljningen av statlig egendom. Som jag redan har sagt tror inte vi att det statliga ägandet är lösningen. Men med tanke på att det inte finns några som helst andra idéer om hur den ekonomiska demokratin skall stärkas, känns det oroande att ingenting händer.

Jag skulle vilja fråga Sören Lekberg: Finns det ingenting utöver den allmänna kampen mot arbetslösheten och en vettig ekonomisk politik osv. som vi kan göra här i riksdagen, genom lagstiftning, olika typer av skattepolitik och vad det nu kan vara? Vi har t.ex. föreslagit något slags förköpsrätt för anställda vid försäljning av företag. Det är en sådan idé. Finns det ingen diskussion inom socialdemokratin om vad man kan göra politiskt för att stärka den ekonomiska demokratin? Man har en känsla av att vi just nu backar in i en mera renodlad kapitalism och den ekonomiska demokratin försvinner bort vid horisonten.

Anf. 203 SÖREN LEKBERG (s) replik

Herr talman! Johan Lönnroth är en intressant talare här i kammaren. Vi är inte så vana vid hans stil. Det brukar vara en annan retorik här.

Jag blir litet förvånad över de frågor han tar upp. Den motion som Vänsterpartiet har väckt utmynnar i ett förslag om att man skall tillsätta en särskild utredning med mycket specifika uppgifter. Vi menar att det inte behöver tillsättas en sådan utredning. Diskussioner pågår på många håll. De har även resulterat i att man har genomfört åtgärder. Man har tillsatt utredningar på andra områden. Man har genomfört saker som så småningom kommer att ge ett resultat. Den viktigaste uppgiften för att över huvud taget befrämja demokratin i arbetslivet är ju att vi kan sanera statens finanser, att vi kan få sunda statsfinanser och pressa ned arbetslösheten. Det är den viktigaste uppgiften som nu står på dagordningen.

När det gäller frågan om andra företagsformer osv. har jag i mitt anförande hänvisat bl.a. till att regeringen har tillsatt en utredning för översyn av den kooperativa företagsformen. Det har gjorts förändringar i arbetsrätten. Den har återförts till vad den var tidigare. Samtidigt har man tillsatt en utredning på det området. Jag nämnde också massmedieområdet. Räcker inte det för Johan Lönnroth?

Anf. 204 JOHAN LÖNNROTH (v) replik

Herr talman! Det är i och för sig positivt att dessa utredningar pågår. Jag skall försöka sätta mig in ordentligt i vilka förslag som läggs fram där. Jag har nog ändå intrycket att de mer grundläggande och långsiktiga frågorna som vi efterlyser i motionen inte finns med i utredningarna.

Jag har ingen övertro på utredningar. Vi hade en gång i tiden någonting som hette Socialiseringsnämnden, som tillsattes 1920 och satt

fram till 1935 och producerade tjocka betänkanden som inte ledde någonstans.

Jag tror att tiden nu är mogen för de idéer vi tar upp i vår motion. Det är en dramatisk förändring av hela näringslivets struktur, inte minst den nya informationsteknologin, som gör de idéer som Rudolf Meidner och andra väckte på 70-talet mer aktuella i dag. Jag skall träffa Rudolf Meidner på en folkhögskola i nästa vecka. Jag skulle väldigt gärna vilja kunna berätta för honom att det skall komma i gång en rejäl diskussion igen. Jag vet att han är ganska besviken över bristen på ideologisk debatt inom arbetarrörelsen i dag.

Okej, ni vill inte tillsätta en utredning. Men hitta då andra former för att åter få i gång den oerhört väsentliga debatt som Rudolf Meidner och andra försökte väcka på 70-talet.

Anf. 205 ANNE WIBBLE (fp) replik

Herr talman! Jag tycker att Sören Lekberg gav prov på en ganska trist debatteknik. Han föll själv i sin egen fälla. Den som gör sig skyldig till försök att så grovt förfalska historieskrivningen som Sören Lekberg gjorde bör faktiskt inte anklaga andra för att göra detsamma. Det handlar litet om talesättet "man skall inte kasta sten i glashus".

Sören Lekberg upprepade det som står i betänkandet och som jag citerade med viss förvåning utan att kommentera dess starka skillnad gentemot verkligheten. Det var begreppen "stabil ekonomisk omgivning" och "trygg ekonomisk miljö". Det var alldeles uppenbart av Sören Lekbergs anförande att han inte har tagit till sig någonting av det som har hänt i Sverige de senaste fyra fem månaderna. Det tycker jag är djupt beklagligt, att en person som sitter för den kombination av majoritetspartier som för närvarande bestämmer i riksdagen förefaller helt ovetande om de mycket svåra störningar som finns just i den ekonomiska omgivningen.

Det är verkligen motsatsen till stabilt och motsatsen till tryggt för enskilda människor, i synnerhet alla dem som fortfarande saknar jobb.

Den rapport från Konjunkturinstitutet som citerades med så stor förtjusning tidigare här i dag vittnar om en arbetslöshet ännu år 2000 som klart överstiger 10 %. Hur kan man då stå här helt oberörd och säga att vi skall skapa ditt och datt och vi skall göra det och det? Det är uppenbart att verkligheten säger att Sören Lekbergs politik inte leder till det man vill uppnå – den leder fel.

Då bör man ta till sig det och ändra på denna politik.

Anf. 206 SÖREN LEKBERG (s) replik

Herr talman! Jag blir litet bekymrad när jag hör Anne Wibble. Det verkar som om hon uttrycker skadeglädje över det som har hänt. Att den europeiska valutaoron har spridit sig till vårt land och har lett till att kronan har sjunkit och att vi har fått en press uppåt på räntorna är en tragisk situation. Det är inte bara Sverige som har råkat ut för det, en mängd länder har gjort det.

Jag kan förstå. Anne Wibble har ett hemskt facit att bära på med tanke på det som den borgerliga regeringen lämnade efter sig. Det är klart att man vill fly bort ifrån det.

Men det är just det arvet vi nu har att bära på och som vi måste göra någonting åt. Här har faktiskt den socialdemokratiska regeringen lagt fram kraftfulla förslag. Jag vill bara påminna om att det nu genomförs ordentliga förstärkningar av statsfinanserna på i runda tal 113 miljarder kronor. Det är ett mycket kraftfullt paket.

Den svenska ekonomin visar på mycket positiva siffror. Vi har en positiv utveckling i bytesbalansen. Alla som är insatta i ekonomi säger att de förvånar sig över dessa penningmarknadsreaktioner, eftersom Sverige är i ett mycket bättre skick.

Men Anne Wibbles inlägg påminner mig om det som en ekonomisk historiker en gång sade. Det var John Kenneth Galbthght som sade att ingenting tycks vara så beundransvärt i politiken som ett kort minne. Jag tycker Anne Wibble skall tänka på det.

Anf. 207 ANNE WIBBLE (fp) replik

Herr talman! Jag tycker uppriktigt sagt att om Sören Lekberg avstår från att anklaga den förra regeringen för att alla problem har uppkommit vid den borgerliga regeringens tillträde i oktober 1991 så skall jag avstå från att anklaga Sören Lekberg i olika debatter för att ha skapat en förfärlig massa problem.

Det som är intressant är det som Sören Lekberg säger om verkligheten nu. Han säger: Vi har lagt fram en massa kraftfulla förslag. Jaha, men problemet är att de leder käpprätt fel! Det spelar ingen roll hur kraftfulla ni anser dem vara om de leder till att massarbetslösheten består, att omvärldens misstro ökar, att kronan försvagas och att räntorna stiger mot skyn.

Då hade det kanske varit bättre att ha en annan politik som hade kunnat leda till att människors vardag hade sluppit utsättas för den oerhörda turbulens och otrygghet som ligger i denna omvärldens misstro.

Jag blir ganska upprörd – om jag inte vore i kammaren skulle jag använda starkare ord än så – när jag anklagas för att vara skadeglad. Jag tycker att Sverige är ett oerhört fint land, och jag tycker det är djupt beklämmande det som pågår nu. Det är djupt beklämmande att ni som socialdemokrater som bildar regering inte har något bättre att komma med i fråga om politiskt ledarskap och ekonomisk politik än att anklaga andra för att ha gjort fel under flera år tidigare. Ni har väl för sjutton någon skyldighet för framtiden! Där är verkligheten beviset för att det för närvarande går käpprätt åt skogen.

Anf. 208 SÖREN LEKBERG (s) replik

Herr talman! Jag beklagar att Anne Wibble inte vill diskutera den här frågan på det sätt som jag tänkte att vi skulle kunna diskutera den ekonomiska politiken.

Jag reagerade på moderaternas motion. Jag påpekade att det kunde vara klädsamt med litet mera ödmjukhet med tanke på det facit man

har. Det är ett skrämmande resultat vi kan se av den politik som fördes under ett antal år.

Jag begärde att man kunde vara litet mera ödmjuk för att vi så småningom skulle komma in i konstruktiva samtal. Men vad man nu möts med – och jag kan inte komma bort från intrycket att det sker med en viss skadeglädje – är att man noterar att det just nu går dåligt för Sverige, för kronan och för räntan.

Jag tycker det är synd att man inte i stället ägnar sig åt att tala om Sveriges positiva sidor. Det skulle svenska folket ha nytta av. Det är till syvende och sist så att de som får bära bördan av att kronkursen dalar och räntan går upp är de många vanliga människorna. Där tycker jag det borde finnas ett ansvar för oss alla här i kammaren att se till att hjälpas åt så att Sverige kommer på rätt väg.

Anf. 209 SONJA REMBO (m) replik

Herr talman! Jag blir djupt bekymrad när jag lyssnar på Sören Lekberg. Han ägnar sig åt verklighetsflykt. Jag hoppas verkligen att det inte är betecknande för samtliga socialdemokrater i riksdagens finansutskott. Fast jag blir misstänksam när jag ser svaret på vår motion.

Sören Lekberg anklagar oss för historieförfalskning. Men vår motion bygger på de analyser som har kommit fram under senare år från seriösa ekonomer. Vi har Lindbeck-rapporten, Industrins utredningsinstitut, Lars Wiréns stora avhandling, Peter Englunds ekonomiska historia. Jag kan räkna upp en lång rad seriösa ekonomer som i dag är djupt bekymrade över Sveriges läge och analyserar vad det egentligen är som har hänt.

Faktum är att Sverige har halkat efter jämförbara industriländer sedan slutet av 1960-talet. Sverige låg 1970 på tredje plats i tillväxt bland de länderna. 1991 låg Sverige på fjortonde plats, 1993 på sjuttonde. Det är en lång utförslöpa, Sören Lekberg. Vi kan inte resonera bort den, det är helt omöjligt.

Bara kort, herr talman, det här tydligen förgripliga att vi har citerat Vilhelm Moberg. Jag skall bara ta ett par meningar ur det citatet: Han kunde inte arbeta med någon lust om han inte trodde att han hjälpte sig och de sina till en bättre lott. Alla människor vill väl ha något att sträva fram emot, vad skulle de annars leva för.

Det är så människor ser på sin tillvaro. De gjorde det på 1840-talet, de gör det på 1990-talet. Det är den drivkraften som skall ges utrymme för att medverka till att sätta Sverige på fötter igen.

Anf. 210 SÖREN LEKBERG (s) replik

Herr talman! Det jag har reagerat emot i den moderata motionen är den historieskrivning som ges. Det är en karikatyr av socialdemokratin. Man får uppfattningen att vi är emot allt enskilt ägande, emot marknadsekonomi osv., men det är ju helt fel. Det är ju inte så!

Socialdemokratin har alltid velat ha en marknadsekonomi. Men vi har samtidigt sagt att marknadsekonomin är en utmärkt tjänare, men en livsfarlig herre. Det måste sättas upp spelregler för marknaden.

Ser vi på Sverige märker vi att antalet statliga företag är mycket litet i vårt land om vi jämför med länderna på den västeuropeiska kontinenten.

I den här motionen tar man upp bostadspolitiken. Jag vill då bara redovisa några siffror ur verkligheten. I motionen får man uppfattningen att det som har hänt i Sverige bara är det att det har byggts stora hus som det är problem med. Men i verkligheten är det så att stat, kommun och allmännyttiga bostadsföretag så sent som 1990 ägde 23 % av bostäderna, medan bostadsrätten svarade för 17 %, privata företag för 10 % och privatpersoner för 49 % av ägandet. Lägger vi ihop bostadsrätter och privatpersoner får vi fram att 66 % av bostäderna ägs av enskilda personer. Det är verkligheten.

Verkligheten är också den att Sverige inte befann sig i en utförsbacke mellan krigsslutet och år 1991. Tvärtom hade vi, som jag sade, en mycket positiv förmögenhetsutveckling under den tiden.

Anf. 211 SONJA REMBO (m) replik

Herr talman! I en rapport från Boverket 1993, Svensk bostadsmarknad i internationell belysning, står följande: Karakteristiskt för den svenska bostadsmarknaden är att vi har en förhållandevis hög andel hyresrätter och en relativt sett liten ägarsektor och att det finns en betydande del av mellanformen bostadsrätt. Sören Lekberg, som är gammal ombudsman i HSB, tycker förmodligen att det är bra. Så var det med det.

Jag ställde tidigare en fråga till Sören Lekberg, och jag skall upprepa den.

I regeringsförklaringen sade statsministern: Det svenska folket sparar, men sparandet omvandlas inte till framtidsinvesteringar. Det leder till ökad arbetslöshet, som i sin tur ökar de offentliga utgifterna och underminerar de offentliga finanserna.

Är detta fortfarande Socialdemokraternas syn på det ökande hushållssparandet? I det fallet tolkar jag detta som ett hot. Vad har Socialdemokraterna i så fall i bakfickan för att dra in detta sparande? Är det det som Socialdemokraterna planerar? Det vill jag väldigt gärna veta.

Anf. 212 SÖREN LEKBERG (s) replik

Herr talman! Sonja Rembo frågade om vi ser hushållssparandet som ett hot. Jag har tidigare förklarat att hushållssparandet, att hushållen lägger undan en reserv, naturligtvis är positivt. Vad vi nu har kunnat notera är emellertid att hushållssparandet har ökat mycket kraftigt. Vi har också genom en närmare analys kommit underfund med att det inte beror på att enskilda människor har blivit sparbenägna och vill satsa pengar i aktier utan att det beror på att man är rädd för framtiden. Man blev rädd för framtiden under de år då arbetslösheten ökade och konkurserna ökade.

Just nu är hushållssparandet en hämmande faktor på det sättet att man inte vågar konsumera. Var och en av oss träffar väldigt många människor som har planer för framtiden, som gärna skulle vilja flytta till en annan bostad, som gärna skulle vilja bygga om sitt hus eller köpa

ett eller annat men som inte vågar. Därför är det nu väldigt viktigt att vi kan få i gång hjulen, att vi kan sanera statens finanser.

Socialdemokraterna har också tagit till ordentliga medel just för att kunna förbättra statsfinanserna. Vi kan också utläsa positiva signaler i alla de ekonomiska rapporter som kommer, senast i Konjunkturinstitutets rapport.

Anf. 213 PER BILL (m)

Herr talman! Det har varit en väldigt intressant debatt, och mycket klokt har sagts av framför allt Sonja Rembo och Anne Wibble.

Dagens debatt handlar om två stycken motioner, en moderat och en vänsterpartistisk.

I den moderata försöker vi beskriva hur sparandet har en avgörande roll för individens frihet och möjlighet att starta och driva nya företag. I motionen försöker vi också beskriva sparandet ur ett internationellt perspektiv. Sverige är nu inte bara med i EU, utan vi är också med i en internationell frihandel.

I Vänsterns motion gör man ett intressant försök att titta på en del problem i svensk ägarstruktur. Man tar t.ex. upp det faktum att vi är beroende av ett fåtal storföretag och att vi har anonyma ägare.

Jag undrar då: Om Vänsterpartiets Johan Lönnroth är så mycket emot de stora fonderna, hur kommer det sig då att han har röstat för ett förslag som ger bättre skattemöjligheter för allemansfonder än för privatpersoner?

Problemet är att Vänsterpartiet efter en fläckvis intressant men ålderdomlig beskrivning av nuläget kommer fram till att de socialistiskt förorsakade problemen skall lösas med mer socialism, såsom lokala löntagarfonder och ökade skatter.

Detta hade egentligen inte varit något problem om Vänstern hade varit ett litet skräpparti på vänsterkanten. Men nu är det tyvärr inte så. Vänsterpartiet är i dag en del av den socialistiska majoriteten i riksdagen och dessutom regeringens favoritkoalitionspartner, åtminstone om det gäller att göra av med pengar. Problemet är med andra ord att regeringen har gjort sig beroende av ett parti som tror att Sverige kan fungera som ett isolerat socialistiskt experiment.

Trovärdigheten för en regering som öppet stöder sig på gamla kommunister är som ni har sett mycket låg på de internationella penningmarknaderna. För exakt ett år sedan i dag var den femåriga obligationsräntan 7,74 %. I dag har den pendlat mellan 10,82 och 11,13 %. I dag ligger vi alltså över tre procentenheter högre än för ett år sedan, och det hade varit ännu värre om inte Bundesbank i dag hade sänkt räntorna.

När man hör Sören Lekberg inser man att det tyvärr i finansutskottet – och även i den här kammaren, tror jag – finns två verklighetsbilder, och som forskare har jag alltid sagt att det är väldigt bra om man har en gemensam utgångspunkt. Herr talman! Jag tänkte därför gå in litet grand även på elementa.

Bytesbalansen är ett grovt mått på Sveriges affärer med omvärlden. Den visar skillnaden mellan vad som produceras i landet och vad vi gör

av med. Om landet har överskott i bytesbalansen innebär det att vi producerar mer än vi gör av med. Ett underskott något enstaka år är inget problem, däremot bör man sträva efter balans i bytesbalansen över ett antal år. Det här låter ganska naturligt, men Sverige har tyvärr inte lyckats leva upp till den målsättningen.

Under hela högkonjunkturen på 80-talet lyckades man inte en enda gång få upp bytesbalansen ordentligt över nollstrecket. På sidan 34 i den moderata motionen finns en bild på detta. Ett av de stora problemen är just detta, att vi i högkonjunkturer inte kan betala av på våra lån och att vi när vi sedan går in i lågkonjunkturer bär med oss stora skulder, som naturligtvis då accelererar.

Bytesbalansens saldo utgör landets totala finansiella sparande. När bytesbalansen är negativ föreligger ett sparandeunderskott i hela landet. En nedgång av bytesbalansens saldo behöver inte vara negativt om utlandsupplåningen används till investeringar. Tyvärr har vi vackra bilder av att så inte heller har varit fallet.

Det totala finansiella sparandet kan delas upp i ett offentligt finansiellt sparande och ett privat finansiellt sparande. Socialdemokraterna har under 60- och 70-talet medvetet, genom världens högsta skattetryck, byggt upp ett stort offentligt sparande. Det offentliga sparandet användes sedan tyvärr för stora investeringar i miljonprogrammet, vilket gör att en stor del av våra gemensamma sparslantar är investerade i projekt som Tensta, Rinkeby och Flemingsberg.

Det privata finansiella sparandet kan delas upp i ett finansiellt företagssparande och ett finansiellt hushållssparande. Hushållens sparande låg under 70- och 80-talet på en låg nivå och blev klart negativt under slutet av 80-talet. Först under 90-talet har det privata sparandet nått upp till internationellt godtagbara nivåer. Detta utmålar socialdemokraterna nu som ett hot.

Det totala sparandet, dvs. det individuella och det offentliga tillsammans, har i stort sett varit konstant under de senaste årtiondena. Skillnaden är bara att man, under socialdemokratiska regeringstider, via höga skatter har flyttat sparandet från den privata sektorn till den offentliga sektorn. Med andra ord har den politiska kontrollen över sparandet ökat under socialdemokratiska regeringar medan den har minskat under borgerliga regeringar.

Man har inte gjort någon stor satsning för att öka det totala sparandet genom att minska bytesbalansunderskottet. Det gjordes inte förrän den borgerliga regeringen tog över 1991. Då tog man faktiskt krafttag för att öka tillväxten och minska systemfelen i svensk ekonomi. Det är faktiskt en av huvudorsakerna till att vi i dag har en positiv bytesbalans. Det ser ut som vi får det även nästa år, även om vi tyvärr får revidera ner siffrorna på grund av socialdemokratiska återställare.

Som jag sade tidigare har det svenska hushållssparandet under en lång tid varit lågt. Nu närmar det sig normala nivåer. Detta är jättebra ur flera synvinklar. Jag skall ta upp några. Det ger individen ökad stadga och kontroll över den personliga ekonomin. Det ger individen ökad säkerhet vid olycka eller kris. Det ger individen möjlighet att minska

belåningen, och det gör dessutom individen mindre beroende av politiska beslut.

Det inhemska sparandet är otroligt viktigt när det gäller finansieringen av mindre och medelstora företag som inte kan locka till sig det globala kapitalet. De svenska bankerna kan ofta ställa upp med en grundplåt om företaget har säkerheter och kan få ihop till det egna kapitalet. För att man skall kunna få ihop det egna kapitalet är det otroligt viktigt att det finns ett privat hushållssparande. Det kommer ofta från vänner, grannar och familjen.

Det finns många skäl för hushållen att fortsätta spara minst i den omfattning som man gör i dag. Det finns tydliga tecken på att staten inte kan leva upp till sina åtaganden vad gäller pensionssystem och olika socialförsäkringssystem. Dessutom har många familjer fortfarande alldeles för stora ränteskulder. Många av dem lider i dag mycket på grund av den 3 % högre räntan, som vi har fått på grund av Socialdemokraterna och Vänsterpartiet.

Låt oss se på den andra delen av debatten som handlar om ägandespridningen. När man läste Johan Lönnroths och andras motion om ägarkoncentrationen trodde man att den handlade om tiden innan Per Westerberg var näringsminister. Privatiseringen av statliga företag har under den gångna treårsperioden, förutom att den har tillfört staten 23 miljarder, givit oss nästan 500 000 nya aktieägare. Nästan varannan svensk, eller 3,8 miljoner människor, äger aktier i någon form.

I det här sammanhanget vill vi naturligtvis påpeka att vi är emot en utvidgning av AP-fondernas rätt att placera kapital i aktier. Dessutom säger vi nej till Vänsterpartiets lokala löntagarfonder.

Genom en återställarpolitik har socialdemokraterna sedan 1994 tyvärr minskat takten i tillväxten. Jag talade förut om bytesbalansen. Det är på samma sätt med det här. Vi kommer i och för sig att komma upp över nollnivån, men vi kommer inte att komma upp så mycket att vi kan börja betala av på våra lån, som vi borde göra i en högkonjunktur.

Sammantaget har man höjt skatterna på arbete och riskkapital med nästan 50 miljarder kronor. Sverige behöver ett ökat sparande såväl i den offentliga som i den privata sektorn. Det innebär att politiken måste inrikta sig på att skapa stora långsiktiga överskott i bytesbalansen. Att likt socialdemokraterna försöka föra över pengar från hushållssektorn till den offentliga sektorn löser inga problem.

Herr talman! Den bästa stimulansen för ett ökat hushållssparande är en ekonomisk politik som ökar hushållens disponibla inkomster och höjer realavkastningen på sparandet efter skatt. En minskning av skattetrycket vidgar människornas utrymme att spara. En anpassning till de förhållanden som råder inom resten av Europa är dessutom nödvändig om inte investeringskapitalet skall strömma ut ur vårt land.

Därför är det viktigt att gå tillbaka till den vänliga politik som rådde under den borgerliga regeringen när det gällde att få in mera riskkapital, hålla skatterna låga och förbättra för både företag och företagande. Vi vill stimulera sparandet i aktier såväl för allmänheten som för medarbetare. Vinstandelssystem i företag bör stimuleras, inte missgynnas. Vi för fram förslag om sådana skattemässiga stimulanser i vår motion.

Vi föreslår att de återinförda socialavgifterna på vinstandelar skall avskaffas, och vi föreslår skatteregler som skall göra det lättare för anställda att spara i aktier i egna företag.

Johan Lönnroth tar upp de nya kooperativa företagen osv. Jag kan delvis hålla med honom. Jag känner faktiskt många som gärna jobbar i ett företag där man får ihop så mycket pengar att man slipper stora lån och slipper gå ut på börsen. Det finns många stora företag i dag som klarar detta och därmed lever väldigt skyddade från nycker och kortsiktiga placerare. Det är en bra form av företagande som jag definitivt vill se mer av.

Sammanfattningsvis kan jag säga att vi ser sparandet som någonting positivt. Det förslag som vi lägger fram syftar till att stimulera startsparandet och sparandet i aktier, vinstandelar och pensions- och livförsäkringar. Detta är viktigt för att vårt land skall komma på fötter. Höjningen av den femåriga räntan med över 3 % gör att det är bråttom. Vi måste åter få ner räntorna. Vi måste åter få förtroende för den politik som förs i vårt land.

Det finns de som redan i dag talar om att regeringen är sönderregerad, trots att det bara har gått ett halvår. Jag vill inte gå riktigt så långt, men när man lyssnar på Sören Lekberg hör man ingenting annat än den gammaldags socialdemokratiska retoriken. Det handlar bara om facket, om utredningar och om kritik mot de borgerliga.

Anf. 214 TREDJE VICE TALMANNEN
Jag erinrar om att tio minuters talartid är anmäld.

Anf. 215 PER BILL (m)
Herr talman! Jag stannar där. Tack!

Anf. 216 SÖREN LEKBERG (s)
Herr talman! Jag begärde replik därför att Per Bill inledde med att säga att han är vetenskapsman. Därmed fick man intrycket att det han hade att framföra var vetenskapligt bevisat. Men det han framförde var den gamla vanliga vrånga och sneda karikatyren av socialdemokraterna och den socialdemokratiska politiken, och den måste jag reagera mot.

Jag är förvånad över att man från moderat håll måste ägna sig åt att förvanska verkligheten. Varför kan man inte hänvisa till de riktiga siffrorna?

En sak gladde mig i alla fall. Det var att Per Bill hade konstaterat att bytesbalansen nu har förbättrats och är positiv. Men när han talar om hushållssparandet borde han också gå tillbaka litet grand i tiden och titta på hur det var på 1970-talet. Vi hade en mycket gynnsam utveckling som varade från krigsslutet till den stora oljekrisen på 1970-talet, men när vi fick borgerliga regeringar sjönk hushållssparandet. Under 1980-talet rätade kurvan upp sig igen, och vi fick en positiv utveckling: sysselsättningen ökade och företagsamheten blomstrade.

Nu säger Per Bill att vi skall återgå till den vänliga politik som fördes för fem månader sedan. Glöm då inte bort att den politiken inte var så vänlig för företagen. 1990 hade vi 9 887 konkurser i Sverige. 1992

Ekonomisk demokrati, sparande och ägarspridning

steg siffran till 21 000 konkurser. 1993 hade vi 18 000 konkurser. Var det en vänlig politik, Per Bill?

Anf. 217 PER BILL (m) replik

Herr talman! Som ny i riksdagen hade jag nästan lovat mig själv att jag inte skulle tillbringa sena kvällar med att prata historik – om hur det var för 20 eller 30 år sedan – med socialdemokrater, samtidigt som vårt land, dag för dag och timme för timme, är på väg att förfalla.

I Sören Lekbergs värld består livet av olika regeringsperioder. Det händer faktiskt andra saker också; det blir t.ex. hög- och lågkonjunkturer. Det vore väl kanske också vettigt att ta med i bilden när man plockar ut ett fragment här och ett annat där för att visa att socialismen alltid är bäst.

Jag håller med om att det är tråkigt att antalet konkurser är många. Men om man inte vågar satsa blir det faktiskt inte heller så många konkurser. Ett visst mått av konkurser skall det finnas. Konkurser och företagande hör faktiskt ihop, litet grand som liv och död; konkursen är andra sidan av företagandet.

Anf. 218 SÖREN LEKBERG (s) replik

Herr talman! Per Bill säger att han som ny i riksdagen hade föresatt sig att inte diskutera historia med socialdemokraterna. Ja, det går ju an att säga nu, men det är ju inte vi som har tagit upp den här diskussionen – moderaterna har väckt en 40-sidig motion som tar upp utvecklingen från 1870-talet fram till i dag och som innehåller en historieförvanskning. Det är ni som har tagit upp historien. När jag då visar på felaktigheter blir Per Bill upprörd.

Vi vill inte hålla på och älta historia. Vi vill diskutera framtiden. Vi har sett att fyrpartiregeringen misslyckades med sin politik. Vi tror naturligtvis inte att det berodde på någon illvilja från er sida. Vi hade en mycket svår internationell konjunkturnedgång. Men vi menar att den politik som man då använde sig av inte var den rätta.

Nu har den socialdemokratiska regeringen lagt fram omfattande förslag för att sanera ekonomin. Vi följer utvecklingen noga. Det kommer snart nya förslag i kompletteringsbudgeten. Jag hoppas på och inbjuder verkligen till konstruktiva samtal om framtiden, också för att vi skall slippa ifrån detta ältande i historien.

Anf. 219 PER BILL (m) replik

Herr talman! Det intressanta är att ni hittills har skytt den här debatten om sparande och ägandespridning. Det var tack vare Vänsterpartiet som vi över huvud taget fick upp ämnet i ett eget betänkande; annars hade det blivit ett litet bihang till en jättebudget.

Jag vill avslutningsvis ta fasta på det positiva som Sören Lekberg sade. Jag hoppas nämligen att vi i finansutskottet och också här i kammaren kan föra konstruktiva diskussioner om framtiden och även om sparande och ägandespridning. Det är av stor vikt för Sverige.

Anf. 220 JOHAN LÖNNROTH (v)

Herr talman! Jag skall först svara på en fråga som Per Bill ställde till mig, nämligen varför Vänsterpartiet röstade för bättre villkor för allemanssparande än för privatpersoners aktiesparande. Förklaringen är helt enkelt den att det har visat sig att många lågavlönade människor som inte har tid att följa börssidorna behöver en sådan sparstimulans för att det skall bli en rättvisare fördelning av avkastningen på olika former av sparande.

I dag lägger vi fram förslaget att försämra villkoren för privat pensionssparande – det är fortfarande den i särklass mest lönsamma formen av sparande, och det är mest höginkomsttagare som utnyttjar den. Det gör vi alltså av fördelningspolitiska skäl. Vi har nämligen inga illusioner om att de 500 000 nya privata aktieägarna innebär något ökat demokratiskt inflytande. Det är fortfarande ett mycket litet antal finansfamiljer plus ett antal stora institutioner som helt och fullt dominerar praktiskt taget samtliga bolagsstämmor i Sverige.

Jag skall också säga några ord om den vänliga politik som också Sören Lekberg tog upp. Det är på något sätt skönt att känna att det är en gammal hederlig konservatism det handlar om – en riktigt rejäl återställare.

Det är riktigt att det var en vänlig politik som bedrevs åren 1976–1982 och 1991–1994. Man sänkte en lång rad skatter, men man orkade inte med att sänka utgifterna. Resultatet blev rekordartade underskott, och det stärkte makten för just de stora ägarna av fordringar på staten. Det är det som den nya majoriteten nu måste reda upp genom att göra det som ni moderater aldrig kommer att mäkta göra, nämligen ta pengar från dem som har mycket pengar. Det handlar också om att flytta pengar från rika företag till fattiga företag. Det klarar ni inte heller!

Anf. 221 PER BILL (m)

Herr talman! Det intressanta är att det är just sådana karikatyrer som Johan Lönnroth pratade om alldeles nyss som sköter om allemansfonderna. Dem skydde Johan Lönnroth som pest och kolera, men samtidigt vill han ge dem bättre förmåner än vanliga aktieägare. Om han bara är ute efter att se till att småsparare får en god utdelning vill jag påminna om att det i dag finns många OMX-optioner och liknande som fungerar utmärkt bra och som ger exakt den avkastning som man kan få på index.

Det som förvånar mig är hur mycket tid ni på vänstersidan ägnar åt att fördela så rättvist som möjligt, samtidigt som ni helt glömmer bort att försöka öka den totala kakan; då kommer vi alla att få betydligt större bitar. Det har vi också velat ta upp i den här debatten.

Anf. 222 JOHAN LÖNNROTH (v)

Herr talman! Den enkla förklaringen är att vi anser att de här båda sakerna hänger ihop, Per Bill. Vi tror nämligen att en rättvisare fördelning är produktiv. Det är i dag produktivt att flytta pengar från exportföretagens övervinster till småföretag som har ont om pengar, på det sätt som vi föreslår i vår skattepolitik.

Det är av den enkla anledningen att just dessa stor exportföretag har så mycket pengar i dag att de inte har användning för allt. Då är det effektivt att flytta det här till dem som har användning för pengarna.

Detsamma gäller privatpersoner. Det är vettigt att flytta pengar från höginkomsttagare till låginkomsttagare. Det är de som i dag kan få den effektiva efterfrågan som behövs på hemmamarknaden att stiga. Därför hänger dessa båda saker ihop. Det har ni moderater aldrig begripit. Rättvis fördelning och produktion hänger nära samman – produktion och effektivitet.

Anf. 223 PER BILL (m)

Herr talman! Det skulle behövas många timmars diskussion, men jag tror ändå inte att vi skulle komma fram till något bra resultat.

Att flytta pengar från rika företag till fattiga företag eller att flytta pengar från rika personer som har tjänat pengar till mindre rika person som behöver pengar tror jag definitivt inte ger någon bättre ekonomi.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 5 april.)

11 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Propositioner

1994/95:159 Ändringar i lagen (1991:341) om strategiska produkter
1994/95:176 Beredskapslagring av olja och kol
1994/95:182 Beskattning av fri hälso- och sjukvård samt vissa andra förmåner
1994/95:192 Ändring i lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m.
1994/95:194 Vissa frågor om psykiatrisk tvångsvård
1994/95:197 Vissa socialförsäkringsfrågor, m.m.
1994/95:206 Ändringar i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.
1994/95:208 Beslutanderätten i fråga om kyrkliga kulturminnen
1994/95:209 Kontrolluppgiftsskyldighet vid avyttring av värdepapper m.m.
1994/95:210 Godkännande av ett beslut av EU-rådet angående gemenskapens egna medel

Motioner

med anledning av prop. 1994/95:153 Frågor om offentlig upphandling
1994/95:Fi27 av Anne Wibble m.fl. (fp)
1994/95:Fi28 av Johan Lönnroth m.fl. (v)
1994/95:Fi29 av Birgitta Hambraeus (c)

12 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställts

den 29 mars

1994/95:96 av *Alice Åström* (v) till jordbruksministern om intentionerna i djurskyddslagen
1994/95:97 av *Maggi Mikaelsson* (v) till jordbruksministern om skogsskador som orsakats av rotsnurr

Interpellationerna publiceras i bilaga som fogas till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 april.

13 § Kammaren åtskildes kl. 21.41.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. voteringen kl. 12.34,
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. ajourneringen kl. 14.22,
av förste vice talmannen därefter t.o.m. 6 § anf. 126 (delvis),
av andre vice talmannen därefter t.o.m. ajourneringen kl. 17.59 och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll 1

2 § Hänvisning av ärende till utskott 1

3 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 29 mars 1

AU11 Arbetsmarknadspolitik 1
BoU18 Byggnaders inomhusmiljö m.m. 4
KU32 Anslag till statschefen och regeringen 6
LU22 Anslag till Patentverket m.m. 7
FöU3 Strålskydd 7

4 § Anslag till Tullverket, m.m. 8

Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU23 8
Anf. 1 CARL FREDRIK GRAF (m) 8
Anf. 2 ROLF KENNERYD (c) 11
Anf. 3 ISA HALVARSSON (fp) 12
Anf. 4 LARS BÄCKSTRÖM (v) 13
Anf. 5 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) 16
Anf. 6 SVERRE PALM (s) 19
Anf. 7 CARL FREDRIK GRAF (m) replik 21
Anf. 8 SVERRE PALM (s) replik 22
Anf. 9 CARL FREDRIK GRAF (m) replik 22
Anf. 10 SVERRE PALM (s) replik 23
Anf. 11 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik 23
Anf. 12 SVERRE PALM (s) replik 24
Anf. 13 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik 24
Anf. 14 SVERRE PALM (s) replik 25
Anf. 15 ISA HALVARSSON (fp) replik 25
Anf. 16 SVERRE PALM (s) replik 25
Anf. 17 ISA HALVARSSON (fp) replik 26
Anf. 18 SVERRE PALM (s) replik 26
Anf. 19 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik 26
Anf. 20 SVERRE PALM (s) replik 26
Anf. 21 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik 27
Anf. 22 SVERRE PALM (s) replik 27
Anf. 23 RONNY KORSBERG (mp) 27
Anf. 24 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik 29
Anf. 25 RONNY KORSBERG (mp) replik 29
Anf. 26 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik 30
Anf. 27 RONNY KORSBERG (mp) replik 31
Anf. 28 CARL FREDRIK GRAF (m) replik 31
Anf. 29 RONNY KORSBERG (mp) replik 31
Anf. 30 CARL FREDRIK GRAF (m) replik 32
Anf. 31 RONNY KORSBERG (mp) replik 32
Anf. 32 ISA HALVARSSON (fp) replik 33

Anf. 33 RONNY KORSBERG (mp) replik....33
Anf. 34 ISA HALVARSSON (fp) replik....33
Anf. 35 RONNY KORSBERG (mp) replik....34
Anf. 36 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik....34
Anf. 37 RONNY KORSBERG (mp) replik....34
Anf. 38 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik....35
Anf. 39 RONNY KORSBERG (mp) replik....35
Anf. 40 JAN-OLOF FRANZÉN (m)....35
Anf. 41 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik....36
Anf. 42 JAN-OLOF FRANZÉN (m) replik....36
Anf. 43 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik....36
(forts. 6 §)....36

Ajournering....36

Återupptagna förhandlingar....36

5 § Muntliga frågor till regeringen....37

Anf. 44 FÖRSTE VICE TALMANNEN....37
Den ekonomiska politiken....37
Anf. 45 LARS LEIJONBORG (fp)....37
Anf. 46 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)....37
Anf. 47 LARS LEIJONBORG (fp)....37
Anf. 48 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)....38
Anf. 49 JOHAN LÖNNROTH (v)....38
Anf. 50 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)....39
Anf. 51 JOHAN LÖNNROTH (v)....39
Anf. 52 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)....39
Försvarsberedningen....39
Anf. 53 HENRIK LANDERHOLM (m)....39
Anf. 54 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s)....40
Anf. 55 HENRIK LANDERHOLM (m)....40
Anf. 56 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s)....40
Anf. 57 HENRIK LANDERHOLM (m)....41
Anf. 58 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s)....41
Fiskevårdsavgift....42
Anf. 59 LENNART NILSSON (s)....42
Anf. 60 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s) .42
Anf. 61 LENNART NILSSON (s)....42
Anf. 62 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s) .42
Anf. 63 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kds)....42
Anf. 64 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s) .43
Anf. 65 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kds)....43
Anf. 66 FÖRSTE VICE TALMANNEN....43
Anf. 67 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s) .43
Den ekonomiska politiken....43
Anf. 68 ANNE WIBBLE (fp)....43
Anf. 69 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)....44
Anf. 70 ANNE WIBBLE (fp)....44
Anf. 71 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)....44

Minivärnplikt ... *45*
Anf. 72 ANNIKA NORDGREN (mp) ... 45
Anf. 73 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s) ... 45
Anf. 74 ANNIKA NORDGREN (mp) ... 46
Anf. 75 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s) ... 46
Anf. 76 ANNIKA NORDGREN (mp) ... 46
Anf. 77 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s) ... 46
FN:s klimatkonferens ... *46*
Anf. 78 SVEN BERGSTRÖM (c) ... 46
Anf. 79 Miljöminister ANNA LINDH (s) ... 47
Anf. 80 BERNDT EKHOLM (s) ... 47
Anf. 81 SVEN BERGSTRÖM (c) ... 47
Anf. 82 Miljöminister ANNA LINDH (s) ... 47
Svensk försvarsindustri ... *48*
Anf. 83 HENRIK S JÄRREL (m) ... 48
Anf. 84 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s) ... 49
Anf. 85 HENRIK S JÄRREL (m) ... 49
Anf. 86 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s) ... 49
Taxiverksamheten ... *49*
Anf. 87 BO NILSSON (s) ... 49
Anf. 88 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s) ... 50
Återsändandet av bosnien-kroater ... *50*
Anf. 89 ROSE-MARIE FREBRAN (kds) ... 50
Anf. 90 Statsminister INGVAR CARLSSON (s) ... 50
Anf. 91 ROSE-MARIE FREBRAN (kds) ... 50
Anf. 92 Statsminister INGVAR CARLSSON (s) ... 51
Ansökan om ett ungdomsprojekt ... *51*
Anf. 93 YVONNE RUWAIDA (mp) ... 51
Anf. 94 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s) ... 51
Skattehöjningar ... *51*
Anf. 95 CARL FREDRIK GRAF (m) ... 51
Anf. 96 Statsminister INGVAR CARLSSON (s) ... 51
Anf. 97 CARL FREDRIK GRAF (m) ... 51
Anf. 98 Statsminister INGVAR CARLSSON (s) ... 52
Medlemskap för Polen i EU ... *52*
Anf. 99 NILS T SVENSSON (s) ... 52
Anf. 100 Statsminister INGVAR CARLSSON (s) ... 52
Röstförluster ... *52*
Anf. 101 ELISABETH FLEETWOOD (m) ... 52
Anf. 102 Statsminister INGVAR CARLSSON (s) ... 52
Anf. 103 ELISABETH FLEETWOOD (m) ... 53
Anf. 104 Statsminister INGVAR CARLSSON (s) ... 53
Försvarsekonomi ... *53*
Anf. 105 JÖRGEN PERSSON (s) ... 53
Anf. 106 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s) ... 53
Den ekonomiska politiken ... *54*
Anf. 107 BIRGIT FRIGGEBO (fp) ... 54
Anf. 108 Statsminister INGVAR CARLSSON (s) ... 54
Anf. 109 BIRGIT FRIGGEBO (fp) ... 54
Anf. 110 FÖRSTE VICE TALMANNEN ... 55

Anf. 111 BIRGIT FRIGGEBO (fp) 55
Anf. 112 Statsminister INGVAR CARLSSON (s) 55
Trädeskrav för arealstöd *55*
Anf. 113 GUDRUN LINDVALL (mp) 55
Anf. 114 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s) 56
Anf. 115 GUDRUN LINDVALL (mp) 56
Anf. 116 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s) 56
Bidraget till enskilda vägar *56*
Anf. 117 ULLA LÖFGREN (m) 56
Anf. 118 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s) 56
Anf. 119 ULLA LÖFGREN (m) 56
Anf. 120 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s) 57
Anf. 121 FÖRSTE VICE TALMANNEN 57

6 § (forts. från 4 §) **Anslag till Tullverket, m.m.** (forts. SkU23) **57**

Anf. 122 BO NILSSON (s) 57
Anf. 123 NILS FREDRIK AURELIUS (m) 58
Anf. 124 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) 59
Anf. 125 ANDERS G HÖGMARK (m) 60
Anf. 126 STEN ANDERSSON (m) 63
Anf. 127 LARS HEDFORS (s) 65
Anf. 128 CARL FREDRIK GRAF (m) replik 66
Anf. 129 LARS HEDFORS (s) replik 67
Anf. 130 CARL FREDRIK GRAF (m) replik 67
Anf. 131 LARS HEDFORS (s) replik 67
Anf. 132 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik 68
Anf. 133 LARS HEDFORS (s) replik 68
Anf. 134 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik 68
Anf. 135 LARS HEDFORS (s) replik 69
Anf. 136 RONNY KORSBERG (mp) 69
Anf. 137 CARL FREDRIK GRAF (m) replik 69
Anf. 138 RONNY KORSBERG (mp) replik 70
Anf. 139 CARL FREDRIK GRAF (m) replik 70
Anf. 140 PETER WEIBULL BERNSTRÖM (m) 70

Beslut **71**

7 § Anslag till skatteförvaltningen, m.m. **71**

Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU22 71
Anf. 141 KARL-GÖSTA SVENSON (m) 71
Anf. 142 AGNE HANSSON (c) 75
Anf. 143 PER ROSENGREN (v) 76
Anf. 144 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik 79
Anf. 145 PER ROSENGREN (v) replik 79
Anf. 146 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik 79
Anf. 147 PER ROSENGREN (v) replik 80
Anf. 148 AGNE HANSSON (c) replik 80

Anf. 149 PER ROSENGREN (v) replik ... 80
Anf. 150 AGNE HANSSON (c) replik ... 81
Anf. 151 PER ROSENGREN (v) replik ... 81
Anf. 152 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) ... 82
Anf. 153 BJÖRN ERICSON (s) ... 83
Anf. 154 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik ... 86
Anf. 155 BJÖRN ERICSON (s) replik ... 86
Anf. 156 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik ... 86
Anf. 157 BJÖRN ERICSON (s) replik ... 86
Anf. 158 AGNE HANSSON (c) replik ... 86
Anf. 159 BJÖRN ERICSON (s) replik ... 87
Anf. 160 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik ... 87
Anf. 161 BJÖRN ERICSON (s) replik ... 87
Anf. 162 PER ROSENGREN (v) replik ... 88
Anf. 163 BJÖRN ERICSON (s) replik ... 88
Anf. 164 PER ROSENGREN (v) replik ... 88
Anf. 165 BJÖRN ERICSON (s) replik ... 89
Anf. 166 WIGGO KOMSTEDT (m) ... 89

Beslut ... 89

Beslut om uppskjuten votering ... 91

Ajournering ... 91

Återupptagna förhandlingar ... 91

8 § Alkoholskatt och tobaksskatt ... 91

Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU19 ... 91
Anf. 167 JAN-OLOF FRANZÉN (m) ... 91
Anf. 168 KARIN PILSÄTER (fp) ... 93
Anf. 169 JAN-OLOF FRANZÉN (m) replik ... 94
Anf. 170 KARIN PILSÄTER (fp) replik ... 95
Anf. 171 LARS BÄCKSTRÖM (v) ... 95
Anf. 172 RONNY KORSBERG (mp) ... 95
Anf. 173 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) ... 96
Anf. 174 LARS U GRANBERG (s) ... 97
Anf. 175 JAN-OLOF FRANZÉN (m) replik ... 99
Anf. 176 LARS U GRANBERG (s) replik ... 100
Anf. 177 JAN-OLOF FRANZÉN (m) replik ... 100
Anf. 178 LARS U GRANBERG (s) replik ... 100
Anf. 179 RONNY KORSBERG (mp) replik ... 100
Anf. 180 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik ... 101
Anf. 181 LARS U GRANBERG (s) replik ... 101
Anf. 182 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik ... 101
Anf. 183 LARS BÄCKSTRÖM (v) ... 101
Anf. 184 LARS U GRANBERG (s) ... 102
Anf. 185 LARS BÄCKSTRÖM (v) ... 102
Anf. 186 LARS U GRANBERG (s) ... 102
(Beslut skulle fattas den 5 april.) ... 102

9 § Beskattningssystemets utformning under kriser och i krig 102

Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU24 102
(Beslut skulle fattas den 5 april.) 102

10 § Ekonomisk demokrati, sparande och ägarspridning 103

Finansutskottets betänkande 1994/95:FiU23 103
Anf. 187 SONJA REMBO (m) 103
Anf. 188 ANNE WIBBLE (fp) 107
Anf. 189 JOHAN LÖNNROTH (v) 109
Anf. 190 SONJA REMBO (m) replik 112
Anf. 191 JOHAN LÖNNROTH (v) replik 112
Anf. 192 SONJA REMBO (m) replik 113
Anf. 193 JOHAN LÖNNROTH (v) replik 113
Anf. 194 ANNE WIBBLE (fp) replik 114
Anf. 195 JOHAN LÖNNROTH (v) replik 114
Anf. 196 ANNE WIBBLE (fp) replik 115
Anf. 197 JOHAN LÖNNROTH (v) replik 115
Anf. 198 ROY OTTOSSON (mp) 116
Anf. 199 SONJA REMBO (m) replik 117
Anf. 200 ROY OTTOSSON (mp) replik 118
Anf. 201 SÖREN LEKBERG (s) 118
Anf. 202 JOHAN LÖNNROTH (v) replik 120
Anf. 203 SÖREN LEKBERG (s) replik 121
Anf. 204 JOHAN LÖNNROTH (v) replik 121
Anf. 205 ANNE WIBBLE (fp) replik 122
Anf. 206 SÖREN LEKBERG (s) replik 122
Anf. 207 ANNE WIBBLE (fp) replik 123
Anf. 208 SÖREN LEKBERG (s) replik 123
Anf. 209 SONJA REMBO (m) replik 124
Anf. 210 SÖREN LEKBERG (s) replik 124
Anf. 211 SONJA REMBO (m) replik 125
Anf. 212 SÖREN LEKBERG (s) replik 125
Anf. 213 PER BILL (m) 126
Anf. 214 TREDJE VICE TALMANNEN 129
Anf. 215 PER BILL (m) 129
Anf. 216 SÖREN LEKBERG (s) 129
Anf. 217 PER BILL (m) replik 130
Anf. 218 SÖREN LEKBERG (s) replik 130
Anf. 219 PER BILL (m) replik 130
Anf. 220 JOHAN LÖNNROTH (v) 131
Anf. 221 PER BILL (m) 131
Anf. 222 JOHAN LÖNNROTH (v) 131
Anf. 223 PER BILL (m) 132
(Beslut skulle fattas den 5 april.) 132

11 § Bordläggning 132

12 § Anmälan om interpellationer 133

1994/95:96 av *Alice Åström* (v) till jordbruksministern om intentionerna i djurskyddslagen *133*
1994/95:97 av *Maggi Mikaelsson* (v) till jordbruksministern om skogsskador som orsakats av rotsnurr..... *133*

13 § Kammaren åtskildes kl. 21.41. ..... **133**

gotab 48678, Stockholm 1995